

קונטרס

הבינוני

פרשת
משפטים
תשפ"ג

שנה ה'
חוברת כ'
גליון 240

שיעורי

הרב שמעון
שפיצער שליט"א

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216 ·
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ק"פ

יום שלישי פרשת יתרו ט"ז שבט תשפ"ג

ההתעסקות בעניני הטבע בתורת שליחות וכדרך התקשרות אל ה' . . . ה

הטבע הוא מהלך של הנהגה | הטבע פועל בשליחות הבורא | אין שום סגולה בעולם כלל | הטבע משתנה לפי שליחותו | הפיכת הסיבה והמסובב | הטבע אינו נכנע לאדם | כל הנבראים עושים את דברו | ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה | למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק | שלוחא דרחמנא ושלוחא דידן | חפצא של מצוה | כלים לעבודת ה' | השתדלות לפי סדר העולם | חובה ולא רשות | אתה קורא ואני עונה | חשבון נפש עסקי | חיזור על הפתחים בתורת שליחות | משולח שהוא שליח - סיפור מפני בעל המעשה | כאשר תקום מן הסיפור | מה דרכו של יצר

יום ראשון פרשת משפטים כ"א שבט תשפ"ג

דברי התעוררות אחרי פיגוע הדמים בעיה"ק ירושלים . . . . . יט

אתה נגלית בענן כבודך | מפעל הרע מחזק את שורש הרע | הטומאה הורסת ומחריבה | הכנסת רגש הרחמנות בעשיה | נחמה אמיתית - תשובה אמיתית | א נקמה אין די כוחות הטומאה | דודי שלח ידו מן החור | תינוקות של בית רבן נתפסים בעוון הדור | ובאמת כי יחרד אנוש ויכבה שלהבת יצרו | ספר תורה שרוי בצער על מה ולמה | חייל בצבא ה' | ללמד את בני יהודה קשת | א פאטש פאר א פאטש | גדולה נקמה | מוכרחים להוסיף קדושה | הוספת קדושה על-ידי השלום | הקדושה תנצח

יום שני פרשת משפטים כ"ב שבט תשפ"ג

כח היהודי לתקן את העולם . . . . . כט

תכונה היא באדם | תכונה שמקורה בקדושה | מי משמש את מי | לתקוני שדרתיך | הדעת מעוררת את הרצון | כח התיקון של היהודי גדול עשרת מונים | והייתם לי סגולה מכל העמים | כל זמן שהנר דולק אפשר לתקן | האדם נתמנה לתקן את העולם | הקליפה של כוחי ועוצם ידי | חינוך וקליפתו | לא תקום ולא תטור | יש מה לעשות | ירידה אל השורש | תיקון אמיתי ושורשי | וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך | יתגדל ויתקדש שמיא רבה

יום רביעי פרשת יתרו י"ז שבט תשפ"ג

מצות כיבוד אב ואם ומצות האמונה בונות זו את זו . . . . . לב

מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת | שיהא שם שמים מתאהב על ידך | שלא יהא קורא ושונה ובוועט באביו | קירוב רחוקים על ידי דוגמא אישית | רחמנות על מי

שאינו עובד ה' | מעיד עדות אמת | תרין רעין דלא מתפרשין | נסיונו של עובד
ה' | מה יאמרו ומה יגידו | ביאור הנסיון | רביה פליג ליה יקרא | הכל לפי המכבד
| חייך קודמין | איזהו מכובד המכבד את הבריות

לימוד תורה לשמה שיעור ט"ו

יום חמישי פרשת יתרו י"ח שבט תשפ"ג

עצות חז"ל להגיע לתורה לשמה . . . . . מז

באימה וביראה ברתת ובזיע | יקדים תשובה לתלמודו | משנה זהירות לעוסקים
בדיני ממונות | קיום מצוה דאורייתא | מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם | את קולו
שמענו מתוך האש | לא כל הרוצה את השם יבוא ויטול | סיכומן של דברים | האש
היא תוצאה של מ"ח הדברים | ולא ישיגוהו משיגי הגוף | לא תוכל להתעלם | על
זה עפעפנו יזלו מים | לפיכך מנאוהו בפרוטרוט | מצוה גורת מצוה | כוחה של
ענוה וביטול | עוצרים את הגלגל | גולל חושך מפני אור

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת משפטים אור לכ"ה שבט תשפ"ב

השמירה שהאדם מקבל מהמצוות ומההתחזקות באמונה . . . . . נו

ובכל אשר אמרתי אליכם תִּשְׁמְרוּ | יעשה לו שמירה | חוסר סייעתא דשמיא | כל
מצוה קובעת | השתוקקות לאור | מה יעשה אדם ויחיה

מדור הילולא דצדיקיא

ליל שישי פרשת תרומה אור לב' אדר א תשפ"ב

הרה"ק רבי ישראל מגור זיע"א ה'בית ישראל' . . . . . ס

שמוני נטרה את הכרמים | דאגתו על טהרת בני ישראל | מוציא יקר מזולל |
מסירות נפש להשיב בנים תועים | ביתו מופקר לכל

מדור אמונה ובטחון

שיעור ק"פ

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

נלמד לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל
בן ר' אלטר אהרן ז"ל

יום שלישי פרשת יתרו ט"ז שבט תשפ"ג

ההתעסקות בעניני הטבע בתורת שליחות וכדרך התקשרות אל ה'

הטבע הוא מהלך של הנהגה

כדי להבין היטב אחד מהיסודות המופיעים בדברי רבינו ה'חובת הלבבות' בפרק הרביעי ואשר אנו עוסקים בו לאחרונה הרבה, נצטרך ללמוד כמה נקודות בענין ההסתכלות הנכונה על הטבע אשר היא שונה במקצת מההסתכלות שהורגלנו בה. הנה בדרך כלל כשאתה שואל אדם כיצד קרה לך כך וכך, אם הוא קצת בעל אמונה, הוא עונה כך: "בדרך הטבע כך וכך היה המהלך, אבל אני מאמין שהכל בגזירת הבורא". משמע מדבריו שיש שתי דרכים להסתכל על המקרה. הדרך האחת היא שהקב"ה סיבב בהשגחה פרטית מדוקדקת שיקרה לו מקרה זה. והדרך השנייה אשר נקראת בפי רבים שקר או הסתר היא שהדבר נעשה בדרך הטבע כאשר פלוני עשה לו עוול כזה וכזה. היוצא מדבריו הוא ששתי הדרכים האלה כאילו סותרות זו את זו. התמונה שהעולם מצייר היא תמונה

אחת, ואז יש את מה שהוא מאמין בלבו שהקב"ה סיבב את הכל.

אולם ה'חובת הלבבות' בשער הבחינה (פרק ד) כתב, ויותר ברור הוא במרפא לנפש שם, וכן הוא בספרים הרבה, שהאדם צריך להתרגל לדבר אחרת. הוא צריך להתרגל לומר שהקב"ה מנהל את העולם והטבע הוא סך הכל אחד מהמהלכים שלו לנהל את העולם. הטבע הוא רק שליח לקיים את רצונו יתברך. אין זה אם כן שני דברים נפרדים שקרו או שני הסברים נפרדים למה שקרה, אלא אם בדרך משל נפלה אבן על האדם ומת, פירושו של דבר שהקב"ה החליט להעביר אדם זה לעולם האמת כי בא קצו, והשתמש באבן בשביל זה. אם האילן צריך להיעקר משורשו, אזי רוח סערה עושה דברו. זה כל הסיפור. הנה בדרך כלל יאמר האדם: "המכוננית התרסקה כי נפל עליה עץ, והעץ נפל כי נשבה רוח עזה..." ויוסיף תוך כדי דיבור: "אבל למעשה

האדם צריך לעקור את תמונת הטבע מראשו ולחשוב שקרה כאן איזה נס גדול, אלא עליו להבין שהטבע אף הוא מהלך שברא הקב"ה כדי לעמוד לימין מקיימי התורה, כך שכל הנבראים כולם עומדים מוכנים ומזומנים בכל עת לקיים רצונו יתברך.

אין שום סגולה בעולם כלל

להבין יותר את הנקודה, יש לחזור על דברי ה'חתם סופר' על הפסוק (בשלח טו, כה) "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים" וזה סגנון לשונו: נראה לי כך, הנה יש סגולות שאינם בטבע, ונלאו כל חכמי לב איך המגנט מושך הברזל, וכן כמה עניינים שהם סגולה ולא בטבע, וכתב הרמב"ן^א שכל יעודי תורה הם סגולה (כלומר נט), כי אינם בטבע, שאם יעבוד האדם עבודה זרה ועצר את השמים, אם בחקותי ילכו יתברכו כך וכך, והאוכל חלב ייכרת (מהמשך לשונו של ה'חתם סופר' נראה שהוא בא לחלוק על הרמב"ן, אך כפי שנראה להלן, שני אופנים הם להסביר אותו דבר ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, אבל ה'חתם סופר' ראה זאת כדבר נחוץ מאוד להסביר אותו דווקא באופן שהוא מסבירו ולא בדרכו של הרמב"ן).

אמנם אומר אני שאין שום סגולה בעולם, אלא חסרון ידיעתנו בטבעיים (כפי שאנו רואים שמיום ליום מתגלים גילויים חדשים בטכנולוגיה וכדומה אשר לא היו ידועים בימי קדם), ואילו היה מגלה לנו הקב"ה את סתרי הטבע, היינו יודעים מדוע המאגינעט מושך הברזל, ואילו היה מגלה לנו סתרי התורה ומעשה מרכבה, היינו יודעים מדוע האוכל חלב הוא בכרת, ומדוע העובד עבודה זרה עוצר את השמים מן הגשמים, וכן נבין טעמי פרה ושעטנז.

אני מאמין שהיתה זו גזירה מן השמים שתינזק מכוונתו ויהיה לו הפסד" הקב"ה רצה עכשיו להפסיד לו ממון, מה עשה? הוא הוציא רוח סערה שתעקור את העץ ותפילנו על המכונית. הטבע הוא מהלך פשוט לעשיית דברו של הקב"ה ואין כאן שום הסתר למי שמסתכל על זה ככה.

הטבע פועל בשליחות הבורא

וזה לשון רבינו המחבר בשער הבחינה: **וכבר נאמר כי מדרגת הטבע מן התורה, כמדרגת העבד מאדניו** (אשר האדון שלח את העבד תמיד לעשות לו רצונו), **כי כוחות הטבע הם נוהגים בהנהגת העולם כפי מה שיאות לתורה, כמו שנאמר** (משפטים כג, כה) **ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך, ואמר** (בשלח טו, כו) **ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמת כל חקי כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך ורבים כאלה** (הא לך שהטבע פועל לטובת המקיימים רצונו יתברך, כי הטבע פועל בשליחותו יתברך).

וזה לשון המרפא לנפש: רוצה לומר, אף על פי שלפי הנראה לדעתנו העולם כמנהגו נוהג והכל כפי הטבע, אבל באמת משועבד הטבע והמנהג לתורה, רוצה לומר למקיימי התורה לעשות כרצונם כעבד המשועבד לאדונו, והדבר מבואר ואיננו חוץ לטבע שהרי השם יתברך הבורא העולמות והטבע הוא בעצמו נתן לנו תורתו ודתו, והוא צוה על כל נבראיו שיהיו משועבדים תחת יד מקיימי התורה ומי יעכב על ידו, וכמו שמורים הפסוקים שבתורה.

הא לך שכאשר אירע איזה מקרה, אין

א. כן כתב הרמב"ן כמה פעמים לך (יז, א). בתחילת וארא (ו, ב), ובסוף פרשת בא (יג, טז).

ובכן, מה הפשט בכל זה? אפשר לקרותו נס ואפשר לקרותו טבע. לחתם סופר היה ענין לקרותו טבע כדי ש**זנוכור הטבע הוא אחד ממלהכי הנהגת הבורא**. וכאמור, אין זה סתירה עם הרמב"ן ועם שאר הספרים שקוראים לכל הדברים האלה בשם נס, אבל לפעמים כדאי לשנות את השם כדי להבין את הנקודה, והנקודה היא **שכל סדר הטבע עומד מוכן לקיים את שליחותו**, ומהי שליחותו? **שליחותו היא לסייע לבני האדם לעבוד את ה'**. יש שהוא מקיים שליחותו על-ידי שהוא מסתיר כדי להעמיד את האדם בפני בחירה, ויש שהוא משנה מהסדר הרגיל כדי ליתן שכר למקיימי התורה, וכפי שאנו רואים עכשיו ממש לאחר שעברה עלינו שנת השמיטה שפרדסיהם של שומרי השמיטה מניבים פירות נאים ועסיסיים באופן בלתי רגיל, והנה מתקיימת בהם ברכת התורה וצויתי את ברכתי. כך שמענו עדות מפי רבים וביניהם היושבים פה אתנו היום אשר יש להם עצי פרי. הדבר פשוט, כי העץ תמיד מקיים את סדר הטבע, ומהו סדר הטבע? עשיית דברו של הקב"ה, ולכן לפעמים יפעל באופן זה ולפעמים באופן זה, הכל לפי השליחות שהקב"ה מטיל עליו, בדומה לעבד שמשועבד לאדונו וכל פעם פועל לפי צוויו.

הנה רגילים אנו לומר שהקב"ה נתן את הכוח לצדיקים לשנות את הטבע. אך האמת שתמיד **הטבע פועל באופן זה**. **תמיד הוא עומד לשרת את מקיימי התורה**. כך שאין יציאתו מסדרו הרגיל מוגדר כשינוי הטבע. וכבר ראינו כך מהרה"ק **רבי מנחם מענדיל מוויטעפסק** זיע"א שמה שהמים עומדים מכונסים במקום אחד ואינם מתפשטים בכל העולם, הוא ג"כ פלא גדול, לא פחות מהפלא של קריעת הים. אך **תמיד הם פועלים בשליחות הבורא לקיים את רצונו**.

והנה הראהו הקב"ה למשה עץ מר וסם המוות להמתיק המים המרים, וזה נראה סגולה והיפך הטבע, אך הקב"ה רצה להראות לו שכך פועל הטבע, ואינו סגולה, אלא שהוא דבר נסתר וחסרון ידיעה שעץ זה ממתיק את המים המרים, וזהו "שם שם לו חוק ומשפט", כי שם הודיע לו שגם **החוקים והמשפטים של התורה פועלים כך, כי פועל זה מביא באופן טבעי לתוצאה זו לטב ולמוטב**.

וזהו מה שהוסיף לאמור בפסוק שלאחריו: אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיך, כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך", כי לאחר שהודיע לו שחוקי התורה ומשפטיו פועלים בעולם באופן טבעי, אמר לו כי יידע מעתה **שאם ישמע לקול ה' אלוקיו וינהג לפי משפטיו וחוקיו, לא תבוא עליו שום מחלה**. עד כאן תוכן דברי ה'חתם סופר'.

הטבע משתנה לפי שליחות

הנה יש שישאל השואל: הרי אין הדבר נראה טבעי שישליכו עץ מר לתוך המים המרים ויומתקו על ידו. והתשובה היא: הרי בסדר הטבע היו מאז ומקדם אלפי דברים מפליאים, דברים שנראו משונים מאוד, ורק כעבור אלפי שנים הגיעו מדענים ופרופסורים ונתנו הסברים מדוע לפי הטבע הם צריכים להיות דווקא כך. והרי כיום הדברים ברורים שאפשר לצרף מר עם מר וייצא מתוק. בעלי הכימיה יודעים זאת ועוסקים בזה באופנים רבים. כל אחד לבדו מר, וכשמצרפים שניהם ביחד, נעשה מתוק, וכעין זה יש עוד דברים הרבה מפליאים מאוד בסדר הטבע, ודי בכך שאנו רואים איך מיני הצמחים מרפאים מחלות לרוב.

ניכנס עכשיו בסוגיא זו. הצרה היא מצד שהאדם חושב שהוא הרוויח בגלל שידע מתי למכור, כי פלוני אמר לו ופלוני אמר לו. הרי כל זה הבל ורעות רוח. **אם מזומן לו לאדם כסף, הקב"ה יסבב שיקנה בזמן הנכון וימכור בזמן הנכון, הכל כדי שהכסף יגיע אליו. ואם נגזר עליו להפסיד, יסבב הקב"ה שיקנה בזמן שאינו נכון וימכור בזמן שאינו נכון, כי יש תכלית הנרצה והטבע פועל בכל עת כשליח נאמן לקיימה.**

ה'חזון איש' אמר: "מטוסים אינם מתרסקים. אך כשאנשים צריכים להיהרג, יש שהקב"ה מקבצם למטוס אחד ומפיל את המטוס". זה בוודאי בנוי על היסוד שהנסיעה במטוס אינה נחשבת כדבר מסוכן שהרי מצד סדר העולם דבר בטוח הוא, ומאחר שאינה נחשבת לדבר מסוכן, אם אירע והמטוס התרסק, זה בוודאי רק מפני שהקב"ה רצה להמית את נוסעיו. ונמצא שמיתת האנשים היא הסיבה ונפילת המטוס היא המסובב, כי הטבע פועל כל העת בשליחותו של מקום.

עכ"פ כפי שאמרנו, כשדברים משתנים בטבע, אין זה נקרא שינוי סדר הטבע. והרי זה דומה לרוח שפעם היא באה ממזרח ופעם ממערב, והכל לפי מה שהקב"ה רוצה בשביל קיום התכלית, ואם עד עכשיו נשבה רוח מזרחית ועכשיו התחילה לנשוב רוח מערבית, היעלה על הדעת לומר שנעשה כאן שינוי סדר הטבע?!

הטבע אינו נכנע לאדם

הנה המגיד מדובנא זצ"ל בספר המדות **שער הבטחון** כתב שהקב"ה ברא את העולם בשביל תכלית מסוימת, ואפשר לראות שכל פעם שהאדם פועל לשנות מאותה תכלית, הקב"ה מסובב את הטבע

הפיכת הסיבה והמסובב

וכאשר נבין זאת, זה יועיל לנו להסתכל על המצבים ולהפך את המהלך של הסיבה והמסובב. פירושו: הנה בשבוע הקודם הזכרנו את **הספר חסידים**, והנה לשונו (סי' רט"ז): "אם ראית רשע עשיר שמתחננים בו גדולים, דע לך כי העושר לא בא לידו, אלא שידע הקב"ה שאם לא יהיה לו עושר לא יתחתנו בו, לכך הקדים ונתן לו העושר, ולא בעבור זכותו מתחננים בו אלא עבור זכיות אבותיו ואמותיו או שהיו מבזין אותו קודם לכן". הוי אומר: לא מפני שיש לו כסף מתחננים בו, אלא מפני שהוצרכו להתחתן בו, ניתן לו הכסף. וכן יש לפעמים להיפך שהקב"ה עושה חסרון באדם מפני שצריך להתחתן עם פלוני, ובלי החסרון, לא היה מתחתן בו. אנשים טועים ואומרים: "לא היתה לו ברירה, לכן עשה את השידוך. מה יכול היה לעשות? הרי יש לו חסרון פלוני". **אדרבה! הקב"ה עשה לו חסרון זה כדי שיוכל להתחתן עם פלוני.**

הלא ידיעה זו צריך לשנונו כל העת. ה'בית הלוי' כתב (פרשת מקץ) שכך הוא בכל הדברים שבעולם, אלפי פעמים ביום. וזה לשונו: אחד קנה סחורה אחת והרויח סך גדול בזה ולפי שכל האנושי קניית הסחורה היה הסיבה שנסתבב מזה שהרויח סך ממון, אבל באמת הוא טעות דלא הסיבה גרמה לו הרויח, רק מן השמים נגזר עליו שירויח ועל כן נסתבב שיקנה סחורה זו, ונמצא הרויח הוא הסיבה וקניית הסחורה הוא המסובב כדי שעל ידה יהיה התכלית הנרצה.

זוהי אחת מהצרות של אלה שסוחרים במניות. אין זו עוולה מצד עצמה למי שיש לו מספיק כסף ולא יהפוך לעני המחזר על הפתחים אם יפסיד את כל השקעותיו, ולא

וכן התחכמות המן להגביל יום לבצע מעשהו ולהקים מזימת לבו ביום שמת בו משה רבינו ע"ה ואמרו רבותינו ז"ל (מגילה יג, ב) ולא ידע כי בו ביום נולד משה והיה זה סיבה להטיב להם, וכמוהם הרבה אשר **כל מי שהתחכם עם סיבתו להקים מזימתו, היא היתה סבה להפר עצתו.**

כל הנבראים עושים את דברו

ובכן מי שיתבונן בזה יראה כי ירעם הם ומלואו תבל ויושבי בה, הוא יראה כי אז ירננו כל עצי היער, הוא ישים לב שיש כאן בריאה שלמה שעובדת את בוראה. הן כך אנו אומרים שהבריאה כולה אומרת שירה להקב"ה. מה המשמעות של אמירת שירה? המשמעות היא שהיא מכירה בגדלותו של הקב"ה ומרגישה קרובה אליו. כל הבריאה עובדת את הקב"ה, ובו ברגע שהיא מקבלת פקודה מסוימת, מיד היא יוצאת לקיים אותה. למשל, ברגע שהציפור מקבלת פקודה להיכנס לתוך מנוע של מטוס, היא יוצאת לדרכה לעשות זאת. וכפי שהיה לאחרונה מקרה שבו להקה שלמה של ציפורים נכנסו לתוך מנוע של מטוס והפילוהו. הציפורים קיבלו פקודה: "כולם ביחד להיכנס פנימה, לתוך התנור. כמו הצפרדעים בשעתם". הם חיכו לזה, וכשמעו את הפקודה - נכנסו מיד ללא היסוס. כך הוא הסדר. כל אילן שצומח, כל עץ שנופל... את הכל רואה האדם כשלוחיו של מקום העומדים הכן לקיים שליחותו בכל רגע ורגע. הוא אינו צריך לראות את השינויים כשינויים בסדר הטבע, כי כך הוא דרכו של הטבע להשתנות לפי הפקודות שהוא מקבל, והדבר גלוי לכל - עכשיו קר, עכשיו חם; עכשיו גשום, עכשיו לא גשום; עכשיו קר ביותר; עכשיו יש רעידת אדמה, המביט לארץ ותרעד. **הבריאה כולה עושה את דברו של הקב"ה כל הזמן.**

להחזיר את האדם לאותה תכלית, כי הטבע משמש את הקב"ה ולא את האדם. המגיד מדובנא כתב שם: "וכאשר נישא עין לראות משפט ההנהגה בכמה ענינים אשר היו בימים הראשונים, תראה כי כדברינו כן הוא אשר בחכמתו הנפלאה יסבב סיבה שלא תשנה את הרצון ולא הרצון את הסיבה, כמו המצריים התחכמו להטביע מושיען של ישראל במים והקב"ה לא שינה מאומה את הסיבה אשר בידם, אבל תקנה בענין אחר, כי נתן בדת בת פרעה שתלך לרחוץ על היאור ותחמול עליו ושלחה לקרוא לה מינקת ויהי לה לבן, וזאת היתה סיבה נפלאה לגדלו ולחנכו שיהיה ראוי להנהיג מלוכה על ישראל אחר שנתגדל בבית המלכות".

אכן כן, אומרים לו למי שמנסה לסובב את הענינים כפי רצונו: אין שום בעיה. אתה יכול להמשיך לסובב. בסוף **הטבע פועל בשביל הקב"ה, לא בשבילך, והכל יתגלגל באופן שרצונו יתקיים** ולא רצונך.

ממשיך המגיד מדובנא: "וכן ענין רדיפת המצריים אחר ישראל, היא היתה הסיבה שתהיה אחריתה להכרית להטביעם בים. וכן ביוסף כל אשר התחכמו אחיו להדפו ולאבדו הנה ע"י אלה הסיבות עצמם עלה למלוכה כמה שידענו, כי אחר בואו למצרים ע"י אחיו נתגלגל עליו לבוא לבית הסוהר ומשם עלה להצלחה גדולה והחלומות נתקיימו ע"י אחיו בעצמם. וכן ראינו במפלת המן כי העץ אשר הכין למרדכי היא עצמה היתה סיבה להשיב גמולו בראשו, כי לולא שעשה העץ בגמר מלאכתה לכל מעשיה לא היה משכים בבוקר כל-כך ולא היה בא אל חצר המלך באותה שעה כמאמר והמן בא לחצר בית המלך לאמר למלך לתלות את מרדכי, והמלך שאל אותו מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו.

בשליחות הבורא. כשיעשה כן שוב ושוב, יראה בעיניו שכולם הם עושי דברו של הקב"ה, ואף האומות עושים את דברו לקרב את היהודים לבוראם ולהזכירם תמיד לבל יתהלכו בהרגשת כוחי ועוצם ידי.

ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה

כן ראיתי להגה"צ **רבי אליהו דסלר** זצ"ל במכתב **מאליהו** (חלק א' מאמרו הטבע הסתר ניסים) שמאריך בזה. בין השאר הוא אומר כך: האדם רואה את חבירו מצליח בעסקיו ומייד מוחו מתחיל לדבר: "הן, בוודאי, הלא אני זוכר אותו משנות הישיבה. הוא היה בעל כשרון גדול והיה מלא מרץ..." וכן כשרואה צבא מסוים מנצח במלחמה, הוא אומר: "בוודאי, כי יש לו יותר חיילים ויש לו נשק יותר משוכלל ויש לו יותר מדינות שמסייעות לו". אולם כשהאדם מפרש כך את מה שעניינו רואות, הוא עובר על האיסור לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

האדם עצמו סבור שאין זה קשור כלל לכוחי ועוצם ידי. הוא רק כותב עכשיו מאמרו שלם להסביר את מה שמתחולל במלחמת רוסיה-אוקראינה. הוא יועץ גדול ופיקח ובא עכשיו להסביר מדוע קורה מה שקורה, מדוע זה מנצח ומדוע זה מנצח - כבר אמרתי מראש שכך יהיה. אכן כשהוא מפרש ככה את המתחולל, הוא עובר על האיסור של כוחי ועצם ידי ואף מכשיל אחרים בזה. והרי פעמים הרבה הוא מעתיק את כל דבריו המחכימים ממקורות נכריים, אלא שהוא מוסיף ב"ה בתחילה, בלי נדר באמצע, ועוד משפט בסוף - "כמובן, שאנו יודעים שהכל נעשה בידי ההשגחה", והכל כדי לטהר את השרץ.

אין צריך אם כן להסביר את זה בהסבר טבעי ולומר שארץ ישראל קרובה לקו השבר הסורי אפריקאי (great rift valley)² אכן כן, זהו המסובב, אך לא הסיבה. הקב"ה העמיד את ארץ ישראל במקום זה כדי שמדי פעם יוכל לעשות לה איזה נענוע קל כדי להזכיר ליושביה שיש מנהיג לבירה. הוי אומר: אל תאמר שמפני שהיא נמצאת במקום זה, לכל עלול להתרחש בה רעידת אדמה, אלא אמור **שמפני שהוא רוצה להזכיר ליושביה שהוא קיים ומנהיג את העולם כי עיני ה' אלוך בה, לכן העמיד אותה במקום זה.**

הדבר פשוט ביותר שהאדם יכול לראות בחוש איך הטבע מסייע לו לקיים את התכלית הנרצה. וכאמור, ה'חתם סופר' הבין שאם קוראים לזה ניסים נסתרים, זה עלול לפגום באותה הבנה. טוב יותר שיבין האדם שזהו סדר הטבע, לפעול לפי רצון הבורא לצורך קיום התכלית. ואף שכר ועונש פועל באופן זה, כפי שהזכיר זאת ה'חתם סופר' בדבריו. האדמה פועלת כך באופן טבעי. הסדר הזה טבוע בה לכתחילה. אם שומרים שמיטה - היא מוציאה פירות, אם לא שומרים שמיטה - היא לא מוציאה פירות.

והנה הרוצה באמת לשנות את ההסתכלות שלו באופן זה, עצתו אמונה שמעטה ואילך כל פעם שיראה איזה מקרה או ישמע על איזה מקרה, יתאר אותו באופן זה ולא כפי שהורגל עד כה. כשישמע אנשים אומרים: "בגלל כך וכך קרה כך וכך", יתנגד לזה ויאמר: "לא כך, אלא **להיפך ממש**. לא מפני שפלוגי עשה כך וכך נגרם לי הפסד ממון, אלא **מפני שנגזר עלי הפסד ממון, עשה לי פלוגי כך וכך**

ב. מקום עלול ביותר לרעידת אדמה.

למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק

דרך אגב, זוהי הסיבה שקריאת מאמריהם של אנשים ריקנים מזיקים לנפש, והרי אינו דבר מצוי מאמרים של אנשים שאינם ריקנים. הוא עושה טובה ומוסיף בסוף לשם קינוח - "אבל אנו מזכירים לעצמנו שה' מנהל את העולם". מה הוא אומר כאן? הוא אומר כך: "אני יודע שמה שכתבתי עכשיו, הוא על-פי השקפה גויית ומאוד לא נעים לי עם זה, ובכן, אתם יודעים מה אני הולך לעשות עכשיו? אני הולך לחפות על כך ולומר שיש אלוקים בעולם". אכן הרבה אנשים נוהגים כעין זה לאחר שעושים עבירה ליתן צדקה. הם רוצים להרגיש שאינם מופרכים לגמרי.

לא! אסור להסביר שום דבר על-ידי הפיכת הסיבה עם המסובב. איסור גמור הוא. אומה זו שהקב"ה רוצה שתצליח, הוא יעשה בשבילה הכל כל הזמן שתנצח, ואומה זו שהוא רוצה שלא תצליח, יעשה בשבילה הכל שלא תצליח. וכבר יתחיל לגלגל את הדברים אלף שנים קודם לכן כדי שבבוא העת היא תצליח והיא תפסיד. הנה כיון שרצה הקב"ה להוציא את הרה"ח ר' שלום מרדכי רובשקין הי"ו מבית הסוהר, מה עשה? מינה איזה איש תימהוני לנשיאות המעצמה החזקה בעולם כדי לשחררו. **כך הקב"ה מסבב ומגלגל וכל מה שקורה, הוא רק מפני שהקב"ה רוצה שכך יקרה.**

ה'מכתב מאלהו' מסביר כך: **איך מגיע האדם להרגיש כוחי ועוצם ידי** עשה לי את החיל הזה? זה רק מפני שאינו מבין שמה שיש לו כח, הוא מפני שהקב"ה רוצה שיקרה עכשיו משהו, וכן מה שיש לו כשרון, הוא מפני שהקב"ה רוצה שיקרה עכשיו משהו. וכמו שתרגם אונקלוס הפסוק (עקב ח, יח) וזכרת את ה' אלוקיך כי

הוא הנותן לך כח לעשות חיל - ותדכר ית ה' אלהך ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין. הוי אומר: **הקב"ה רצה שתקנה נכסים, ולכן נתן לך עצה בדעתך לקנותם.** כך האדם מסתכל על זה. **הוא התפלל והקב"ה שתל לו רעיון במוחו ואף נותן לו כח להוציאו אל הפועל.**

מי שמפרש את המקרים אחרת, עובר על האיסור של כוחי ועוצם ידי, כי הוא מפריד את הטבע מהמקור, את השליח מן המשלח. הוא מסתכל על השליח כאילו יש לו כח עצמי. וכיון שהוא מסתכל עליו כאילו יש לו כח עצמי, הוא רואה הסתר. כשאנו מבקשים ועל כן נקוה לך ה' אלוקינו לראות מהרה בתפארת עוזך להעביר גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון, אנו מתכוונים לבקש שלא נחשוב על שום דבר שיש לו כח עצמי, אלא נזכור שכל הנבראים מצד עצמם הם מתים, רק שהקב"ה מחיה אותם בכל רגע כדי שיוכלו לעשות את דברו.

שלוחא דרחמנא ושלוחא דידן

וכיון שאנו מבינים זאת באופן זה, אנו צריכים להפכו עכשיו לצד השני, וזהו העיקר הנוגע לדידן, והוא דבר אשר יותר בני אדם טועים בו. הן כל עוד האדם נמצא עלי חלד, הוא לא נפטר מלהתעסק בטבע. כל הזמן הוא צריך לעסוק בדברים קטנוניים וטיפשיים מול אנשים אחרים ומול מקום העבודה שלו, וכן הלאה. והנה בדרך כלל הוא מסתכל כאילו יש לו שני סוגי חיים. יש לו את החיים הרוחניים שאותם הוא מרגיש בשעת התפילה והלימוד ובשבת קודש וכו', ויש לו את החיים החומרניים שבהם הוא עסוק בשאר הדברים ההכרחיים.

אכן אם האדם מבין שהטבע הוא שלוחו של מקום ממעלה למטה, הוא צריך

כיון שראה ר' חיים את ה'חזון איש' טורח בעבורו וסוחב את כלי המטה, ניסה להניאו מכך באמרו לו שהוא יכול להסתדר לבד ואין צורך לטרוח בעבורו. אמר לו ה'חזון איש' בתקיפות: "מעולם לא שמענו שהאתרוג יאמר לבעליו מה יעשו עמו". נתכוון לומר: כעת אני עסוק במצוות עשה דאורייתא של הכנסת אורחים אשר היא גדולה מקבלת פני השכינה, ואתה בבחינת אתרוג שבו אני מקיים את המצוה. אין לך רשות להביע דעה!

על האדם להבין שהטבע עושה את דברו של הקב"ה בכל עת, ולכן כל מה שהוא צריך להתעסק בו מצד סדר הטבע, נחשב בשבילו חפצא של מצוה, וכלול הוא תמיד באחת ממצוות התורה או בכמה מהן. אם כן אסור לו לאדם להתעצל בשום אופן מלעסוק כפי המוטל עליו בסדר הטבע, כי הוא עובד בזה את ה'. בדרך כלל בני אדם רגילים להבין ענין ההשתדלות בשביל ישוב העולם באופן יבש. הוא אומר לו איזה לשם יחוד לעסוק בישוב העולם ואח"כ הוא עוסק שמונה שעות במצב מגושם. למה? כי כך נגזר עליו. אך כפי שנתבאר, **צריך האדם להזכיר לעצמו פעם אחרי פעם תוך כדי עבודתו, שהקב"ה חייב אותו לעסוק בזה.** הקב"ה נתן לו את הכישרונות ואת יתר הכלים למלאכה זו, כי רצה שיעסוק בה. שליחות היא שמוטלת עליו. ההסתר קיים רק כל עוד שהאדם מסתכל על זה באופן נפרד. אבל אם הוא מבין שהטבע יש לו שני תפקידים, מצד אחד הוא שלוחא דרחמנא כי על ידו הקב"ה מדבר אתנו, ומצד שני הוא שלוחא דידן, כי על ידו אנו עובדים את ה', אזי אין הטבע צריך להיות הסתר כלל וכלל. הנסיון הוא רק איך לגשת לזה, אבל אם הוא בוחר לגשת לזה נכון, הרי הוא מבין שהקב"ה נתן לו כלים לעבדו בהם.

להבין שהטבע הוא גם הכלי שעל ידו יוכל להתקשר אל הקב"ה ממטה למעלה. ונסביר: הקב"ה הרי גבוה מעל גבוה, איך אם כן הוא מתקשר אלינו? התשובה היא על-ידי שהוא מוריד לנו שפע שהולך ומצטמצם עד שמגיע אל האדם בצורתו הגשמית. ואם כן גם כשהאדם צריך לחזור ולהתקשר אל הקב"ה, הוא צריך לעשות זאת באופן זה אך ממטה למעלה. הוא צריך לעסוק בגשמי כדי להגיע לרוחני. וגשמי זה שהוא עוסק בו, הוא אלוקות ממש, הוא עוסק בעבודת ה'. כפי שאתה מבין שאפשר לקחת אתרוג גשמי ולהתקשר על-ידו לרוחני, ואפשר לקחת פסולת גורן ויקב ולהגיע לבחינת יחיביאנו בצל ידו תחת כנפי השכינה, ואפשר לקחת כזית מצה ולהתרומם על ידו, כך תבין שכל מהלך בטבע, אם אתה עושה אותו נכון, כפי שהוא שלוחו של מקום לפעול בו, כך הוא השליח שלך לעבוד בו את הקב"ה, עד שנאמר שאז הטבע פועל בשבילך, כי אתה משתמש בו לעבוד את הקב"ה.

חפצא של מצוה

מטעם זה צריך האדם לעשות כל הזמן עשיות על פי סדר העולם באופן הנכון, כי זהו מצוותו וזהו החפצא של מצוה שלו. הן כך כל אחד מבין שכאשר הוא נושא עצים לחמם את הבית בחורף, העצים נחשבים חפצא של מצוה. וכעין זה היה מעשה עם הגה"ח רבי חיים ברים זצ"ל בבחרותו, כפי שהוא עצמו סיפר שפעם נקלע לבני ברק בשעת לילה מאוחרת ולא היה לו כיצד לחזור לביתו בירושלים. פנה לביתו של ה'חזון איש' ושאל אם יכול ללון אצלו. הכניסו ה'חזון איש' לביתו והוא יחד עם גיסו בעל "קהילות יעקב" ואשתו הלא היא אחות ה'חזון איש', כולם כאחד טרחו עבורו ללא ליאות כדי להנעימו את השעות בבית.

כלים לעבודת ה'

תחשבו על יהודי עשיר שיש לו בת יחידה ושידכה לחתן תלמיד חכם, וברצונו שיהיה לו תורה וגדולה, הוא אומר לו: "הבה ואתן לך בית מזיגה כדי שתוכל למכור בו משקה ולהתפרנס ברווח". הנה מה מבין החתן? הוא מבין שבית המזיגה הוא כלי שיוכל לחיות חיי שלווה ומנוחה ובכל זמן פנוי לעסוק בתורה...

אף כאן, הקב"ה נתן לאדם כלים לעבדו, והכלים שנתן לו הם לא רק כשרונות להבין תורה ולהבין שיש מנהיג לבירה, אלא גם קיבל כשרון להתעסק בענייני הטבע, שהרי כך עשה הקב"ה שלא תהיה לו לאדם פרנסה באופן ממילא, ולא תהיה לו רפואה באופן ממילא, אלא יצטרך לקום ולעבוד בחריצות. צריך אם כן האדם לקום באמת ולעשותו בהתמדה נפלאה.

השתדלות לפי סדר העולם

קצת נחזור על אחד מהיסודות שהוזכר לפני כמה שבועות ונוגע לעניינינו. למדנו את המושג שהאדם צריך לעבוד לפי סדר העולם. אתה שואל כמה השתדלות צריך לעשות, והתשובה המתקבלת היא: השתדלות באופן הרגיל. מה זה נקרא באופן הרגיל? הרי יש אנשים בימינו שעובדים עשרים ושתים שעות ביממה! אכן כשלומדים את הסוגיא היטב, מגלים **סדר העולם אינו קשור כלל במה שבני אדם עושים, אלא במה שקבע הקב"ה כחייב על פי סדר הטבע.** האם אפשר לחיות בלי שום הכנסה? אי אפשר. אם כן אין סדר העולם. אבל פלוני!!! אינני יודע מה עם פלוני. בדרך כלל, כשמסתכלים על אחרים, סתם טועים. אבל לפי הטבע הרגיל כפי שהקב"ה ברא אותנו, האם אפשר לחיות בלי הכנסה? אי אפשר.

כמו"כ קבע הקב"ה בסדר העולם שיצטרך האדם לדאוג לצרכי בניו ובנותיו ולטפל בהם. אם כן **אתה צריך ללמוד ולהתפלל ובשאר הזמן להתעסק במה שמוטל עליך לפי סדר העולם.** אסור לך להתבטל אפילו רגע אחד, כי **אין זה מסדר העולם להתבטל.** הקב"ה הכניס אותך למצב שבו אתה עובד אותו עשרים וארבע שעות ביממה. אחד מהיסודות העקריים של הבעש"ט הוא. הקב"ה ברא אותך באופן שתצטרך לאכול ולישון ולעבוד. זהו הסדר.

אמנם יש שרשאי לו לאדם להקל קצת מעצמו, וזה כאשר הקב"ה מגלה לו. כגון, האדם הוא יושב ולומד בהתמדה ומגלה שהוא יכול למעט קצת בשינה ואין זה מזיק לו. הנה הקב"ה נתן לו רשות למעט מעתה משינתו. אך אם הוא רואה שאינו יכול. איך הוא רואה? כי זה התנגם בו לאחר מכן כאשר התעורר מאוחר וכדומה, מבין שעדיין אין לו רשות ועדיין הוא צריך לישון. דרכו של עולם וזהו עבודת ה' שלו.

הוי אומר: **ניצול הזמן לעשות בעסק הטבע, הוא דבר שהאדם מחויב בו.** אם אינו עושה זאת, אינו מוגדר כמי שאינו עושה את השתדלותו סתם, אלא כמי שאינו עושה את מה שנצטווה. **הקב"ה מספק לאדם את צרכיו רק אם הוא עושה את המוטל עליו.** האדם שואל: "איך אוכל לדעת מה עלי לעשות?". והתשובה היא: **למד והתבונן איך סדר העולם פועל ולפי זה תדע מה עליך לעשות, וכשתדע, תעשה את המוטל עליך.**

אכן בזה היצר הרע משקיע את כוחותיו. הוא פועל להפוך אותם לשני דברים נפרדים, סדר הטבע מחד, וסדר האמונה והבטחון מאידך. פעם האדם עבד. הוא עשה טלפונים ופעל במלוא המרץ. היום הוא עזב את הכל. למה? כי הוא התחיל

כעין זה דיברנו בענין השידוכים. הגיעה הצעה לשולחנו ומיד הוא דוחה אותה אל הסף. למה אתה דוחה אותה? אולי היא דווקא מתאימה לך? לך לברר, עשה משהו. אולי הצעה זו באמת אינה נכונה לך, אבל היא טוביל אותה אל ההצעה הנכונה. **הכלל הוא שהתפילות נענות על-ידי אופנים כאלה, כי סדר הטבע הוא דרך ההתקשרות של הקב"ה עם הבריות, ועל ידו הוא עונה לתפילותיהם.** יבדוק האדם בכל עת, אולי זהו הסדר הנכון ואולי אינו הסדר הנכון, אבל מוביל אל השלב הבא. עכ"פ אין הוא מזניח את סדר העשייה, כי הוא מבין שזהו הדרך שלו לחזור ולהתקשר אל הקב"ה. הקב"ה מזמן לי עשייה, ואני צריך לעשות אותה.

מגיעה הצעת עבודה מכובדת לאדם. מציעים לו לעשות דבר קטן תמורת אלפיים דולר, או דבר גדול תמורת עשרת אלפים דולר. אך הוא משתמט בנמקו: "הקב"ה יכול ליתן לי את הכסף גם בלי זה". מה עובר עליך? אם פלוני מציע לך לעבוד בערב שבת אחרי חצות או באופן שלא תוכל ללמוד ולהתפלל, אתה צודק, אבל אם לא זהו הסיפור, אך אתה חושש שתצטרך לעבוד קשה, מדוע אתה משתמט? **תעבוד קשה! כן, כן, תתאמץ! הקב"ה הרי נענה לתפילותיך. האמן בכך שהקב"ה שלח לך את ישועתך על ידי זה שהטיל עליך שליחות ועכשיו הגיע הזמן שתתחיל לקיים אותה.**

זהו הנקרא השתדלות. בני אדם רגילים לשבת רגל על רגל, ללעוס את החדשות, ובין לבין לעבוד קצת, ולחזור הביתה ושוב ללעוס את החדשות. מה? מה אתה נבהל? מעתה תתחיל לעבוד קצת יותר קשה. זה טוב בשבילך. אדם לעמל יולד. הקב"ה שולח לך כל הזמן שליחויות כדי שתוכל להתפרנס בכבוד, אבל כל פעם אתה מסרב

ללמוד את סוגיות האמונה והבטחון. זהו זה. הוא רגוע. לא עושה כלום. להיות רגוע זה מעולה. אבל לא לעשות כלום, הוא אסון. אין שום קשר בין השנים.

חובה ולא רשות

האדם צריך להבין שהקב"ה מחייב אותו לקיים את שליחותו - הקב"ה רוצה ליתן לי כסף, אך צוה אותי שאקום ואעשה מה שצריך לעשות, מה שישר לעשות, מה שמתבקש לעשות לפי סדר העולם, כי כולם עושי דברו הם. הוי אומר: אלה הם הדברים שהקב"ה הטביע בעולם כדי שעל ידם אוכל לעבוד אותו.

הן תראו שאמרו חז"ל שאדם הראשון הוצרך להתפלל שהצמחים ייצאו מן הארץ. למה לא עשה הקב"ה שהצמחים יצמחו בפיו? למה לא עשה שיתפלל וישבע? למה צריך לצמוח תבואה? למה צריכים לצמוח פירות? למה צריכים לצמוח דשאים? שישבע האדם בלי לאכול! אכן מה אתה רואה מזה? **אתה רואה שהקב"ה רוצה שזה יהיה דווקא בסדר הזה.**

אתה קורא ואני עונה

האדם התפלל לפרנסה והנה הגיעה אליו הצעת פרנסה, אבל הוא אינו רוצה לקבלה. למה אינו רוצה? כי הוא מתעצל. פירושו של דבר שהקב"ה נענה לתפילתו, אבל הוא אינו רוצה לקבל את המענה. **הקב"ה רוצה ליתן לו את פרנסתו דווקא באופן זה, כלומר, על-ידי שיקום ויעבוד כפי סדר העולם. אם האדם רואה שהגיעה אליו הצעה, הוא צריך להבין שהקב"ה מדבר אתו.** אם ברור לו שאין עבודה זו נכונה לו, זה כבר ענין אחר. אבל אם יש צד שהיא נכונה לו, ילך לברר. אל יתן לעצולתו לנהל אותו.

השני. הוא יושב בביתו ואומר: "מה אני יכול לעשות?". ואם הוא כבר כן נסע, הוא יושב כל היום בבית המדרש, או בבית הקפה שבבית המדרש - "איני יודע. אין לי כח. שאלך לפלוני? ומה יקרה אם לא יפתח לי?".

מתי מעט הם האנשים שעושים זאת בחריצות. והסיבה שהם מתי מעט היא כי בדרך כלל אין האדם יודע איך עושים זאת בחריצות. אינו יודע איזו מחשבה נכונה. אם הוא חושב על כוחי ועוצם ידי, הלא זה מושך אותו כלפי מטה, ואם הוא חושב על הקב"ה, הוא רוצה להישאר בבית המדרש.

עליהם ליקח דוגמא מגבאי צדקה האוספים בשביל אחרים, כגון בשביל מתנות לאביונים וקמחא דפסחא. אם פלוני לא הרים בטלפון או לא היה בבית, מנסים כעבור זמן שוב פעם. לא מרימים ידיים. ותוך כדי זוכרים שהקב"ה מנהל כפי שהוא רוצה. ולכן באמת רואים שמי שחשבו שיקבלו ממנו סכום גדול, בסוף מקבלים ממנו סכום קטן מאוד או אין מקבלים ממנו כלום, ומי שחשבו שלא יקבלו ממנו כלום, בסוף מקבלים ממנו סכום כפול ומכופל. הדבר נראה בחוש תמיד. כלל הוא שאין לו יוצא מן הכלל.

הנה גבאי צדקה אמיתי מצד אחד אינו נשאר בביתו, כי הוא יודע שמוטלת עליו שליחות והוא חייב למלאותה ויהי מה. ומצד שני אינו חושב מחשבות איך לשכנע את פלוני עם משלים וסיפורים עד שירוקן את כיסו, כי הוא יודע שכך הוא נמשך לקליפת כוחי ועוצם ידי ולא תהיה לו סייעתא דשמיא. הוא עוסק בזה בחריצות וזוכר תמיד שהכל ביד ה'.

ממנו יראה וכן יעשה המחזר על הפתחים. יאמר לעצמו - "הקב"ה הטיל עלי

- "מה? דבר כזה מציעים לי?!". אכן עליך לבדוק כל פעם מה מונע אותך, האם זה דבר אמיתי שמונע אותך או לא. פעמים הרבה תגלה שמה שמונע אותך הוא עצלות ועליך להתגבר על עצלותך ולקבל את ההצעה שמציעים לך.

חשבון נפש עסקי

וכאן אנו מתקדמים בצעד נוסף ונחוץ מאוד לדעת את זה. יש לו לאדם עסק מצליח והנה הוא מגלה שכמה מלקוחותיו הקבועים עוזבים אותו. הדין נותן שיעשה חשבון נפש עסקי לראות האם המחירים שלו גבוהים מדי או שמא אינו נותן שירות טוב. אך למעשה הוא אומר: "מה אני צריך להיכנס לקטנות? אני בוטח בה' שיתן לי את פרנסתי". לא נכון! מדוע? כי האדם מחויב לדעת אם הוא באמת פועל לפי סדר העולם. סדר העולם פירושו האם אני ממלא את תפקידי בנאמנות. אולי אני לוקח יקר מדי, אולי אני לא מתמסר מספיק ללקוחות. אני בוודאי מאמין שהכל מאת ה', אבל הקב"ה מצפה ממני שאקיים את שליחותי בנאמנות ובהתמסרות מוחלטת ואם כן עלי לבדוק אם אני באמת עומד בזה.

חיזור על הפתחים בתורת שליחות

אחד מהניסיונות שמעטים מאוד מצליחים לעמוד בו, הוא כאשר האדם נאלץ לחזור על הפתחים בשביל נישואי ילדיו. אכן כבר דיברנו בעבר שאיש כזה מוגדר כגבאי צדקה לכל דבר וענין. הוא גבאי צדקה לילדיו ועוסק במצות הכנסת כלה. והנה הדבר מפליא מאוד. יש מאותם גבאי צדקה שנופלים לגמרי בתוך הקליפה של כוחי ועוצם ידי - "אלך לגביר פלוני ולגביר פלוני, אעשה כך וכך ואכתוב לו כך וכך..." ה' ירחם! ויש מהם שנמצאים בקצה

לנסוע לישוב פלוני, סידר לו הלה הסעה עם מלמד אחד שנוסע כל יום באשמורת הבוקר לאותו מושב.

הסכים עמו מיודענו והמשיך ללכת אתו בשמחה ובחפץ לב. בגמר הסיבובים, חזר לבית מלונו ונשכב לנוח לא לפני שהכין שעון מעורר עם צלצול חזק לארבע לפנות בוקר ולא לפני שקבע עם חבירו שיתקשר אליו אז להעירו. אך המפיל חבלי שינה הפיל עליו תרדמה חזקה וכשהתעורר כבר היתה השעה שש בבוקר. איך עכשיו עם מי לדבר. הוא נשאר כאן תקוע. מה עשה אותו יהודי? הניח את הפלאפון בצד והלך ללמוד כהכנה לתפילה בשמחה עצומה. היתכן?! הרי קבעתי עם פלוני, והרי הוא מחכה לי, ואני מפסיד עכשיו סכום גדול... אבל אם הקב"ה רצה שיהיה כך - יהיה כך. כך למד בשמחה והתפלל. רק כשסיים את תפילתו, הלך להסתכל מי התקשר אליו, והנה ראה שהמלמד שצריך היה לקחת אותו לפנות בוקר התקשר. חזר אליו והלה אמר לו: "אני מתנצל. אני יוצא רק עכשיו. אתה רוצה לנסוע אתי?".

הוא נסע אתו וכשהגיע ליעדו השעה כבר היתה 9:45 במקום 7:15 שבה היה צריך להיפגש עם מטיבו. הוא חשב לעצמו מה הוא יכול לעשות עכשיו והחליט להתקשר אליו - "מה אני כבר יכול להפסיד?". התקשר אליו והלה ענה מיד כמתנצל: "יסלח לי מר, אינני יודע למה, אבל קמתי היום באיחור ורק עכשיו אני מתפלל. אני נמצא עדיין בבית המדרש. בוא אלי ויחד נחזור ונאכל את ארוחת הבוקר כהרגלנו". מיודענו הגיע אליו וליווה אותו לביתו כשבדרך הוא מספר לו את ההשגחה פרטית, והלה מרוב התרגשותו הטיב לו הרבה יותר מהרגלו.

שליחות לחזר על הפתחים, אך לא הטיל עלי האחריות להביא תוצאות. מה שמזומן לי - יגיע לידי, ומה שלא - לא". וכך יעשה את שליחותו בשמחה עצומה, וילמד ויתפלל, ויזכור שהוא עובד את ה' בכל עת. **יזכיר לעצמו כפעם בפעם - "עובד אני את ה' ביום ובלילה.** אני צריך ללמוד ולהתפלל ולנצל את זמני, ולהיזהר שלא ליפול ברוחי בראותי שפלוני לא נתן לי או שפלוני הסתכל עלי במבט של בוז. אני הולך ועושה כל הזמן את הדבר הנכון".

משולח שהוא שליח - סיפור מפי בעל המעשה

על אדם כזה נוכל לראות, בין בשעה שהוא מחזר על הפתחים ובין לאחר מכן, שהוא חי עם הקב"ה ומתהלך בשמחה תמיד. הנה עכשיו סיפר לנו יהודי אחד סיפור נאה ביותר שהתרחש עמו. נוהג הוא יהודי זה כל פעם שהוא נוסע לחו"ל להיפגש עם יהודי אחד המתגורר באחד ממושבות אנ"ש והלה מטיב עמו הרבה. הסדר הוא שהוא קובע כמה שבועות קודם נסיעתו להיפגש אתו, וביום המיועד הוא מתפלל אתו שחרית, ואחרי התפילה חוזר עמו לביתו ואוכל עמו את ארוחת הבוקר, ואז הוא מטיב עמו כדרכו. בפעם האחרונה התגלגל הדבר שהיה ביום שלפני היום המיועד בישוב אחר ממושבות אנ"ש, וידע שכדי להיפגש עם אותו יהודי, עליו לנסוע כבר לאותו ישוב בשעות המוקדמות של הלילה, כי לאחר מכן לא ימצא נהג יהודי ולא יוכל להסתדר לבדו במקום זר כאשר אינו מכיר את שפת המדינה. אך אתו היה אז עוד יהודי שדפק אתו בצוותא על הפתחים, זה עושה לביתו וזה עושה לביתו, והלה הפציר בו שימשיך ללכת אתו, ומשפרס לפניו את חששו שלא יהיה לו איך

יש מציאות שבה האדם מתעצל. הוא אומר: "מה, אני צריך להתקשר לפלוני? בסדר, אני מתקשר". הוא עושה שיחה אחת, וכששואלים אותו לאחר שלושה שבועות מה יצא מזה, הוא משפשף את מוחו עד שהוא נזכר - כן, כן, התקשרתי אליו. ומה יצא מזה? לא יודע. שאלת אותו? לא. **יש סדר בעולם שכאשר צריך לסדר אותו, מסדרים אותו.**

בדרך כלל כשדוחק לו לאדם איזה דבר עד מאוד, הוא עושה אלף שיחות טלפון כדי לסדרו, והוא נעשה ברוגז על כל העולם מדוע אין זה מסודר עדיין. ולמחר, כשזה כבר לא דוחק לו, הוא שוכח ממנו לכמה שבועות. ואח"כ עוד הפעם, יום שלישי בשעה ארבע הוא מתעורר פתאום. כל העולם חייב לו. למה? כי עכשיו זה כואב לו. ואח"כ הוא שוב נעלם, והפעם לארבעה חדשים.

התנהלות זו היא התנהלות פסולה, כי היא מוכיחה עליו שאינו עובד אצל אף אחד. הוא רק מבקש כל הזמן להנעים לעצמו, ולכן כשזה דוחק לו, הוא מנסה לשנות את הטבע לטובתו בכוחות עצמו, וכשרואה שאינו יכול, הוא מתרגז, וכשאינן זה דוחק לו, הוא נכנס לתרדמת. העולם לא עובד ככה. **הקב"ה נתן לך כשרונות ועליך לעבוד בשליחותו עם אותם כשרונות שבעה ימים בשבוע.** ששת ימים באופן של עשיה וביום השביעי באופן של מנוחת שלום ושלוה השקט ובטח. **אתה עובד את ה' כל הזמן, בין אם אתה רואה הצלחה, בין אם אינך רואה.**

והנה לא נכנסנו כאן לנושא של מי שרואה שהקב"ה מברך את מעשה ידי והוא יכול לאפשר לעצמו ללמוד יותר שעות ביום ולמעט בעבודת הפרנסה. דיברנו רק על זה שהאדם חושב שהוא יכול להתבטל,

כאשר תקום מן הסיפור

הלימוד של סיפור זה הוא כל-כך עצום. היהודי בעל המעשה הרי נהנה מכל העולמות. חוץ מזה שלמד קודם התפילה והתפלל בשמחה, גם ישן מספיק כדרך העולם. הקב"ה אמר לו: "למה אתה צריך לשרוף את הלילה שלך? לך תנוח כיהודי. למד כיהודי, התפלל כיהודי. שגם הגביר ינוח כיהודי ושהנדבה תהיה גדולה מתמיד. החיים טובים ונפלאים, למה לדחוף?".

אך מה? **על החריצות אסור לוותר. אסור להתעצל. העניינים לא הולכים כפי שרוצים? בסדר! קמים וממשיכים הלאה.** לא מתבוססים. חשבתי שארוויח כאן ולא הרווחתי, חשבתי שאפסיד כאן ולא הפסדתי. ממשיכים הלאה. אכן אחת מהסיבות שהאדם צריך להיות בשמחה היא כדי שיהיה בחריצות ויעשה, כי יש לו שליחות. יש לך שליחות למלא, למה אתה ישן? **הקב"ה העמיד אותך לעשות, לעשות באופן יהודי, לעשות באופן חסידי. לזכור תמיד שאתה ממלא את שליחותו ולהזהר בכל מיני זהירות שלא לעשות מה שאסור לעשות.**

מה דרכו של יצר

עכ"פ **עצלות המוח היא עצת היצר והאדם מחויב להתגבר עליה.** וכן הוא באופן כללי בענייני עסקים. כבר דיברנו פעם בענין חזרה ללקוח. הרבה פעמים יש שצריך לחזור ללקוח פוטנציאלי ולשאל מה התפתח. איננו רגילים לזה. באים אנו בטענה שהרי דיברנו שצריך לסמוך רק על הקב"ה. אמת ויציב **שצריך לסמוך רק על הקב"ה, אבל הדבר תלוי במציאות.** אם המציאות היא שאיבדת את עשתונותיך ואתה מתקשר אליו **בבהלה מחשש שקדמן אחר, הרי זה פסול בתכלית.** אבל

אם אתה רוצה, אתה יכול להעמיד שם אחר במקומך, אבל אינך יכול למעול בתפקידך. כמו שאתה מחויב ללמוד ולהתפלל, כך אתה מחויב לקיים את החלקים האחרים, מתוך ידיעה שאינם קשורים לא אליך ולא אל סדרי הטבע, אלא מהלך הם איך להביא רצונו יתברך לבני האדם.

הפוך בה והפוך בה דכולה בה, ועכ"פ תקוותינו שלאט לאט ייקלט בלבנו שאין שני מהלכים. יש רק מהלך אחד של טבע ונס, מהלך אחד של רצון ה' אשר אותו אנו מצווים לקיים.

כי כל רצונו אינו אלא לעשות כסף ולאור זה הוא חושב כל הזמן - "עשיתי כסף, לא עשיתי... אני הולך לעשות כך וכך כסף..." על זה אמרנו **שהאדם צריך לצאת למלאכתו בתורת שליחות בלבד, כי הכישרונות ותכונות הנפש שיש לו הם כלים שקיבל מהקב"ה לצורך קיום שליחותו**, וכן כל סדרי הטבע, דרכים הם לעשות דברו של הקב"ה. האדם מוכר בדרך משל לחם וחלב, והנה יום אחד הוא מחליט שהוא סוגר את חנותו והולך לעשות יום שכולו תורה או לנסוע למירון. מה פירוש? תושבי השכונה הרי זקוקים ללחם וחלב!

יום ראשון פרשת משפטים כ"א שבט תשפ"ג

דברי התעוררות אחרי פיגוע הדמים בעיה"ק ירושלים

אתה נגלית בענן כבודך

בבואנו מפרשת קבלת התורה, אנו יודעים שהקב"ה התגלה כאן בעולם הזה, וכנסח שאומרים בראש השנה: "אתה נגלית בענן כבודך". וכשאומרים שהקב"ה מתגלה כאן בעולם הזה, אחד מהפירושים הפשוטים הוא כי הנה בדרך כלל מסתכלים על המתרחש בעולם בהסתכלות בלתי נכונה, הסתכלות שלא על-פי תורה, והרי העולם הוא עולם של הסתר ונדמה למתהלכים בו כי פלוני עשה כך ופלוני עשה כך. אבל כשהקב"ה מתגלה בעולם וקורא אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אפשר לראות מי הוא המנהיג את העולם ובאיוז הנהגה הוא מנהיגו. הקב"ה נתן לנו תורה כדי שנוכל על ידה להסתכל על המתרחש בעולם ומתוך כך להבין באיזה מהלכים הוא מתנהג. יש דין, יש חסד, יש רחמים, יש שכר ויש עונש, והגילוי של קבלת התורה גורם לכך שנוכל לשים לב לכך. ככל שהאדם מקבל את התורה יותר, כך הוא מקבל הארה יותר חזקה מן השמים לראות את המתרחש בראייה יותר אמיתית, ראייה של תורה, זוהי אחת מהמתנות הגדולות ביותר שהקב"ה נתן לנו עם נתינת התורה.

מפני שהוא רואה את הכל בראייה אמיתית ונכונה - "זה מזומן לי, זה אינו מזומן לי, זה שלי, זה אינו שלי".

אותו דבר כתוב מהצדיקים בענין "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" שפירושו שלא יחשוב שיש לשום דבר כח עצמי הגם שנדמה כך. מבטיחה התורה שככל שיוסיף האדם ללמוד את התורה באופן של קבלה, היינו כוונה לקבל את התורה, ממילא יתקיים אצלו לא יהיה אלהים אחרים על פני. הוא יראה את הקב"ה לנגדו בכל עת ולא יראה שום כח בעולם מלבדו יתברך.

הדבר אמור לגבי כל המתרחש עם הכלל ועם הפרט, אבל כאשר הקב"ה מדבר אתנו, אנו צריכים להאזין אליו ולהבין בינה. הנה בערב שבת קודש האחרון, לפני קבלת התורה, כפיו של פרא האדם הישמעאלי נגואלו בדם ישראל. דם תינוקות של בית רבן נשפכו כמים בחוצות ירושלים ועיינינו תדמע מאין הפוגה. ובכן, אפילו ירצה האדם להשתמש, לא יוכל, כי הנה הקב"ה דיבר אתנו קשות וצוה אותנו לפשפש במעשנו.

מפעל הרע מחזק את שורש הרע

והנה תמיד קיימת השאלה - איך אפשר לדעת מה הקב"ה רוצה שנתקן? אולי דבר פלוני, אולי דבר פלוני. בוודאי צריך לחזור בתשובה, אבל מי הוא שיוכל להראות באצבע על דבר מסוים שצריך תיקון. אכן השאלה במקומה עומדת, אבל דברים פשוטים יש, דברים שכתובים בפירוש.

הן ידוע מה ששאלו הראשונים איך יוכל האדם לקיים מצות לא תחמוד, מה יעשה ולבו חומד את אשר עיניו רואות. והשיבו שכאשר האדם זוכה ויש לו אמונה חזקה ונתגלה אצלו המאמר אנכי ה' אלוקיך, ממילא אינו חומד מה שאינו שלו. לא תחמוד נהפך אצלו מציווי להבטחה, זאת

הטומאה הורסת ומחריבה

כשגויים עוברים על עבירות אחרות, כגון לא תגנוב, לא תחמוד או לא תנאף, אנו סבורים שלא קרה כלום. אפשר להמשיך הלאה. אך כשעשו מעשה לשפוך דם נקי של תינוקות שלא חטאו, אז כולנו מזדעזעים. אמנם כן, בוודאי אנו צריכים להזדעזע, שהרי דם יהודי נשפך. אבל כשמתבוננים בשורש, פירושו של דבר כזה הוא שנתחזק כאן כח של טומאה. הקב"ה אומר לנו ככה: "אם אתה רואה שאומה מקבל כח להחריב ולהרוס, דע לך שכוח זה נתחזק בעולם". אכן בלא תרצח הדבר יותר בולט לעין, כי כשאנו רואים גוי גונב כסף, אנו סבורים לומר שהוא פשוט רוצה כסף. איננו שמים לב שמדובר בקליפה, בכוח נורא של טומאה. כששומעים שהם עוברים על לא תנאף, אנו אומרים: "בוודאי! הרי הם גויים בעלי תאוה..." אבל לא תרצח הרי אין לו הבנה. לקום ביום בהיר אחד ולהחליט שהולכים לרצוח, זהו דבר בלתי מובן.

רואים זאת בכל העולם כולו. לא דווקא כלפי יהודים. כשמדובר כלפי יהודים, זה עוד סוגיא, סוגיא גדולה. אבל אפשר בכל העולם. מדי יום שומעים סיפורים כאלה. גוי ערל נכנס לבית ספר של ערלים ורוצח עשרים ילדים. הדבר מעורר פליאה עצומה. ובכן, מה אומרים תמיד כדי ליישב את הפליאה? - "הרוצח מעורער בנפשו... יש לו מחלה נפשית בשם לוועזי ארוך ומפותל..." או אומרים כעין זה שהוא התרגז על מאן דהו כי יום קודם לכן פיטרו אותו מהעבודה. ההסברים האלה הרי אינם מתחילים להתיישב על הדעת. הסברים חלולים הם. היש הסבר אחר חוץ מהסברו של האוה"ח הק'?! האוה"ח הק' מסביר פשוט מאוד. יש קליפות של רע. כמו שיש קליפה של גזל, כך יש קליפה של רציחה.

הנה באוה"ח הק' פרשת יתרו על הפסוק והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ כתב דברים מפורשים ביותר. הוא אומר שם שצריך פשוט להכיר את המציאות כפי שהקב"ה גילה לנו קודם קבלת התורה. הוא מביא לשון **הספרי**: כשנגלה ה' על ישראל לתת התורה, הלך אצל בני עשו, אמר להם: מקבלים אתם התורה? אמרו לו: מה כתוב בה? ואמר להם: לא תרצח. אמרו לפניו: רבנו של עולם, כל עצמו של אותו אביהם רוצח היה ועל כך הבטיחו אביו ועל חרבך תחיה. הלך אצל עמון ומואב וכו' ומסביר האוה"ח הק' שאומות העולם שואבים את חיותם מהטומאה, מרציחה ומשאר העבירות, ולכן אילו היו מקבלים את התורה, היו עוברים ומתבטלים מן העולם, וזהו שאמרו להקב"ה שאינם יכולים לקבל את התורה, כי יתבטלו מן העולם. יותר מזה מסביר האוה"ח הק', שרציחה היא לא רק הפעולה, אלא היא שם של טומאה, היא כח של הסטרא אחרא אשר הולך ומתחזק ככל שמוסיפים לעבור על עבירה זו, ולכן האומה חיה על מעשה רציחה, כי על-ידי כן כח זה של הטומאה מתחזק והיא ממילא מקבלת את חיותה. וכן הוא לענין שאר העבירות שבעשרת הדיברות, כגון ניאוף שהוא שם של בחינת הרע, וכן גזל הוא שם של בחינת הרע.

וכותב האוה"ח הק' בלשונו: "**ובעת עשות האדם מפעל הרע הנה הוא מחזיק שורשו הרע, ובעת שיהיה נזהר מעשותו הנה הוא ביטולו**". כשהאדם נזהר שלא לעשות דבר האסור, הוא מבטל כח זה שקיים בעולם. נמצא **שהיהודי אשר מסתכל על העולם בעינים של תורה כרצון ה', כשהוא רואה שאומה מן האומות מרימה ראש, הוא מבין שמדובר בכוח של רע שנתחזק על-ידי עבירותיהם של בני אדם**.

נרגע, כי הרגש היחיד שהתעורר הוא רגש של רחמנות, רחמנות עמוקה ביותר, ואינו מוצא דרך לחזור לצמצם את עצמו כי אם על ידי הסחת הדעת. אכן מי שאינו יכול לחזור לסדר היום, באמת שרוי בבעיה. צריך לדעת להמשיך הלאה ולעבוד את ה'.

אבל זה כל-כך חבל, כי **אם הקב"ה מדבר, הוא רוצה שניקה את הרגשים ומהלכי מחשבה ושנדע מה לעשות אתם.** הלא זה חלק ממדת הדעת, לקחת רעיונות והרגשים ולהכניסם בכלי המעשה. אנשים חושבים שדעת היא רק כשיש לו לאדם רעיון טוב, ועל ידי הדעת הוא יכול לקחת את המחשבה ולהוציאה לפועל. הוא יודע למי להתקשר, הוא יודע איך להביאו, עד שהוא משיג אותו. אך באמת דעת היא בכל האופנים ובכל המצבים. **האדם מצטער, האדם בוכה. יש מה לעשות עם זה. דמעות אינן מתבזזות לחינם. אפשר להכניסן בעשייה.**

רואים אנו אדם שעבר אסון קשה ל"ע ואחרי תקופה כשאינו מוצא מזור לנפשו, מה הוא עושה? הוא מחליט לעשות הכנסת ספר תורה. הוא הולך לכתוב ספר תורה לזכר נשמת יקירו. הזכרון לנשמה הוא דבר נכון וקדוש עד מאוד, אבל הוא רק חלק מהרעיון. הרעיון הוא שהוא מחפש לדעת מה הוא יכול לעשות באופן מעשי, ואז הוא מחליט לכתוב ספר תורה. ספר תורה הוא יש בו שישים ריבוא אותיות כנגד שישים ריבוא בני ישראל... יקראו בתורה ויתחזקו, ויאמרו קדיש ושוב יתגדל ויתקדש שמייה רבה... הוא מכניס את זאת בכלי המעשה.

נחמה אמיתית - תשובה אמיתית

אבל יש בזה יותר מזה. הוי אומר: לא רק בדרגה של נחמה. לפעמים האדם עושה דבר רק כדי להתנחם. ונסביר: מצוי מאוד

הטומאה מחפשת לעשות דברים שהם היפך ישובו של עולם. היא מחפשת להביא לעולם מות, עניות, צער ואכזריות. היא אוהבת את היפך החיים. החיים הרי שורשם בקדושה, והטומאה שהיא היפך הקדושה, מחפשת את ההיפך מחיים. כך היא המציאות ואין צריך לכך הסברים. בעומק גם העבירות האחרות אין להן הסברים. אך מה? אנשים התרגלו שיש להן הסברים. ללא תנאי יש הסבר? אין לו שום הסבר. למה אנשים עושים מה שעושים. הוא עצמו אינו יודע. מושך אותו לעשותו. כך היא נראית הטומאה. כך נראה הפסד העולם. אם בנינים קורסים על יושביהם אשר מוצאים שם את קבורתם, היש לזה הסבר?! ככה זה נראה כשיש הפסד העולם. זה לא צריך הסבר. כך נראה הלבוש למה שיש מתחתיו, שורש הטומאה שנתחזק.

הכנסת רגש הרחמנות בעשייה

ובכן, היהודי מקבל את התורה ולומד מדרש ולומד חומש ורש"י ואוה"ח הק', ושנודע לו על מקרה כזה, הוא קם ואומר: "עשה לי סדר... אני מבולבל לגמרי..." רגש הרחמנות מתעורר אצלו. אפילו כשהוא שומע שזה קרה לגויים, רגש הרחמנות מתעורר אצלו, בבחינת מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה... כל שכן וכל שכן כשמדובר בנשמות טהורות. אכן מאחר שאין יודעים איך להתמודד עם רגש הרחמנות, המהלך היחיד שמוצאים הוא להסיח את הדעת. האדם טוען: מה לעשות? הרי צריך להמשיך הלאה. לא סתם להמשיך הלאה, אלא להמשיך הלאה בשמחה. הן כך צריך היהודי להיות בכל המצבים. בין כשהוא עצמו שרוי בצרה ובין כשהיהודי חבירו בצרה ואף גם כשכלל ישראל בוכה. תמיד הוא צריך להמשיך הלאה בשמחה. ואם כן הוא מסיח את דעתו עד שהוא

היהדות בתפארתה בפולין ובשאר ארצות אירופה, ועכשיו הם רואים תל גדול של אפר. יש מושג של ניחום. נחמה פירושה שאומרים לעצמם: "הקב"ה מנהל את העולם..." אך יש עוד חלק - "מה צריך עכשיו לעשות?". הצדיקים יראי ה' לא התייאשו. הם קמו ובנו מחדש את היהדות, ובהרבה ענינים המצב נעשה טוב יותר מבתחילה. הם בנו תורה, קדושה, תפילה, וכל מה שצריך. זהו המושג של בנין. בנין אינו רצון להירגע או רצון לנקום, כמו שהיה שגור בפי רבים - "א נקמה אין דעם דייטש" [נקמה בגרמנים]. בנין פירושו שהקב"ה רוצה שנבין **מה שיש לעשות עכשיו. עכשיו יש מהלך והמהלך הוא לבנות.** תלמודי תורה וקהילות, להקהיל יהודים ולהחזיר להם את החמימות שבבת קודש. ראו, ראו מה בנו הצדיקים שהקב"ה הותיר לנו לפליטה אחרי המלחמה. הם בנו אימפריות. אימפריה אינה נמדדת במספרים, אלא באיכות הבנין, בקדושה וביראת שמים.

דודי שלח ידו מן החור

ובחזרה למצב שבו אנו שרויים. נחמה אמיתית היא רק כשמספקים תשובה אמיתית. הלב מרגיש - "אתה רוצה להרגיע אותי... אתה שולח לי פרחים..." הוא מרגיש זאת מיד - "אתה אומר לי זאת רק כדי לחזק אותי..." נחמה אמיתית מרגיש האדם **כשהוא רואה שלוקחים את המצב ובונים על ידו ומתעלים על ידו.** הוא מבין שאם יש חור גדול ומכניסים בו יסוד לבנות עליו בנין, הרי זה נקרא מילוי חסרון, כי רואים איך יצא מהחסרון דבר טוב ונפלא כל-כך.

הדבר דומה למי שעובר את הקשיים שלו עצמו, שאם הוא מנצל אותם כדי להיחפך ליהודי מסוג אחר, אם הוא

שהאדם מוצא את עצמו בשבר. לפעמים השבר אינו אסון, אלא מפני שהוא מוצא את עצמו בגיל חמישים ורואה שלא פעל כלום בעולם. הוא מרגיש שהתבזבזו לחינם ושברו גדול. עכשיו הוא רוצה לעשות משהו בשביל זה. הוא הולך לעשות משהו רוחני יהודי כי הוא רוצה להביא את ההרגשים שלו לידי מעשה. ובכן, פעמים הרבה הוא פועל באופן זה רק כדי להתנחם. הוא לא הולך להשתנות באמת, אבל הוא רוצה להרגיש שעשה משהו. הוא תרם כסף לבית כנסת, הוא הקים איזה ארגון. מדובר בדברים חשובים מאוד אשר שכרם הרבה מאוד, אך כוונתו שפעמים הרבה, אין הוא באמת נותן תשובה לקושייתו. הוא לא באמת לוקח את עצמו בידיים להיחפך לאיש אחר באופן שירגיש שהוא מתמלא מכפנים ושתיקן את מה שצריך היה לתקן.

אכן כן, אפשר לתקן. תיקון אינו נחמה. בנין גדול התמוטט. מהלך אחד יש להקים מצבת אבן על מקום החורבה ולכתוב עליה "כאן עמד בנין פלוני לשם ולתפארת עד לשנה פלונית", ולהניח עליה פרחים ושושנים. והמהלך השני הוא להקים מחדש את הבנין. תשובה, תשובה מאהבה בוודאי, ואפילו תשובה מיראה, ובכלל, **התורה בנויה באופן זה, שבכל ענין שמעורר את הרגש יש מה לעשות. לא סתם כדי להירגע.** וזהו דבר שצריך להתלמד בו. לא רק כדי להירגע ולהתנחם, אלא יותר מזה. הוא יודע מה שיש לו לעשות.

א נקמה אין די כוחות הטומאה

דוגמא לדבר: אחרי מלחמת העולם השנייה. בני ישראל. שבורים ורצוצים עד דכדוכה של נפש. הרי נשאר אחד מעיר ושנים ממשפחה. אי אפשר להשיג את גודל השבר. מדובר ביהודים שעוד ראו את

השכינה. השכינה מחפשת היכן לשרות ומוצאת מקום אצל יהודי, וכשני יהודים נפגשים יחד ועוסקים בתורה, יש לה מקום יותר נכבד. אף כאן, כשכוחות הטומאה מתחזקים יש לטומאה היכן לשרות. וכל עוד יש כוחות הטומאה בעולם, עשו וישמעאל מקבלים את חיותם. בלי זה, מיד הם מתים.

היהודי צריך שיוכל להסתכל על זה באופן זה. אתה נגלית. הקב"ה התגלה כאן בעולם הזה וכתב בתורה בפירוש למי שרוצה ללמוד שיוכל ללמוד. אתה רואה את האומות מתחזקים? כל אחד עם הדברה שלו. זה עם הלא תחמוד, זה עם הלא תנאף, זה עם הלא תרצח. **דע לך שהם יונקים את חיותם מן העבירות האלה. הן אלה שמחזקות אותן. וכשאת עבירות, הם מתבטלים מאליהם.**

ובאמת כי יחרד אנוש ויכבה שלהבת יצרו

כותב על זה האוה"ח הק': ובאמת כי **יחרד אנוש ויכבה שלהבת יצרו המחטיא אותו באש המשפט** (כי כך יש שהאדם רואה דבר מסוים **בהירות נפלאה כל-כך עד שהוא מאבד את הטעם במה שחשב לעשות) בהעלותו על לבבו נהרות העונשים אשר יגיעוהו על כמה נפשות קטנים וגדולים אין קץ שכולם הוא הרצחון הגדול להם באמצעות תאותו הסרוחה.** והנה **אמרו ז"ל** (קידושין מ, ב) לעולם יראה אדם כאלו כל העולם כולו חציו זכאי וכו' עשה עבירה אחת אוי לו שהכריע את כל העולם לחובה ודם כל העולם ודם זרעיותיהם על צוארו ועל נפשו עמוסים ויסבול מר המות בעד כל נפש אחת מהם ובכל צרתם לו צר כאשר עשה.

הדברים מבהילים מאוד, אבל כך היא המציאות.

משתמש בהם כדי להסתכל על העולם אחרת כאשר הוא מתעמק בתוך תוכו ומתקן את טעויותיו, הרי זו נחמה אמיתית.

כמו כן לגבי כלל ישראל. **כשהקב"ה שולח מכה חזקה ורואים אין כוחות הטומאה מתחזקים והאומות מתפרעים, האדם מבין שכאן צריך לבנות. צריך לבנות יהדות, צריך לבנות קדושה.** קדושה היא התשובה אמיתית כנגד הטומאה שהרימה ראש.

תינוקות של בית רבן נתפסים בעוון הדור

הנה **האוה"ח הק'** בפרשה זו, פרשת משפטים, מדבר הרבה יותר מפורש. אמנם קשה להעתיק עכשיו את הדברים, אבל את האמת חייבים לומר. דבריו הם על הפסוק שלם ישלם המבעיר את הבערה. הוא מבאר שם שהלשון כי תצא אש ומצאה קוצים עולה על העונש שבא לפעמים על בני ישראל ה' ישמרנו ויצילנו, ונאכל גדיש רומז אל תינוקות של בית רבן שעדיין אין להם קומה אלא גדושים שבולת עם חברתה, כי בעוונות הם הנתפסים בצרת עולם. אכן כן, יש שתינוקות של בית רבן נהרגים רח"ל והאדם חושב: איך יתכן?

אומר האוה"ח הק' שהרע אף פעם אינו מגיע מהקב"ה, כי אם ממה שכוחות הטומאה מתחזקים. כשיש עבירות והטומאה מתחזקת היא מתחזקת ונאכל גדיש או הקמה. הצדיקים נתפסים בעוון הדור, תינוקות של בית רבן נתפסים בעוון הדור. כי כוחות הטומאה שנתחזקו בגלל העבירות, לדאבונו לב יכולים להשתולל. כשיש עבירות, כוחות הטומאה יש להם מרכבה, יש להם היכן לשכון. דומה הדבר - להבדיל אלף אלפי הבדלות - להשראת

יתבונן ויראה שכאיש פרטי כאשר הוא מתאפק מלעבור עבירה, הוא מחליש בכך את הקליפה בעולם ובעקבות כך את אומות העולם. הוא עצמו נלחם בהם. היהודי קיבל את התורה כדי לראות בעיניו בבהירות נפלאה שכאשר הוא מתאפק מלעבור עבירה, הוא נלחם בקליפה. הן כך כתוב בזוה"ק ששעת התפילה היא שעתא דקרבא. זה לא רק בשעת התפילה. גם בשעת לימוד התורה נלחמים עם היצר, כמו שאמרו חז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, וכן עם המצוות אפשר לבטל את כח הקליפה, כמו שאמרו חז"ל בענין מצות לולב - "גירא בעינא דשטנא", ואע"פ שאמרו חז"ל שאין ראוי לומר כן, כבר כתב מהרש"א שלחשוב על כך מותר ואף רצוי. מצות ארבעת המינים הרי ניתנה כדי לעצור רוחות רעות וטללים רעים, וכן אנו בוכים באמירת ההושענות שניצל מכל הפגעים הרעים המתרגשים ובאים. אומר המהרש"א: כוון במחשבתך שכאשר אתה מקיים מצוה זו, אתה נלחם בכוחות הטומאה.

ללמד את בני יהודה קשת

כך היהודי חי. הוא מבין שמדובר במאני דקרבא. כלי מלחמה. זה כל-כך אמיתי. כל שאר הדברים, הם שקר וכזב. אין מדובר כאן בחזיון בעלמא כפי שמדברים לילדים: "עליכם להכיר כוחה של מצוה. דעו לכם שאם אתם מקיימים מצוה אחת, כל העולמות מתמלאים שמחה גדולה". זה מלחמה!

יש מדינות בעולם שזה כמה מאות שנים שלא היו שם לא מלחמות ולא טרור, כגון מדינת שוודיה. לא כן הוא אצלנו. הקב"ה מכניס את בניו למצב שאין יכולים לחשוב בו אחרת. יש כאן מלחמה של הקדושה והיפוכה, והקב"ה נתן בידינו כלי מלחמה.

ספר תורה שרוי בצער על מה ולמה

סיפרה לי אשת חבר אשר בעלה שהוא תלמיד חכם גדול, ירא ושלם, סובל מיסורים גדולים, יסורי הגוף והנפש גם יחד, ממש ספר תורה השרוי בצער, שפעם אחת נכנסה לאדם גדול ושאלה אותו: "איך יתכן שבעלי שהוא כזה צדיק, כזה פרוש, קדוש וטהור, שרוי בצער נורא כל-כך?". אותו אדם גדול אשר דעתו מעורבת בין הבריות ויודע היטב מה מצבה של היהדות בימינו, פקח עינים מתמיהות ושאל: "שאלה כזו את שואלת?! אינך מבינה?! את יודעת כמה עבירות כאלה יש?! וכמה עבירות כאלה יש?! את שואלת איך הדבר יתכן?!..."

הנה כי כן, כשכוחות הטומאה מתחזקים, זה נתפס בצדיקים ובתינוקות של בית רבן רח"ל. זה א"ב. אע"פ שלא נעים לשמוע זאת, כך הוא סדר העולם. ואילו היה האדם מבין זאת באמת, אומר האוה"ח הק' שזה היה מכבה אצלו את שלהבת יצרו המחטיאו, כי איך יוכל לרצוח תינוקות של בית רבן ומדת הרחמנות הרי טבועה בלבו.

חייל בצבא ה'

כשהאדם לומד להסתכל על זה ככה, כשהוא רואה שהמצב מחמיר במקום זה בעולם ובמקום אחר בעולם, הוא מבין שאומות העולם מרימים ראש. אומה זו בקליפה כזו, ואומה זו בקליפה כזו. והרי הם יונקים רק מעבירות. בלי העבירות, לא היו קיימים כאן. ובכן, האדם מבין שמידה טובה מרובה. הוא מבין שהמצוות שהאדם מקיים מוסיפות את כח הקדושה, ויותר מזה, כפי שכתב האוה"ח הק' בפרשת יתרו, כאשר האדם נזהר מלעבור עבירה, הוא מבטל את כוחות הטומאה.

ה'שפת אמת' (ראה תרמ"א) כתב שהחזיון הגדול ביותר שהאדם יכול לקבל הוא כאשר

כפי שבמלחמה הפרטית של האדם עם יצרו, הוא כבר למד שאם הוא רציני, אמת נכון הדבר שמדי פעם הוא מקבל מכה, אבל כל פעם הוא מתאזר שוב עם כל כוחותיו ליתן לאויבו מנה אחת אפייים, וכבר אמרו כן חסידים הראשונים בלשון זה - "א פאטש פאר א פאטש" [מכה מול מכה]. כך צריך האדם להתרגל לראות את המלחמה המשתוללת בעולם, שמדובר בכוחות של טומאה שנלחמים בנו. זה שהגיע רוצח שפל ועשה מה שעשה, זה רק הלבוש. מה שקרה באמת הוא שכוחות הטומאה הגיעו ונתנו מכה לכלל ישראל. מכה חזקה. הם קיבלו רשות לכך, שהרי העולם נברא באופן זה, והכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת ובוודאי יש בזה טוב נעלם. אבל סוף כל סוף, הצורה היא שיש עבירות וכוחות הטומאה קיבלו כח ליתן מכה לכלל ישראל.

ברם אנו יכולים להחזיר להם מנה אחת אפייים. אותה תשוקה שיש לך לנקום ברוצחים אשר יושבת על תכונת הנצחון שמקורה במידת הנצח, היא תשוקה טובה. אל תסיח את דעתך ממנה. אך השתמש בה באופן הנכון. **אם אתה יושב ולומד גמרא בעת צרה, אתה בורא נשמות, אתה בורא רפואות, אתה בונה עולמות.** העבודה זרה השקרית של כוחי ועוצם ידי אומרת: "נעשה כך ונעשה כך..." הרצון מובן, אבל **השתמש בו באופן הנכון, באופן האמיתי, במהלך שחרוט בתורה הקדושה. כשהאדם מבין זאת, הוא מקבל רצון נפלא. הוא רוצה לפעול למען יקויים בנו "שמחנו כימיות עיניתנו".**

האדם מבין שהוא לא מחפש נחמה בלבד, אלא הוא רוצה לשמח את השכינה ולפצותה על כל הצער הנורא שיש לה עכשיו. ובכן, מה הוא עושה? הוא מבין שרק על על-ידי הגברת הקדושה מבטלים את הטומאה. הוא חוזר בתשובה ועושה

כשהאדם מתבונן בזה, הוא רואה שביושבו בביתו יש בידו כלי מלחמה. הקב"ה הרי עושה הכל בגשמיות כדי שנוכל ללמוד מזה לרוחניות, כמו שהאזה"ח הק' כתב בפרשת בא. כל מה שיש בעולם הוא משל לרוחניות. אין זה דבר שהדרשנים המציאו אותו, לקחת איזה מעשה, להשתמש בו כמשל ולהדביק עליו נמשל. האזה"ח הק' אומר שהקב"ה ברא את המגנט כדי שנבין ענין העלאת הניצוצות, איך מושכים ניצוצות שנתפרזו במקומות נמוכים.

ובכן בעולם יש נושא שלם לגבי החזקת נשק. הטענה שנטענת שוב ושוב היא שהיות שיש חסרי דעת שקמים בלי שום התראה ורוצחים אנשים חפים מפשע, צריך לראות שכמה שיותר אנשים יחזיקו עליהם נשק. ולענין הקדושה שבו, הפירוש הוא כך. צד הטומאה לוחם. הוא בא לפתות את הנער הצעיר. מה אתה רוצה ממנו? אילו לא היה לו נחוץ כל-כך להפיל בחור זה, למה הוא בא בכלל לפתותו? אין זה אלא מפני שגם בחור זה יכול להלחם כנגד הטומאה. בוודאי! כשבחור צעיר שומר את עיניו מראייה אסורה, הוא מפיל לגיונות של חיילי הסטרא אחרא. אחרת, לא היה היצר משקיע עליו כל-כך הרבה כח להפילו. אכן כן, מדובר במלחמה אסטרטגית כאשר כל אחד מנסה להפיל את השני.

א פאטש פאר א פאטש

הקב"ה אומר לנו: קחו כלי מלחמה בידיכם. כוחות הטומאה הרי עובדים חזק מאוד. כל יום מחדש הם באים עם נסיונות חדשים ואף פעם אינם מגלים סימנים של רפיון. אנו חייבים להחזיק בידינו מאני דקרבא. כלי מלחמה. כשיש לו לאדם כלי מלחמה בידיו, הוא יכול לנצח במלחמה.

הוא כבר מוסיף בזה קדושה. הנברא פונה לבורא כל העולמים ומבקש: "חשוך לי. האר נא לי באור החיים..."

מוכרחים להוסיף קדושה

ולענין מה שהתחלנו לעיל שהאדם צריך לדעת מה לעשות עם ההרגשים שלו. כשהאדם רואה שכוחות הטומאה חזקים, כל האומות עם הקליפות השונות, אשר עליהם אנו מתפללים וכל אויבי עמך מהרה יכרתו ומלכות הרשעה והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותשפילם ותכניעם במהרה בימינו, כי אז יוכל להתקיים את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח. כשהאדם רואה שהם מרימים ראש, הרגש מתחיל לבעבע בלבו - "אני חייב להוסיף קדושה. איך אני עושה זאת? אני מוכרח להוסיף קדושה. אינני יכול להשאיר את המצב כמו שהוא". הקב"ה עשה אותנו רחמנים וגומלי חסדים כדי שנרצה לעשות ושבאמת נעשה.

ובכן **השלב הראשון שהאדם עושה כשהוא רוצה להוסיף קדושה הוא להתחיל להתפלל.** הוא מרים את עיניו לשמים ואומר: "אנא ה'! עזור לי לעשות את הדברים הנכונים שבאמת מוסיפים קדושה. עזור לי למצוא את הדרך לגדר את עצמי ולעלות בעוד מדרגה אחת מהמקום שבו אני נמצא כעת". הרי יש בני אדם שמחפשים כמה שבועות את הדרך עד שהם מתקררים לגמרי ולא נודע כי באו אל קרבנה. **דבר ראשון קום והתפלל, כי בין כה וכה לא תוכל לבדך כי אלמלא הקב"ה בעזרו אין יכול לו.** הוא מתפלל שיצליח ולבו מתלהב ברצותו להיות בצד הנכון. הוא אינו רוצה להיות מאלה שבבואו ליתן דין וחשבון יתברר לו שעליו נאמר שלם ישלם המבעיר את הבערה. הוא רוצה להיות זה שהוסיף קדושה בעולם, זה שבזכותו נבראו

גדרים וסייגים ולומד תורה בקדושה ומתפלל בקדושה, וכך הוא משמח את השכינה ובונה בנין גדול.

גדולה נקמה

זהו נותן הסבר, אם כי בוודאי רק הסבר קלוש, למה שראינו שהצדיקים ששרדו את מאורעות המלחמה עבדו והתייגעו למעלה מכוחותיהם בכל המובנים. הרי הם עצמם איבדו את יקיריהם. איך היה להם את הכוחות לזה? התשובה היא שרצו לנקום, לא באנשים מסוימים, אלא בכוחות הטומאה. מלחמה יש מאז ברית בין הבתרים בין כוחות הקדושה לכוחות הטומאה. יש שנכשלים, אבל מיד קמים על הרגליים וממשיכים להלחם בכל הכוח. מוסיפים תורה בקדושה, מוסיפים בעשיית גדרים וסייגים, מוסיפים קדושה. זה מה שמחליש את כוחות הטומאה.

האדם צריך לראות את כל המתרחש בעולם באופן זה, וככל שהוא מוסיף לקבל את התורה, כך הוא רואה זאת ביותר בהירות, כי קבלת התורה פירושה לראות את העולם נכונה. הוא רואה איך התורה בונה, הוא רואה איך המצוות ומעשים טובים בונים, הוא רואה איך שלום בין איש לחבירו ובין איש לאשתו בונה את כח הקדושה. הוא מקבל רגש נפלא. אי אפשר להתהלך בעולם באפס מעש. חייבים להכניס קדושה בעולם. התאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים והאדם מחויב למלאות רצונו.

אולם בזה צריך לזכור שאף בשביל להכניס קדושה בעולם, זקוק האדם לעזרתו יתברך. אין הוא יכול לבד. אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו. **אם האדם עומד ומתפלל להרבות קדושה, אם הוא הוא עומד ומתפלל שהקב"ה יציל אותו מיצרו,**

רפואות. על-ידי מה הקב"ה בורא רפואות?
על-ידי התורה הנלמדת בקדושה.

כשהאדם מתפלל, הרי הוא בא ליטרה, וכשהוא בא ליטרה, מסייעין אותו להיות מצוה גוררת מצוה ולהגיע אל הדברים הנכונים. האדם צריך לזכור כל פעם שקורה אסון שמדובר בכוחות הטומאה שהתגברו ושעליו מוטל כעת התפקיד לחזק את הקדושה. אמנם לא תמיד מדובר באסון, וכבר יש שהאדם כבר השלים את עצמו והגיע זמנו לעבור לעולם שכולו טוב (אם כי בוודאי לעולם הזה הדבר נחשב כחסרון ועל כן אומרים יתגדל ויתקדש שמייה רבה), אך כשה נעשה על ידי אומות העולם שרודפים את ישראל, הלא על כך התורה מדברת בפירוש. הן על זה מדברים פסוקי התוכחה בפרשת בחקותי ובפרשת כי תבוא, שאם ילכו עמו בקרי, יבואו אומות העולם ויעשו דברים אכזריים רח"ל. ובכן, אומר האדם: "הרי התורה מדברת בפירוש על מקרה זה, והיא עצמה אומרת לי שיש בידי את הכלים, אלו המצוות, להוסיף קדושה ולהחליש את כוחות הטומאה".

הוספת קדושה על-ידי השלום

כל-כך הרבה סיפורים יש על אנשים שהשלימו עם חבריהם בשעה שהתעוררו, וכמה שפע הגיע לעולם בגלל זה... כמה קדושה... יש לו לאדם איזו שהיא מחלוקת קטנה עם חבריו, אולי היא נמשכת כבר חמש שש שנים, אולי פחות מזה, אבל אחדות אין כאן, פירוד לבבות יש כאן. כעת הוא מתעורר ואומר: "הן עכשיו הזמן להוסיף קדושה בעולם. הולך אני להרים טלפון אליו ולומר לו - אני שגיתי. סתם פעלתי מתוך כעס. הבה נייר את ההדורים". יש לכם מושג כמה קשה לעשות דבר כזה? אבל כשהאדם עושה זאת, או כשהאדם מבקש את סליחת חבריו, או

כשהאדם רואה שעוד מעט קט תתפרץ קטטה והוא נעמד להתפלל שהדבר לא יקרה כי דבר כזה אסור שיקרה בשום פנים ואופן, והרי כבר כתב רש"י על הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" - שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך, ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב (תצוה כח, מב) ועשה להם מכנסי בד, מכל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון. והרי דברים קל וחומר ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך, לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה. כשהאדם אומר: אני הולך לשמור על כבוד חברי כדי שתתווסף קדושה בעולם, או היום אני הולך ללמוד תורה בקדושה כדי להוסיף קדושה בעולם, זהו הקדיש שהוא אומר.

והרי כולנו עם אחד אנחנו, ולכן אחד יש כח כביר להוסיף קדושה בעולם. הוא התאפק פעם אחת בביתו מלומר מילה עוקצת. אף אחד לא יודע. אתה מוסיף קדושה בעולם. אתה מבטל את כח הטומאה. האדם צריך לזכור בשעה שהוא קם ממיטתו בבוקר, שיש לו משימה להוסיף קדושה בעולם, ומי שמתפלל לעזרה, הקב"ה מסייע לו. האדם מתפלל שהקב"ה יעזור לו להוסיף קדושה, הוא מתפלל שיעזור לו לעמוד בצד הנכון, להיות מהנלחמים בצד הקדושה כנגד צד הטומאה ושיתקיים וכל הרשעה כולה ברגע תאבד.

הקדושה הנצח

יעזור השי"ת שלא נדע יותר מצער ושכול ושנוכל באמת להוסיף קדושה בעולם כאיש אחד בלב אחד כאשר איש את

קיום העולם. יש מכות מדי פעם, אבל זה מה שמקרב את הנצחון הסופי. הן הרבה מאוד חלקים כבר ניצחנו. ועתה בעקבתא דמשיחא, עוד מעט קדושה, עוד פעם היהודי מתגבר על יצרו ונושא תפילה לה' שיצליח לשמור את עצמו בקדושה. **כמה זה מזכך את העולם, מזכך ומזכך, עד שנגיע לירושלים הבנויה במהרה בימינו אמן.**

רעהו אומר חזק. צריך לזכור שיש מלחמה בבין הטומאה והקדושה, אך במלחמה זו הקדושה תנצח. כשיש מלחמה בין שתי מדינות בעולם, בדרך כלל נשיאה של כל מדינה מבטיח את הנצחון למדינתו כי הוא רוצה להעלות את המורל של חיילי הצבא. אבל במלחמה זו עלינו לזכור שהקב"ה הוא זה שברא את העולם והכל רשום לפניו מראש מה יהיה בכל רגע ורגע עד סוף

יום שני פרשת משפטים כ"ב שבט תשפ"ג

כח היהודי לתקן את העולם

תכונה היא באדם

בשיעור הקודם הזכרנו נקודה אחת שיש צורך להרחיב בה, ונקדים: **יש תכונה באדם שכאשר הוא רואה איזה ליקוי, נתעורר בו רצון לתקנו**. ולא רק אצל יהודים רחמנים הוא כך, אלא תכונה היא שהקב"ה נתן אותה לכל אחד שנמצא בעולם, וצריך ללמוד אותה כדי שנוכל להשתמש בה באופן הנכון ולא באופן ההפוך כפי שהעולם משתמש בו.

הנה ביטוי יש השגור בפיותיהם של בני אדם: "אני רוצה לתקן את כל העולם". כעין זה אנו רואים בני אדם ששופכים כסף רב כדי להגיע לנשיאותה של מדינה, הדבר נובע לא רק מהרצון העז לקבל עוד קצת כבוד מדומה, אשר דבר זה ידוע לכל, אלא גם מהתשוקה הפנימית לתקן את המעוות הובערת אצל האדם. הוא מרגיש שיש חוקים מעוותים שצריך לתקנם ולשנותם ועל ידי כן להציל את האנושות. וכן הלאה כשנתבונן, נראה שהתכונה זו קיימת אצל כולם. היא תכונה ששייכת לא רק לאנשי הפוליטיקה, אלא בכל קהילה ובכל עיר ובכל מוסד נוכל למצוא אנשים שכואב להם עד מאוד שיש דברים שאינם מתנהלים כשורה והם רוצים לתקנם.

כדאי לשים לב לכך בכל האופנים. אילו היינו מתבוננים, היה הדבר מעורר אצלנו פליאה. נניח שיש כאן איזה ליקוי, אבל למה זה כל-כך מעורר אותך לקום ולפעול כדי לשנות? חזור לפינתך! וכי בעיה שלך היא? תן לעניינים להמשיך להתנהל כפי שהתנהלו עד עכשיו ואתה תמשיך לחיות

את חייך! אך לא. יש תכונה בנפש האדם שכאשר הוא רואה דבר בלתי צודק, ליקוי או חסרון, הוא רוצה לעשות הכל כדי לתקן ולשנות, ורק לאחר שינסה עשר פעמים ולא יצליח, ירים ידיים.

התכונה קיימת אצל כל אחד. אף מי שאינו קם לפעול, הרי רוצה היה לקום ולפעול, אלא שאין לו את הכלים לכך. הן תראה שהקב"ה נתן לבני נח שבע מצוות. הוא אומר לאנושות: העולם צריך להתנהל באופן בריא ומסודר. לתלוש אבר מן החי ולאכול - אינו דבר בריא, לרצוח נפשות - אינו דבר בריא, לגלות עריות - אינו דבר בריא. העולם צריך להיות עולם מסודר. והנה אחת מהמצוות היא דינים. הקב"ה מצוה את הנבראים להעמיד מערכת של חוקים ומשפטים כדי שהעולם יתנהל על פי סדר הגון, ויחד עם כן ברא אותם עם רצון פנימי שהעולם באמת יתנהל על פי מערכת כזו ולא ירצה שיתקיים איש את רעהו חיים בלעו.

תכונה שמקורה בקדושה

והנה כפי שאנשים רוצים לתקן את העולם, כך כסניף מזה **יש רצון אצל הנבראים כשרואים אנשים סובלים לעזור להם**, אם על ידי גמילות חסדים, אם על ידי נתינת צדקה, ואם על ידי שאר אופנים. נוכל ללמוד בדרך משל ממה שקורה היום בעולם. תושבי מדינת אוקראינה שרויים במצוקה, וכל העולם צופים עליהם ומרגישים צורך לסייע להם. כל אחד בדרך שלו ובאמצעים שלו. זה חושב על דרכים

הבריאה וכולם עומדים לשרתני או שאני הוא זה שמשמש אותם? והתשובה הראשונה היא כמו שאמרו חז"ל על אחר וקדם צרתני. **אם הוא זוכה, הוא נעשה מלך הבריאה וכולם משמשים אותו** וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ויראו ממנו. **אם אינו זוכה, הוא נעשה עבד להם.** הוא צריך לחרוש את האדמה ולסחוב משאות.

אבל ברובד יותר עמוק, זה **תלוי במחשבתו של אדם.** אם האדם מתבונן בכך שזכות היא לו לתקן את הבריאה ושעל ידי כך הוא משלים את עצמו, אין הוא עבד. מי הוא העבד? מי הוא השפל? **השפל הוא זה שמתיישב ורוצה שכולם ישרתוהו.** הוא אומר: "כולם באו לשרתני? הפלא ופלא! אלך לי לאכול בשר ולשתות יין". אח"כ הוא מתחיל לגלות שאין הדבר פשוט כל-כך. העניינים אינם הולכים כשורה והוא נעשה זה שצריך לשרת את כל הבריאה. אבל אם האדם נעמד נכונה בבריאה ואומר: "אני צריך להיות בן אדם. נתנו לי דעת. אני רוצה לדעת מה תפקידי. למה הכניסו אותי בבריאה". והוא מתחיל להבין שהקב"ה נתן לו שכל כדי שיוכל ליישב את העולם ולהיות בבחינת נותן.

לתקוני שדרתיך

אכן כן, אנו מתחילים מהשלבים הפשוטים, כלומר, מהחלקים ששייכים אפילו לגוי מצד שבע מצוות בני נח, עוד לפני שאנו עוברים לחלקים האחרים המיוחדים ליהודי. אנו אומרים **שאפילו יחיה האדם עם המבט של שבע מצוות בני נח בלבד, יוכל להשתנות לגמרי ולהיות בבחינת זכה,** כי בזה שהוא מאכיל את בעלי החיים וחרוש את האדמה ובונה בנינים ומשתמש בשכלו כדי להבין עוד חכמה לעולם ולעזור לנבראים, אם על-ידי המצאת

למלט יהודים, זה מאכיל את החולים, זה שולח כלי נשק. **אכן כשהדברים נעשים באופן הנכון, יש בהם משום תיקון העולם. יש בהם ישרות.** רואים אדם שרוי במצוקה, מיד כולם נחלצים לעזור לו. הן תראה שבכל מדינה בעולם קיימים ארגוני הצלה. אצל היהודים זה נובע ממקום אחר לגמרי כפי שנראה בהמשך, אבל בכל העולם, גם אצל אומות העולם, חוץ ממה שיש שופטים ושוטרים יש ארגונים כאלה שבאים להציל את כל מי שנמצא בסכנת חיים, **כי כך יש להם לבני האדם רצון פנימי לתקן את הטעון תיקון ולמלא את החסרון.** אפשר לראות זאת גם אצל האדם כלפי עצמו, שאם הוא רואה שיש לו חסרון, מתעורר בו רצון לתקנו, אין כאן המקום להיכנס לזה בהרחבה.

והנה שורש דבר זה הוא בקדושה. **הקב"ה הכניס באדם שהוא נזר הבריאה כח אלוקי שנקרא דעת, ובכוח זה הוא יכול לתקן את הבריאה.** הקב"ה נתן לאדם כח לחרוש את האדמה ולזרוע ולקצור, וכדומה. כל ל"ט המלאכות ניתנו לכל בני האדם, אף גם לגויים. וסיבת הדבר, כי זהו תפקיד האדם. מאחר שהדומם והצומח והחי נבראו לשמש את האדם. הוא אוכל את בעלי החיים, הוא אוכל את הצמחים, הוא משתמש עם העצים והאבנים, הוא בונה לעצמו דירות באמצעותם וכמו שהרמב"ם מונה בהקדמתו **לפירוש המשניות, קיבל האדם כנגד זה אחריות שכל פעם שיראה שמשוהו אינו כהוגן בבריאה, יקום לתקנו.** הוא זה שצריך לנכש ולסקל את השדות כדי שהאדמה תצמיח יפה את תבואתה, הוא זה שצריך להאכיל את בעלי החיים, וכדומה.

מי משמש את מי

אכן יש שיבוא האדם וישאל: אם כן היכן אני בבריאה? מה אני? האם אני באמת נזר

במוחו איך להוציא את מחשבותיו ורצונותיו לידי מעשה. לא שהוא יושב וחולם, לא שהוא יושב ומשתוקק שהדבר יתקן. אלא הוא קם בפועל מפני שהוא מבין שתפקידו הוא לקחת את המחשבות וההבנות ולהשתדל בסייעתא דשמיא לתקן את מה שצריך לתקן.

נמצא שכאשר האדם רואה חוסר צדק, כשהאדם רואה חסרון, כשהאדם רואה צער, כשהאדם רואה דבר שבור, הרי זה מעורר אצלו בהכרח רצון ותשוקה לתקנו - "מה אני יכול לעשות כדי לתקנו?". זהו אדם טוב. אפילו אצל הגוי. הוא אדם בריא, כי תכונה זו באה מצד הקדושה, כי הקב"ה הכניס באדם כח זה.

כח התיקון של היהודי גדול עשרת מונים

ברם **אצל האיש היהודי הדבר הזה מתקיים בוודאי במדרגה גבוהה בהרבה**, כי הקב"ה ברא את היהודי באופן שיש לו שייכות לאלוקות עמוקה. פירוש: היהודי אינו יונק מהחיצוניות של דעת. הגוי מאחר שאינו זוכר מי הוא שנותן לו את הדעת, הדעת שלו מנותקת ממקורה וממילא הסייעתא דשמיא שהוא זוכה לה בבואו לתקן דברים פחותה בהרבה. מה שאין כן **היהודי שזוכר שהקב"ה נתן לו את הדעת כדי לתקן את הבריאה**, אבל לא סתם לתקן אותה, אלא **שיזכור שהוא צריך לתקנה על ידי הבאת אורו של השי"ת אליה** ושהוא עצמו צריך להיות שקוף. כלומר, **אני אינני קיים כאן. אני רק משמש ככלי שהדעת העליונה תגיע לאן שהיא צריכה להגיע**. תפקידי הוא רק **לבטל את עצמי ולהתפלל** - "רבנו של עולם! עזור לי להיות השליח הנכון, שהדעת תעבור דרכי ולא אפסיד אותה". וכך הוא מתפלל אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה וחננו מאתך וכו'.

רפואות חדשות, אם על-ידי המצאות רעיונות שמקלים על החיים, הוא רואה את עצמו כמלך בגלל שמינוהו לעזור לבריאה להתקדם הלאה.

זהו הפירוש אני אמרתי א-להים אתם ובני עליון כולכם (תהלים פב, ו). הקב"ה אומר: **נתתי לכם כוחות אלוקיים**. עצם זה שהקב"ה נתן לאדם כח להביא ילדים לעולם, הלא זה כח אלוקי. ובכן, **האדם צריך לראות את עצמו כמי שיש לו את הזכות לתקן. אם יש משהו שאינו כהוגן, ניגשים ומתקנים**. אפשר לרפא. ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרפא לרפאות. הקב"ה הכניס באדם דעת שבאה ממנו, כנוסח הברכה אתה חונן לאדם דעת, וחננו מאתך דעה. דעת היא דבר אלוקי. ובמתנה זו שהקב"ה נתן לנברא, כלול תפקיד זה - "הסתכל סביבך, וכשאתה רואה שמשהו אינו כהוגן, תקן אותו, כי זוהי מהותך". **מהותו של האדם היא שהוא מבין שהוא צריך להיות מקושר כל העת להקב"ה**. הוא מבין שתפקידו בעולם העשייה הוא **להמשיך לבנותו ולתקנו**, לעבדה ולשמרה.

הדעת מעוררת את הרצון

ומכאן נובעת התכונה העמוקה שכאשר **האדם רואה שמשהו אינו כהוגן, לבו מתעורר ברצון עז לתקנו**. הדעת היא זו שמתעוררת אצלו ומשפיעה על הלב לקום ולעשות מעשה. ואפשר להוסיף על זה, שהרי ידוע וכבר דיברנו על זה הרבה שמדת הדעת היא שיוכל האדם לקחת איזה רעיון שעדיין אינו אלא בגדר מחשבה ורצון ולהוציאו מן הכח אל הפועל. חכמה היא הרעיון הראשוני. דעת פירושה שהוא חושב - "מה אני צריך עכשיו לעשות? כפי הנראה השלב הראשון הוא לעשות כך וכך". הוא מבין מה שיש לו לעשות, והוא מחשב

אחת הוא יכול לסדר זאת, זה יותר כואב לו. מי שעומד מן הצד מיואש ואומר: זהו זה... תשמע, ככה זה העולם. אי אפשר לתקן את כל העולם. הרבה אנשים חשבו שהם יכולים לתקן את כל העולם... ממילא הוא פחות מתעורר.

היהודי כיהודי כשהוא רואה ליקוי או חסרון, זה כואב לו ביותר, וכך צריך להיות. **ככל שהאדם מאמין יותר בכוחו לתקן, כך הליקויים והחסרונות יותר מצערים אותו, כי הוא מרגיש קשור אליהם.**

כל זמן שהנר דולק אפשר לתקן

וכעת נחזור אל מה שדיברנו בשיעור הקודם. קרה לנו אסון נורא. הקב"ה מדבר עם כלל ישראל. העולם אינו כתיקונו. כוחות הטומאה מתחזקים. אומות העולם משתוללים. עשו שונא ליעקב. זה לא יכול להמשיך ככה. מצב כזה, הוא מצב של חורבן הבריאה. הדבר צריך לצער את היהודי מאוד מאוד, לא רק מפני שחטא והוא צריך להרגיש אשם ולחזור בתשובה על מעשיו הרעים, אלא בו בזמן מונח בכך חיזוק גדול, בבחינת גיטו וידו באין כאחד. אתה יודע למה מדברים אתך? כי אתה יכול לתקן. יש מה לעשות. באמת יש מה לעשות. אין לך מושג איזה כוחות יש ליהודי... **כשיהודי מגלה את כח נשמתו הפנימי ומכניס את אורו של השי"ת לתוך העולם הזה, ומקדש את שמו הגדול בעולם, הוא מביא תיקון גדול לעולם ואז אין לכוחות הטומאה במה להיאחז והם כלים מאליהם.**

נאמר שוב: התכונה הקיימת אצל האדם להתעורר לתקן דבר הטעון תיקון, היא דבר קדוש מאוד. אפילו אצל הגוי הוא כך, אלא שהגוי אינו מבין מהיכן זה מגיע. הוא חושב שזה מגיע מחכמתו כי רבה. אך באמת

ואז הוא לוקח את הדעת ומנסה להכניסה לעולם המעשה ומבקש מהקב"ה שזה ייעשה נכונה. וכך נמצא שכוח התיקון מגיע ממקום נפלא.

מעתה נאמר עוד שחוץ ממה שהיהודי זוכר מהיכן הדעת מגיעה, וחוץ מזה שהוא מבין שיש לו תפקיד יותר רחב, והיינו לתקן את כל הבריאה, כי הוא זה שצריך יחד עם כל בני ישראל לפעול למען יקויים ומלאה הארץ דעה את ה', עוד זאת ניתנה לו מצות התשובה, והיינו היכולת לתקן. אתה מרגיש שאתה עושה דברים נוראיים, אתה מרגיש שפשטת רגל, אבל יש לך כח ביד לתקן. **על ידי שאתה חוזר אל השורש, על ידי שאתה מבין היכן פעלת לא נכון, ואתה רוצה ליישר את עצמך בחזרה, אתה מקבל כוחות עצומים.**

והייתם לי סגולה מכל העמים

הן כך כתב האוה"ח הק' בפרשת יתרו. הקב"ה אומר: ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. סגולה פירושה: יש לכם כוחות יותר חזקים בכל הנוגע לתיקון העולם. כי לי כל הארץ ואני בחרתי בכם. האוה"ח הק' מביא לדוגמא את מה שאמרו חז"ל שאצל ישראל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. **באמצעות מחשבתך בלבד, אתה כבר פועל משהו.** חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. הקב"ה העמיד אותך במקום שבו הכוח לתקן הוא יותר חזק, והוא מתעורר יותר בנקל שהרי הוא יכול לתקן הרבה יותר, כפי שנבאר.

מי שיודע שיש בכוחו לתקן, מתעורר יותר מהר כשהוא רואה ליקוי או חסרון, כי הוא מרגיש - "למה זה צריך להיראות ככה?". מאחר שהוא יודע שבשיחת טלפון

במקום החולי והחולי היה סר משם. גופו היה קדוש ומזוכך כל-כך שהשכינה ממש שרתה עליו, ולכן בכל מקום שהניח את ידו, הוסיף שם קדושה וממילא הוא ניתקן.

הקליפה של כוחי ועוצם ידי

והנה כפי שאנו מבינים שהרגש לתקן והכוח לתקן שורשם בקדושה, כך אנו מבינים שיש על זה קליפה גדולה, כי כך הוא תמיד, בכל ענין של קדושה יש קליפה גדולה. למשל, המושג של תענוג. זה שהנפש מתפעלת כל-כך מתענוגים. שורש דבר זה הוא בקדושה בעולם הנשמות שהוא עולם התענוג, בשבת קודש, בתורה לשמה ובדביקות לה'. ויש על זה קליפה גדולה שהיא לקחת תענוג מדברים אחרים. כך בענין תכונה זו להתעורר לתקן, קליפה גדולה יש לה. אתה רואה שני בני אדם אשר שניהם מתעוררים לתקן. **אצל האחד זה נובע מקדושה ואצל השני הגם שזה נגע באותה נקודה בנפש, מאחר שהאדם במדרגה נמוכה, זה מוציא ממנו כוחי ועוצם ידי.** "אעשה, אפעל, אסבב, אצעק". זה מגיע מהתכונה העמוקה לרצות לתקן, אבל למעשה זה קליפה גדולה ובדייק ההיפך הוא מהאופן הנכון, כי הוא מתנתק מהקב"ה ומשתמש בדעת שקיבל להיות יותר גרוע מהבעל חי. הבעל חי יודע שאינו יכול להסתדר לבד, והוא משתמש בדעת שלו לומר: "חכה עוד מעט ותראה... אעשה כך ואעשה כך והכל על מקומו יבוא בשלום".

ובדבר זה נטושה המלחמה. והיא קיימת אצל כל אחד. זה לא שראובן מתעורר תמיד מהמקום הנכון ושמעון מהמקום הבלתי נכון. אלא כל אחד יש לו בתוכו תכונה זו של תיקון ותשובה, ותמיד היא עטופה בקליפה, היינו ברצון שיש לו לאדם להראות לכולם שהוא זה שהציל את

שורשו מהדעת שהקב"ה נתן לו כדי לתקן את העולם, כי זהו תפקידו של האדם, לתקן את העולם. זהו מה שצריך לזכור תמיד, לא רק בעידן ריתחא. אתה הוא האדם שתפקידו לתקן.

האדם נתמנה לתקן את העולם

הנה בבנין גדול רב קומות שיש בו בית כנסת ותלמוד תורה ומקוה ועוד, הדרך היא תמיד למנות איש אחד שסייר מדי יום בין החדרים והפרוזדורים ויראה מה צריך תיקון, וכשיראה שמהו צריך תיקון, מיד יתקנו, אם בעצמו אם על-ידי הפועלים עושי דברו. ולמה עושים כן? כי בבנין גדול כזה, בדרך כלל דברים נשברים כל הזמן, ולא יתכן שכל פעם שיישבר משהו, ייצאו לחפש בעל מלאכה שיכול לתקנו. ובכן, אדם זה, כל הזמן שם לב לדברים שבורים בבנין. מדוע? כי הוא יודע שזהו תפקידו. הוא מסייר ופתאום הוא עוצר וקורא את הפועל שלו הערל ופוקד עליו: "מרצפת זו שבורה, צריך לעוקרה ולהחליפה במרצפת חדשה". וכן הוא ממשיך את סוירו כשהוא עובר מחדר לחדר ומקומה לקומה, ומדי פעם עוצר ונותן פקודה חדשה לפועל...

בני האדם באופן כללי הובאו לזה העולם כדי ליישב את העולם, ובשביל זה נתן להם דעת. אך בפרט בני ישראל שהקב"ה התגלה להם ונתן להם את תורתו, הם יש להם כוחות אלוקיים. הקב"ה אמר להם: אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ככל שתאמין יותר שאנכי ה' אלוקיך, כך יהיו לך יותר כוחות אלוקיים, ויהיה בכוחך לתקן את העולם. הן זוכר אתה שכל הכוח שיש לך הוא ממני. עכשיו השתמש בו ותתחיל לתקן דברים.

ידוע שה' שר שלום' **מבעלזא** זיע"א היה מרפא חולים בהעברת יד. מניח היה את ידו

הולך לתקן". מה אתה הולך לתקן? תסביר לי מה אתה הולך לתקן. אני אניגד לך מה אתה הולך לתקן. אתה אומר ככה: "הוא נגע לי בכבודי? אני הולך לקחתו בחזרה. הוא לא רוצה לעשות לי טובה? אני אראה לו מה זה. הוא עוד יתחרט על כך..." תכונה עמוקה היא בנפש האדם, להגיב ולתקן את הליקוי שנעשה.

זוהי הנקודה. האדם רוצה תמיד לפעול באופן זה. הסתכלו על בני קטנים ותראו שהם כל היום מתחשבים ועוקרים עין תחת עין. אצל מבוגרים זה לא משתנה אם אינם מזדככים, אלא שעושים זאת יותר עם טקט, כך שבמקום להחזיר סטירה, הוא רושם לעצמו שבבוא העת כשיבוא לבקש ממנו טובה, יראה לו את הדלת או יגיד לו איזו מילה חריפה. כל האופנים האלה ענפים הם של אותה קליפה. האדם מרגיש שהוא מוכרח לתקן ואומר: "אני כבר אראה לו... אחזיר לו מנה אחת אפיים עד שהוא יתחרט אלף פעם..."

ושוב, **הקליפה היא לא רק כשהאדם בא לתקן באופן של נקימה ונטירה, אלא כל פעם שהוא מתעורר לתקן בלי הקב"ה.** הוא רוצה לקחת את הדעת, לנתקה מהקב"ה שנתנה לו, ואומר: "אני יכול לפעול בכוחות עצמי. הנה אני הולך לעשות מעשה..."

יש מה לעשות

והנה ידועים דברי הרמב"ם שכאשר הקב"ה מדבר עם בני ישראל והתוכחות מתקיימות, כל יהודי באשר הוא שם מתעורר לתקן. דבר זה נעשה ממילא ואין זקוקים בשביל זה לדברי התעוררות. כל אחד שואל: "באמת? כך וכך קרה?! מה אני יכול לעשות בשביל זה? מה אני יכול לעשות בשביל לתקן?". והנה מי שיש לו קצת דעת, אומר: "מה אתה משתטה? נראה

המצב - "רצוני שכולם יידעו שאני כל יכול... דבר אתי ואני כבר אסדר זאת..."

חינוך וקליפתו

מענין לענין באותו ענין, **אף המושג לצעוק על הבן לשם חינוך בא מקליפה זו.** הקב"ה נתן דעת לאב לשים לב לחסרון שקיים אצל בנו ולתקנו. **ואיך יתקנו? באמצעות כל כללי התוכחה. ימתין עד שישקוט המצב ויחשוב קודם לכן איך לאמרו באופן שיתקבל על הלב,** שזה יהיה בבחינת דבר הנשמע ולא בבחינת דבר שאינו נשמע שאסור לאמרו, שזה יהיה אך ורק כדי להביא את אור התורה לבן. אכן כן, אפשר לתקן. האב קיבל כח לתקן את בנו. ומה היא הקליפה? הקליפה היא כשהאב מתרגז ומתחיל לצעוק: "צא מכאן!".

אין זה קל כי הדבר קיים בכל המצבים וכולנו סובלים מזה. האב שר זמירות בסעודת השבת והנה אחד מהילדים מתחיל להפוך את השולחן ואינו נותן לשיר ואף לא לספר סיפור. זה נוגע בנקודות עמוקות מאוד שלו והרי הוא מתעורר לתקן את המצב. ואיך הוא חושב לתקנו? פשוט מאוד - אני אראה לו מי פה בעל הבית... אקים אותו ממקומו בכוח ואסלק אותו מכאן..." הנה כשהוא עושה כן, הוא נתפס בקליפה **נוראה של כוחי ועוצם ידי.** והוא יכול להרגיש זאת בעצמו. הוא יכול להרגיש אחר כך שאיבד את נשמתו. לא רק את הנשמה יתירה, אלא גם את הנשמה הפשוטה.

לא תקום ולא תטור

זהו באמת שורש הלאווין של נקימה ונטירה. ענפים הם להרגשה זו שיש לו לאדם: "פלוני עשה לי כך וכך? בסדר! הוא כבר יקבל ממני. כבר אראה לו מי אני..." הוא לוקח את הכוח שקיבל ואומר: "אני

מתבלבלים בזה וחושבים שמדובר בשיטות שונות. היהודי שומע בדרך משל שרבים מתמודדים עם שידוכים או עם מחלות ומתעורר לתקן. הוא שומע שלדאבון לב יש אסון בישראל. כלל ישראל חוטף מכה, והוא רוצה לתקן, והוא רוצה לעשותו באופן הנכון. הוא אף נושא תפילה לה: עזור לי לתקן. הוא אינו נתלה כלל בכוחי ועוצם ידי. אך כאן בא יסוד חדש שאומר כך: **כמה שתבין יותר לעומק את הליקוי, כך תוכל לתקנו באופן יותר שורשי.** וזהו דבר שאנשים גדולים רואים אותו תמיד באופן זה, ואף האדם הפשוט אם יתבונן, יראה עם הזמן גם אצלו כדבר הזה. **למה לתקן רק את הענפים, הרי אני יכול לחדור אל השורש ולהתחיל את התיקון משם, וכך הדבר יתוקן לגמרי ולא רק באופן שטחי.**

כך הוא גם מצד חכמת חיים וגם מצד חכמת התורה. מסופר על **הגה"ק מסאטמאר** זיע"א שבתקופת מגוריו בקראלי התיידד עם מוכר החלב והיה הדבר לפלא בעיני בני העיר, ומה התברר? התברר שרצה להריח מי קונה יותר חלב ומתוך כך להבין מי אין לו כסף לקנות בשר ולתמוך בו כספית. הא לך דוגמא של רב בקהילה שידע להסתכל מה מתחבא מאחורי כל דבר ולתקן אותו מן השורש, וכך צריך כל אחד להתנהג. ילד הגיע באיחור לחדר. תנסה לבדוק מה גרם לו לאחר ותקן את הענין מן השורש.

כוונתנו לומר שזה לא קשור לא לשיטות ולא לרוח הקודש. זה קשור למעט חכמה. וכשזה מגיע ממקום טוב, מבינים שזהו רצון ה' לחזור אל השורש. ילד משתולל ומתחצף... רגע אחד! הן מכיר אני ילד זה. זה לא הוא... אתחיל אם כן לחקור ולדרוש מאין הוא הגיע היום ומה קרה אצלו בבית, ולפתע יתגלה לי סיפור אחר לגמרי ממה

לך שאתה יכול לתקן את המצב בעצמך?! רק הקב"ה יכול לתקן". **אכן הקב"ה רוצה שהאדם יעשה משהו.** הקב"ה אומר כך: אפשר לתקן, צריכים לתקן, יש תכונה שמעוררת אותך לקום ולעשות. אבל **אתה צריך להשתמש עם הדעת שלך באופן הנכון כדי שתוכל להכניסה לעולם המעשה ולהבין מה צריך לתקן.** אל תאמר: אין מה לעשות. יש מה לעשות.

כשאתה רואה אנשים קמים ואומרים: "נעשה כך ונעשה כך", אתה רואה שהם נתעוררו, אבל הם תפוסים בקליפה של כוחי ועוצם ידי. ופעמים הרבה זה כל-כך טיפשי, כל-כך ילדותי. אתה רואה את פלוני כל-כך תפוס בקליפה, שזה מעורר צחוק וכאב בבת אחת. ולדאבון לב מדובר באנשים עם כל סוגי הלבושים, כי הדבר שייך לא רק למקרה מסוים, אלא לכל מצב שיש בו ליקוי או חסרון. למה אתה מדבר כל-כך ילדותי? אכן אתה כל-כך תפוס בקליפה שאתה יכול לתקן, שאתה מוכן לעשות אפילו מעשה שטות בשביל כך, ולאחר מעשה יתברר לך שלא רק שלא תיקנת, אלא אף החמרת את הנוק.

ירידה אל השורש

ובכן, לאחר שלמדנו שתכונה יש לו לאדם להיות זה שמתקן ושורשו בקדושה, וראינו שאצל היהודי זה בכמה מדרגות יותר גבוה, כי הוא יודע שבתשובה הוא יכול לתקן את העולם. כשהוא שב בתשובה, העולם ממילא נעשה מתוקן. ואחרי שלמדנו שיש לה לתכונה זו קליפה שנובעת משורש של כוחי ועוצם ידי, נבוא עכשיו ללמוד עוד מושג.

בתוך **התכונה לתקן** שמקורה בקדושה, יש **דרגות רבות באיכות**, ונחוץ מאוד לעשות בזה סדר, כי פעמים הרבה

מתקנים זאת? על ידי שכל אחד מכניס שם ה' בעצמו ומזכיר לעצמו את יסודות האמונה וההשגחה פרטית.

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך

והנה התורה אומרת: "כי תשמור את מצוות ה' אלוך והלכת בדרכיו, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". הקב"ה הודיע: דע לך שהעולם נברא באופן שכולם יראים מהיהודי, כי שם ה' שורה עליו, כי יש לו אמונה בהיותו בביתו, יש לו אמונה בעסקו בעניני מסחר, יש לו אמונה גם כשלא נעים לו, הוא בולם פיו בעת מריבה. וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך מגיע מפנימיותו של האדם. בהיות האדם בפנימיותו ישר ונאמן, **אדם שמתקן את העולם ולא להיפך, הבריאה מתאימה את עצמה אליו.** בעלי החיים לא יטרפו את היהודי, כידוע מהרבה סיפורים על צדיקים בכל הדורות. הכלב התיישב בצד ונתן ליהודי לעבור, האריה כרע ברך בפני הצדיק ונתן לו לרכב עליו.

וידוע על כך הסיפור עם **בעל התניא** זי"ע שכאשר באו הגויים לעשות פוגרום ביהודים, יצא אליהם בעל התניא עם התפילין בראשו, וכיון שראו אותו, נמלטו כולם כשהם משליכים תוך כדי את כלי המשחית מידיהם. כששאלו אותו התלמידים לפשר הדבר, השיב להם: "הרי כך כתוב, וראו כל עמי הארץ, ואמרו חז"ל שזה עולה על מצות התפילין". שאלו אותו: "הרי גם אנו מניחים תפילין!". אמר להם: לכן נקטו חז"ל בלשונם אלו תפילין שבראש ולא תפילין שעל הראש. כשהדברים הכתובים בתפילין נמצאים בתוך ראשו של האדם, הבריאה מתאימה את עצמו אליו, כל אחד לפי דרגתו כמובן.

שנראה לעין. אכן כן, יש מלמדים ומנהלים, שכאשר רואים על אחד מהילדים שמתחיל להגיע בצורה מוזנחת, הם מתחילים לחקור אחרי השורש ותומכים במקום שצריך לתמוך ומערכים את מי שצריך לערב וכך מתקנים את הדבר בשורשו.

תיקון אמיתי ושורשי

האנשים שעוסקים בזה, מבינים זאת ממילא, אבל אנו צריכים לזכור שבכל דבר הוא כך. יש לך תכונה לרצות לתקן דברים? ברוך ה'. אדם אתה, יהודי אתה. הפלא ופלא. שלב ב': תעשה זאת באופן הנכון. תזכור שרק הקב"ה יכול לתקן. הקב"ה נתן לך כח להתפלל ולהוריד מלמעלה חכמה כדי שאח"כ כשתקום לעשות, יהיה זה המשך לתפילתך. עכשיו תתקדם בצעד נוסף. **חויץ מלעשות זאת באופן נכון, מתוך אמונה בה' ומתוך אמונה שיש בך כח לתקן, תראה גם שלא להתחיל לטפל בזה לפני שאתה יורד לשורש העניין,** כי אם לא תעשה כן, לא תתקן את השורש, אלא רק תדביק טלאי על גבי טלאי.

הצדיקים הורונו להסתכל על כל התורה באופן זה. כפי שהאדם מבין שתרי"ג המצוות הן תרי"ג עצות להגיע לאמונה, וכפי שכתב **הרמב"ן** בפרשת בא לגבי מצות תפילין, אתה מניח תפילין כדי שיזכירו לך - "הקב"ה מנהיג את העולם וזה נוגע לי, בדברים שלי, כיום הזה. הוא מנהיג את העולם והוא הוציאנו ממצרים והוא יכול לעשות כל דבר". הוא מבין שמצות תפילין היא עצה להגיע למצות אנכי ה' אלקיך. כך **כשהוא רואה שיש ליקויים, הוא מבין שהגם שהם ליקויים פרטים, הם באים כתוצאה מליקויים שורשיים.** למשל, כשרואים אחד עובר על לא תחמוד, כל אחד מבין שזה רק התוצאה, והשורש הוא מה שאין שם ה' נראה בעולם, ואיך

דבר אלוקי". הוא חושב על כך ועל ידי כן הוא מביא זאת בעולם הזה.

הבה וניזכר: הקב"ה מולך בכל העולמות. מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור. אבל בעולם הזה יש את הכיסוי הגדול ביותר שאינו נותן לעינים לראות שהקב"ה מנהל את העולם, והקב"ה מסר לנו בני ישראל את התפקיד להסיר אותו כיסוי. מאות פעמים ביום. בכל מקום שהאדם הולך ומסתובב הוא יכול לקיים מצוות, וכשהוא חושב בזה ומקיים אותו במחשבה הנכונה, הוא מתקן את העולם.

היוצא לנו מכל זה שכאשר האדם מרגיש שאירע אסון וצריך לתקן, הוא צריך להבין שהתיקון צריך להיעשות בשורש. למה אומרים קדיש כשהאדם נפטר מן העולם? כי מבנים שצריך להסתכל באופן יסודי והיסוד הוא שבעולם הזה יתגדל ויתקדש שמייה רבה, שיתפרסם שמו הגדול בעולם ויהיה ברור כשמש שהוא זה שמנהל את העולם. מבין אם כן האדם שכאשר הוא בעצמו יתחיל לחשוב יותר על הקב"ה, כאשר יתחיל לחשוב שהוא רוצה להביא את אורו של הקב"ה לעולם בין כשהוא לומד תורה, בין כשהוא מתפלל, בין כשהוא מקיים שאר מצוות, בין כשהוא מונע עצמו מן החטא, כך יביא שם שמים בעולם. הוי אומר: הוא מבין את המתרחש. הוא לא סתם מבקש לנחם את עצמו, כפי שדיברנו על זה בשיעור הקודם. אין הוא כאותו שמתלבט אם להסיח את דעתו לגמרי או לא ובסוף מדת רחמנותו מתגברת והוא נותן כמה שקלים לצדקה או קונה אות בספר התורה.

מאחר שהוא מסתכל על זה בהסתכלות יסודית, הוא אומר ככה: אין ענין ההשתתפות בצער כדי להגיע לעצבות,

אפשר לראות זאת אף בימינו. יהודים יש להם ביטול אמיתי ויראה פנימית מהקב"ה, כשהם באים בין הגויים, יש להם ראת הכבוד כלפיהם. איננו נמצאים במדרגת הגדולים שזכו לכך באופן גלוי ביותר, אבל אנו מבינים במה מדובר. משל לדבר: מסופר על הרה"ק רבי דוד בידרמן מלעלוב זיע"א שכאשר הגיע מירושלים לאירופה וראה איך הגה"ק מצאנו זיע"א אומר את ברכת אשר יצר עם כל ההתלהבות ואש קודש, אמר: אם לא הייתי חסיד קארלין, הייתי נשאר כאן. אנו אין לנו אותו אשר יצר, אבל אנו יודעים איך צריך להיראות האשר יצר שלנו. היראת שמים שלנו אינה באותה מדרגה, השגת האלוקות שלנו אינה באותה מדרגה, אבל זה בא להורות לנו שנברך אשר יצר כמו שצריך. אותו דבר כשהאדם מכניס אורו של השי"ת בתוכו פנימה, והוא עובד על האמונה שלו כשאף אחד אינו רואה, כמו שאמרנו חז"ל שזה נקרא קידוש ה'. הוא מתאפק מלאכול משהו שאינו בתכלית הכשרות, הגם שאף אחד אינו רואה. הנה בזה הוא מביא על עצמו בחינה כזו של וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

יתגדל ויתקדש שמייה רבה

הן תכלית העולם היא שיתגדל ויתקדש שמייה רבה. לעלם ולעלמי עלמיא פירושו בעולם העשירה. שכאן בעולם הזה יהיה שמו של הקב"ה גלוי לכל, שיראו אלוקות. ואת התפקיד הזה מסר הקב"ה ליהודי. תפקידו הוא שייזכר תמיד בהקב"ה ויאמר יתגדל ויתקדש שמייה רבה כדבעי, ויחשוב בשעה שהוא אותה מצוה - "אני מקדש עכשיו את הבריא... כשאני עוסק בגמילות חסדים, אני מקיים והלכתי בדרכיו, וכשאני מקיים מצות עשה זו של והלכתי בדרכיו, אני גורם בכך שכאן בעולם העשירה ייעשה

שמתעוררת אצלו איננה רחמנות בעלמא, אלא היא כאב שנובע מראיית חורבן, והכאב הזה הוא דבר טוב כי חוש הריח הוא שהקב"ה נתנו לנו להריח מה שבור. למה? כי אנו יכולים לתקנו. כשהנשמה תתגלה ותעשה מצוות ומעשים טובים מתוך כוונה ליחד קב"ה ושכינתיה, היינו לגלות שמו של הקב"ה בעולם, יתוקן החורבן, יתוקן החסרון, וכך העולם יגיע לאטו אל התכלית הנרצה. ולסיום, כשהאדם חי באופן זה, הכל נכנס אצלו בחשבון זה. כשהוא רואה חסרון בין אצל עצמו בין אצל אחרים, הוא יודע שהוא יכול למלאותו באופן זה.

אלא כדי לזכור שאפשר לתקן. אכן כן, יהודי אתה ויש לך הכוח להביא שמו של הקב"ה בזה העולם. אתה יכול לעשותו אצלך בין כותלי ביתך על ידי ששם שמים יהיה שגור על פיך בדברים שאתה עושה במצוות עשה ובמצוות לא תעשה. תעשה אותם מתוך כוונה זו להביא שמו של הקב"ה בזה העולם. וכשתזכור זאת, תרצה להוסיף בזה עוד ועוד. האדם היה יכול לעשות מעין מבצע לעצמו: אני רוצה עכשיו להביא שמו של הקב"ה בעולם מאה פעמים. הוא עושה כן, ואח"כ הוא עושה לעצמו עוד מבצע כזה. סוף דבר, כשהאדם יבין שהתכונה

לזכות

החתן **אברהם שלום בן גינענדל יכט**

והכלה **רבקה בת חנה לאה**

נדבת אבי הכלה

הר"ר **יהוסף שווארץ** הי"ו

לזכות

החתן **יצחק בן עטיל זיסל**

הכלה **יהודית בת חיה**

נדבת אבי הכלה

הר"ר **שלמה גאלדמינצער** הי"ו

יום רביעי פרשת יתרו י"ז שבט תשפ"ג

מצות כיבוד אב ואם ומצות האמונה בונות זו את זו

מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת

כבד את אביך ואת אמך, חזרו והודו למאמרות הראשונות. ועוד שם: רבא אמר, מהכא (שם קט, קס): ראש דברך אמת, ראש דברך ולא סוף דברך?! אלא, מסוף דברך (כבד את אביך ואת אמך) ניכר שראש דברך אמת.

ידוע שחמשת הדברות שעל הלוח בצד ימין, הן מענייני בין אדם למקום, וחמשת הדברות שעל הלוח בצד שמאל, הן מענייני בין אדם לחבירו. והנה בין אלה שעל הלוח בצד ימין מופיעה הדברה כבד את אביך ואת אמך, ואכן כך כתבו **המפרשים**^א שמצוה זו קשורה ואחוזה במצות האמונה בה', וכן אנו מוצאים כמה מאמרים **בחז"ל** המוכיחים שמצוה זו מסייעת בקיום מצות אנכי ה' אלוקיך, ומצות אנכי מסייעת בקיום מצוה זו, כך שכלל שיוסיף האדם להשתדל מצוה, יוסיף להתעלות ולהתקרב אל ה'.

הנה לפי פשטות נראה כאילו הכל מתייחס אל ההשגה של הגוי שחושב שהקב"ה מתכוון לכבוד עצמו, וכיון שהוא רואה שהקב"ה מצוה לכבד איש את אביו ואת אמו, הוא מבין שהקב"ה דואג גם לאחרים. אך בוודאי יש בזה עומק גדול, ובכן נלמד בענין זה מאמר אחד של הגה"ק **רבי יואל מטאטמאר** זיע"א (בפתיחה שמסר לזמן הקיץ תשכ"ג) אשר ממש יסודות נפלאים בו.

שיהא שם שמים מתאהב על ירך

אך קודם לכן נראה עוד מאמר **חז"ל**, מאמר המעניק לנו מבט חדש על המאמר של מסכת קידושין, והנה הוא **במסכת יומא**

אחד מהמאמרים הוא **במסכת קידושין** (לא, א): דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה, מאי דכתיב (תהלים קלח, ד): יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך. מאמר פיך לא נאמר אלא אמרי פיך, בשעה שאמר הקב"ה אנכי ולא יהיה לך, אמרו אומות העולם: לכבוד עצמו הוא דורש. כיון שאמר

א. ראה רמב"ן יתרו כ, יג.

והליכתו עושה כבוד גדול לאביו ולרבו.
ולהיפך, הוא מחלל את כבודם.

וכן הוא להדיא במהרש"א (ברכות יז, א), כי הנה שם איתא: מרגלא בפומיה דרבא: תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים. שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין. ותמה שם מהרש"א **בחיודושי אגדות** למה נקט דווקא בוטט באביו ובאמו וברבו וכו' ולכאורה היה צריך לומר שלא יהא קורא ושונה ומתנהג בחוסר יראת שמים, או במידות מושחתות. ותירץ שבאמת דבר זה כולל כל התנהגות בלתי הולמת, כי כל פעם שהאדם עושה מעשה רע, הוא מחלל את כבוד אביו ורבו וכו' ונחשב כבוטט בהם.

קירוב רחוקים על ידי דוגמא אישית

אכן חוץ ממה שראינו שהמתנהג כשורה מכבד את אביו ורבו וההולך בדרכים עקלקלות מבזה אותם ומחלל את כבודם, יש בזה ענין עמוק יותר כפי שנבאר והוא על-פי דברי הגה"ק מסאטמאר: הבריאה מסודרת באופן כזה **שכאשר האיש היהודי מתנהג כשורה, באופן ממילא יהודים אחרים מתקרבים אל הדת היהודית.** זה קורה ממילא, מבלי שיצטרך לעמוד בשווקים וברחובות ולשכנע אנשים שיש מנהיג לבירה. **כשהאדם מקיים ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך כדבעי, הוא מאהיב שם שמים על הבריות באופן ממילא** ונעשה מזה קיום התורה וקיום הבריאה ומביא את העולם לידי שלמות.

ניקח בדרך משל אדם עדין ושקט הנחבא אל הכלים אשר יחד עם כן אין לו כח הסברה, כך שאם ניתן לו להסביר ליהודי שאינו מאמין שיש אלוקים בעולם, הוא רק ישתכנע להיפך. אך למען האמת,

(פו, א): תניא, ואהבת את ה' אלוקיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך (וכן הוא בספרי: "ואהבת את ה' אלהיך - אהבה על הבריות". ועיין במהרש"א מסכת יומא שם שמפרש שזה נלמד מיתור תיבת את, וכאילו אומר: לא די שתאהב את ה', אלא גם תאהב אותו על אחרים), שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים (היינו שיחפש כל העת ללמוד מהם עוד ועוד הנהגות טובות, להתעדן ולהדות על טעויותיו), ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות (והב"ח גורס: "ודיבורו בנחת עם הבריות". היינו שהגישה שלו אל אחרים היא בעדינות ובנתינת כבוד), מה הבריות אומרות עליו? - אשרי אביו שלימדו תורה (וחינכו יפה כל-כך לאצילות ועדינות), אשרי רבו שלימדו תורה. או להם לבריות שלא למדו תורה. פלוני שלמד תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו. עליו הכתוב אומר (ישעיה מט, ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? - אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלימדו תורה, אוי לו לרבו שלימדו תורה. פלוני שלמד תורה - ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר (יחזקאל לו, כ) באמר להם עם ה' אלה ומארכו יצאו.

שלא יהא קורא ושונה ובוטט באביו

הנה בדברי הברייתא מוזכרים אביו ורבו של האדם, לומר שכאשר אינו מתנהג כיאות, חוץ ממה שהוא מחלל את ה', הוא מחלל את כבוד אביו ורבו ג"כ. לעומת כן, **כשהאדם מתנהג כיאות עם מדות טובות ודיבורו בנחת עם הבריות, הוא מכבד את אביו ורבו.** הא לנו מזה, והגה"ק מסאטמאר מדגיש אותו הרבה במאמרו, **שכאשר התורה נבלעת בדם האדם ומשנה את התנהגותו לטובה, האדם בעצם התנהגותו**

ומעתה אם תרצה לדעת האם אתה מקיים ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ נכונה, תבדוק אם שם שמים מתאהב על ידך, כי הקב"ה ברא את העולם באופן כזה שאנשים יתקרבו ממילא.

הגה"ק מסאטמאר מוסיף שזוהי התוכנית שהנביא התנבא עליה "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט). והאמת שזה מפורש שם במסכת יומא, אלא שלא תמיד שמים לב לכך. יש כל-כך הרבה עומק בדבר זה שאנשים אומרים ראו כמה נאים דרכיו, אוי להם לבריות שלא למדו תורה. אתה יודע מה זה אומר שאחד מסתובב עכשיו ואומר אוי להם לבריות שלא למדו תורה?! מסרת עכשיו שיעור כל-כך חזק. הסברת עכשיו דבר בהסברה שאין למעלה ממנה, כי גרמת לאנשים לראות בעיניהם כמה טובים הם החיים המוארים מאור התורה.

רחמנות על מי שאינו עובד ה'

הרה"ח ר' משה יעקב זילבער שליט"א העיד על החסיד הבלתי נשכח **רבי ניסן פילטשיק** זצ"ל אשר בשנות השמונים שלו היה מגיע לשיבה ויושב ולומד בנעימות, שואל ומשיב, ומדי פעם היה עוצר מרוב התרגשות מקדושת התורה. והמחזה הותיר רושם עמוק מאוד בנפשות התלמידים באשר ראו איך נראה יהודי ירא שמים. אמר הרב זילבער שמי שהיה רואה אותו אז, התמלא ברגש של רחמים על מי שאינו עובד ה', על מי שאינו לומד תורה ואינו זוכה לקרבת אלוֹקֶיךָ. כזו רחמנות... מסכן!

הנה כי כן, זה נעשה ממילא. הם ראו יהודי שהתורה הביאה אותו לחיות כל-כך נכונה, כל-כך בשמחה, עד שאינו צריך לשום דבר חוץ מקרבת אלוֹקֶיךָ. באופן ממילא, אמרו כולם: "אוי להם לבריות שלא

קיים אצלו כח הסברה חזק ביותר, כי מתי צריך כח הסברה? רק כשהדבר רחוק מן המושג, כי אז צריך לצמצם את המושג ולהסבירו לו באותיות. אבל כאן **הרי עצם התנהגותו של האדם מעידה שיש אלוֹקֶיךָ בעולם** ולא תהא שמיעה גדולה מראיה. בשמיעה זקוקים לכמה וכמה ניסים. צריך שהמדבר יוציא את המילים נכונה, צריך שהמילים יתקבלו אצל השומע נכונה, ואז צריך שהמילים יתהפכו אצלו להבנה ויקלוט את המושג, ויבין מה זה קשור אליו ואיך הוא צריך להתנהג מעתה. אכן פעמים הרבה אין ברירה, כי זוהי הדרך היחידה, להסביר במשלים וסיפורים ולקוות שהשומע יבין דבר מתוך דבר.

אך כאמור, יש דרך יותר מועילה. כל אחד הרי נמצא במגע עם בני אדם. יש שכנים, יש מחותנים, יש משפחה, יש אנשים שנושאים ונותנים עמם בעניני ממון, יש אנשים בקהילה, וכן הלאה. **והאדם מתנהג כיהודי כאשר תכליתו היא לעבוד את ה'.** כלומר, אין תכליתו עכשיו שיהא שם שמים מתאהב על ידו, אבל **הוא מבין שאם יקיים ואהבת, ממילא יתאהב שם שמים על ידו.** הלא תראה שמה שכתוב בתורה במפורש הוא ואהבת את ה' אלוֹקֶיךָ, וזה שיהא שם שמים מתאהב על ידו, נלמד ממנו רק ברמז. לומר לך שכאשר האדם מקיים ואהבת, היינו שהוא מדבר בנחת עם הבריות, לא מפני שהוא רוצה לשכנע מאן דהו, אלא **מפני שהוא מאמין בא-ל אחד.** הוא מרגיש קרוב אל ה' ואינו רואה צורך להחניף לאחרים או לבקש מהם טובות, ולכן התנהגותו יותר שלוה ונינוחה, כי תמיד הוא זוכר שהכל מאת ה' ואין על מי לרטון או להתרגז, ואז ממילא שם שמים מתאהב על ידו, כי אינו לא גונב ולא חומס ולא מבייש אחרים, אלא מכבד כל אחד ואחד.

ומתוך הרגשה שאם אינו מכיר טובה, אינו בן אדם, ואפילו כשקשה לו ואפילו כשהוא צריך לצאת מן הדרך, אינו מוותר.

אם נרצה נוכל להגדיר זאת בשלושה שלבים. כשהאדם מקיים ואהבת את ה' אלוקיך באופן הפשוט, כלומר **על-ידי קיום התורה והמצוות ודיבור בנחת עם הבריות, הוא נהפך לאיש כזה שמכבד את אביו ואמו ורבו ומי שגדול ממנו בחכמה, וכשהוא נהפך לאיש כזה, הוא מקיים באופן ממילא את הפירוש העמוק יותר של ואהבת - שיהא שם שמים מתאהב על ידך.**

נמצאנו אומרים שאם האדם רוצה לדעת היכן הוא אוחז ב'אנכי', מה שלום אמונתו, מה עם ואהבת את ה' אלוקיך, יש לו דרך לבדוק זאת. **הוא מתבונן איך הוא בעניינים אלו, ואם הוא רואה שהוא מתקדם בהם, הוא יודע שהוא מתעלה, ואם הוא רואה שהוא מאוד לקוי בהם, אזי הוא יודע שהוא צריך לעבוד יותר על קיום אנכי. קשורים הם שני אלה בקשר הדוק ואי אפשר להפרידם.**

נסינונו של עובד ה'

אומר הגה"ק מסאטמאר: מצוי מאוד שאדם כזה שמבקש את ה' ורוצה להיות עובד אמיתי, לא יעניין אותו אף אחד ולא יכבד אף אחד. הוא הולך לו בדרכו שלו, עם ההתמדה שלו ועם ההתעלות שלו, ומי שעומד לו בדרך, הוא מתעלם ממנו. מה לעשות, הוא צריך לעבוד את ה'. וכמה סיבות לדבר. הסיבה האחת פשוטה, כי כשמחשבתו של אדם ממוקד מאוד לעלות אל הר ה' בראותו איך היצר הרע מנסה למשוך אותו לאחור שוב ושוב, אין הוא יכול להסתכל על אף אחד. "אני צריך עכשיו ללכת. אני באמצע ההליכה". כשאביו מבקש ממנו לעשות לו איזו טובה,

למדו תורה". תכלית הבריאה היא שניבין נקודה זו. כשהאדם מתנהג כיהודי ירא ושלם, כל הבריאה כולה אומרת: הסתכלו ותראו שהתורה היא האמת - ראש דברך אמת.

מעיד עדות אמת

אומר הגה"ק מסאטמאר: זהו הפירוש בלשון הברייתא מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת. כשהאדם מכבד את אביו ואמו ומי שגדול ממנו בתורה ויראה (כלשון הש"ס בברכות), ניכר ממנו שכל העניין אמת. **כיבוד אב ואם הוא אחד מהמקומות שבהם אפשר לראות את התנהגות האדם באופן כללי בין אדם לחבירו.** זה לא סתם איזה דין באב ואם, אלא זה מעיד עליו כיצד הוא נכנע לאלו שגידלוהו, כיצד הוא נכנע למי שמבין טוב ממנו. ובימינו יש להוסיף שעצם זה שהוא מודה שיש מי שמבין טוב ממנו, כבר מעיד עליו שכבר עשה כברת דרך. הטיפש הרי בטוח שהוא חכם מחוכם ויודע כל. ובכן, עצם זה שהוא אדם כזה שמכבד עוד אחד ועוד אחד ועוד אחד, קורא בקול שיש אלוקים בעולם. למה? כי זה מכריז ואומר: "ראו מה שקורה למי שלומד תורה. הביטו על הביטול שלו, הביטו על הכנעתו, הביטו על התנהגותו. הסתכלו עליו". סמל הוא לאמיתות התורה.

תרין ריעין דלא מתפרשין

נמצא שזה הולך בשני הכיוונים. מצד אחד כשהאדם נוהג כשורה עם אנכי ה' אלוקיך, הוא מקיים כבד את אביך ואת אמך. ומאידך גיסא, כשהאדם נוהג כשורה עם כבד את אביך ואת אמך, הוא מפרסם בעולם את הדברה הראשונה אנכי ה' אלוקיך. כי כשהאדם נוהג כהלכה, באופן ממילא הוא מתחיל לכבד, ולהיכנע ולהכיר טובה מתוך הרגשה עמוקה של מחויבות,

להקדיש כמה שעות בלילה כי כך צריך לעשות. הוא מבין היטב את הנמרא בעירובין (כב, א) שהתורה נמצאת במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב, והוא יודע מתי להשתמש בה, וכל כך למה? כי הוא מתאכזר על עצמו ג"כ. הוא באמצע לקרוע את עצמו לחתיכות.

אכן חלק גדול מהתנהגות זו באמת נכון. הסתכלותו דווקא נכונה. הוא מבין שיצטרך לשלם מחיר, הוא מבין שיצטרך לוותר על הדברים חשובים לו מאוד, כי יש דברים שהם יותר חשובים. אדם זה הוא אחד האומר: "היה לי נעים מאוד אילו היו כולם מהללים אותי על הלב הטוב שלי, על הטובות הרבות שעשיתי להם, אבל מה לעשות, אני צריך להיות יהודי כשר וזה לפני הכל". ובכן, מה אומר יהודי כזה? - "שידברו, שיגידו, שילעיזו, לא יכולתי ללכת לאותה שבע ברכות. הבנתי מראש את משמעות הדבר, ידעתי איזה מחיר אצטרך לשלם, ידעתי שיתרגזו עלי, וזה מאוד לא נעים לי, אבל לא יכולתי... אני לא מעוניין לדבר לשון הרע, אני לא יכול לדבר לשון הרע. ניסיתי בכה, וניסיתי בכה, והבנתי שעדיף לי לא ללכת לשם ובמקום זה לעסוק בדברים אחרים שמאוד חשובים לי... מה אני יכול לעשות? אני לא מעוניין למכור את העולם הבא שלי כדי שיהללו אותי..."

הנה אדם זה שהוא עקשן ואכזרי על עצמו (אשר הן תכונות טובות מאוד כי על ידן יחזיק מעמד בעבודת ה'), עלול מאוד להגיע לידי נסיון זה לומר שאינו יכול לחלוק כבוד לתלמיד במקום הרב. יתירה מזו, אדם זה הרי התרגל שלא להתפעל ממה שאנשים מדברים עליו, כי אילו היה מתפעל מכל שטות, היה נתקע כל פעם לשבוע שלם, ועל כן הוא נמצא בסכנה שלא לכבד את הגדולים ממנו.

הוא מרגיש שזה מבבל לו את סדר יומו ועוצר את עלייתו והוא נעשה ברוגז על כך.

והסיבה השניה היא על-פי מה שכתב מהר"ל בספרו תפארת ישראל (פרק ט-יא) לבאר ענין הדביקות בה' על-ידי התורה, שכאשר האדם מתעמק הרבה לדעת רצון ה', זה גופא מביאו לידי דביקות. האדם עומד מרחוק, אבל במוחו ובלבו ובכל חושיו הוא מנסה להשיג את האמת. הוא רוצה לדעת מה הקב"ה רוצה ולא מה הוא עצמו רוצה, ועל ידי כן הוא מתדבק בו. ובכן, מאחר שהאדם רוצה להתפשט מהעולם הזה ולהתלבש באלוקות ולראות כי מלוא כל הארץ כבודו, מצוי מאוד שיתלבש בצדקות יתירה (ער וועט זיך פארפרומען, בלשון הגה"ק מסאטמאר) עד שיאמר בלבו: "איך אתנהג בדרך ארץ בפני אבי או בפני רבי? וכי חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב?! והלא מלוא כל הארץ כבודו, וכשחולקין כבוד לזולתו יתברך, הרי זה כמרידה במלכות שמים".

מה יאמרו ומה יגידו

הנה יש לך אדם שאוהב לרצות את כולם ואף פעם אינו מתקוטט, וכל זה לא מפני שהוא בעל מדרגה גדול, אלא מפני שיש לו נפש רגישה ועדינה, ואינו יכול לעלות על יצועו בלילה אם אי מי בקצה השני של העולם אינו מרוצה ממנו. תפילתו צריכה חיזוק גדול, תלמודו צריך חיזוק עוד יותר גדול, אבל למעשה הוא איש נחמד מאוד וכל פעם שמבקשים ממנו טובה, מיד הוא נענה. אומר הגה"ק מסאטמאר: זהו סוג אחד של אדם. אך כנגדו יש מי שאומר: לא מעניין אותי אף אחד חוץ מהקב"ה, והוא מתחיל להיות עם עצמו עקשן גדול. הוא קורע את עצמו. הוא יכול לדלג על ארוחה כי הוא רוצה להשלים כמה דפים. הוא יכול

לאחרים לחלוק לו כבוד במקום הרב. **ומעתה כיון שהקב"ה צוהו בכך, מחויב הוא בדבר.** הקב"ה אומר לאדם: "אני הוא זה שאמרת ליך אנכי ה' אלוקיך, אני הוא זה שרוצה שתעלה מעלה אחר מעלה, ואני הוא זה שאומר לך כבוד את אביך ואת אמך". זה מה שאמר רבא: "תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים". שמה? - "שלא יהא אדם קורא ושונה ובעט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין". זוהי תכלית החכמה.

הגה"ק אמר בלשונו: ומעתה לא יבעט אדם באביו ובאמו. אדרבה! יכבדם מאוד. ואפילו מי שלימדו פרק אחד, או סייע לו להבין פשט בתוספות, חייב לחלוק לו כבוד ודרך ארץ היותר גדול, ואין זה מרידה במלכות שמים, כי זהו רצון ה'. אדרבה! מי שאינו חולק להם כבוד, הוא זה שמחלל שם שמים, כי היות שהוא עוסק בתורה ואינו מתנהג בנימוס ודרך ארץ, אומרים הבריות שהתורה מביאה לידי מדות מגונות.

וזהו הפשט במאמר דמסכת קידושין, אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש. בתחילה אמרו שהקב"ה אינו דורש, כלומר תובע (מלשון כי כל לבבות דורש ה'), כי אם שיכבדהו, וכיון שראו את סוף דבריו, כבד את אביך ואת אמך, הבינו שהוא דורש שיכבדו כל מי שראוי לכבדו ולהתנהג עמו בנימוס ודרך ארץ. אז חזרו והודו למאמרות הראשונות, ונמצא שאם מתנהגים בנימוס ודרך ארץ, יש קיום לתורה הקדושה.

הכל לפי המכבד

וכאן נחוץ להדגיש עוד שכאשר מדובר במי שעוסק בתורה ביגיעה עצומה, ממש קורע את עצמו, עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, וכשמגיע לכיבוד אביו ורבו או כל מי שגדול ממנו בתורה, הוא עוצר

ביאור הנסיון

אומר הגה"ק מסאטמאר שדייקא בגלל זה היה מרגלא בפומיה דרבא: "תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים. שלא יהא אדם קורא ושונה ובעט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין". לא נאמר שלא יהא קורא ושונה ופוגם בעיניו או בדיבורו (כקושיית מהרש"א), כי מדובר במי שנוהר מאוד שלא לעבור על קוצו של יו"ד, אבל דייקא מחמת התעלותו, הוא עלול לבוא לידי כך שיבעט באביו ואמו וכו'.

הגה"ק אמר בלשונו כך: "כי שאר עבירות אין חשש שיבוא לעשותם על ידי שעוסק בתורה, שהרי אדם זה כל עסקו בתורה אינו אלא לשמור ולעשות ולקיים". אכן כן, רבא לא דיבר על מי שלומד תורה ומתנהג כקל שבקלים. אדם זה אינו נקרא כלל לומד תורה. רבא דיבר על מי שכל עסקו בתורה אינו אלא לשמור ולעשות ולקיים, ומהיכי תיתי שיבוא ע"ז לעבור עבירה ח"ו. אך בענין כיבוד אב ואם ומי שגדול ממנו, כאן יש לו לאדם כזה נסיון, כי הוא הרי לומד את התורה כדי להגיע לדביקות. הוא רוצה להגיע לאמונה, הוא רוצה להתקרב באמת אל ה'. ועל כן הוא יכול לבוא לידי טעות ולומר שאין לחלוק כבוד לזולתו יתברך. "מה זה השטויות האלה? לחייך אליו?... הוא רואה זאת כחנופה, הוא רואה זאת כביטול זמן. "אין זמן לשטויות... צריך לעבוד את הקב"ה". הוא מרגיש שזה ההיפך מכבוד שמים.

רביה פליג ליה יקרא

על זה בא רבא לומר שאדרבה, כיון שהקב"ה צוהו כן, אין בזה שום חשש, וכמו שנפסק בש"ס (ב"ב קי"ט, ב) בסוגיא דחולקין כבוד לתלמיד במקום רבו, שאם הרב עצמו חולק לו כבוד (פליג ליה יקרא), מותר גם

תראה איך הוא נראה..." מה שאין כן אם תוך כדי עלייתו במעלות התורה והיראה, ועל אף שלא אכפת לו מה אומרים עליו או איך מסתכלים עליו, הוא מכבד את אביו ואמו ואת מי שגדול בחכמה, אוי הבריות אומרות עליו: "אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה. ראו כמה נחוץ שהאדם יתעלה. הסתכלו על פלוני ותראו שככל שהוא מתעלה, הוא נעשה בן אדם יותר נעים ונינוח".

חייך קודמין

וכאן אנו מגיעים לעוד נקודה שהיא החשובה ביותר. תמיד אומרים ככה: מה העולם אומר? כשהאדם מתנהג כהלכה, מה העולם אומר עליו? העולם אומר שמי שלומד תורה, יש לו מידות טובות. ולכן מי שלומד תורה ומתנהג בהשחתה, גורם לעולם שיאמר: אוי לו לפלוני שלמד תורה...

ובכן, הבה ונשאל: מה אתה בעצמך אומר? עוזב עכשיו את הבריות! הרי אף אתה בריה הנך. כן? אני יכול לשאול אותך מה אתה אומר? מה אתה אומר בענין התורה שלך? אתה לומד, אתה מרביץ... אני יכול לשאול אותך שאלה? איך יתכן שלאחר שאתה לומד תורה, אינך מדבר בנחת עם הבריות וכי???

אכן בפנים האדם עצמו מבין היטב שאין המצב הגון. הוא לא צריך להיות חכם עתיק יומין בשביל להבין זאת. הלב מבין זאת ברגע - "אינני אדם הגון". נמצא שאדם זה עצמו הרוס לגמרי מבחינת אנכי ה' אלוֹקֵיך. הוא קרוע בפנים, לא מצד הכיבוד אב ואם שלו, אלא מצד קיום האנכי שלו. התורה והתפילה שלו צריכות אף הן תיקון גדול. וכל כך למה? **כי הוא הראשון שבגלל שרואה סתירה בהתנהגותו, הוא מתחיל לפקפק בכל העסק.**

את הכל כדי לכבדם בכבוד הראוי להם, הוא עושה בזה קידוש ה' כפול ומכופל. וסיבת הדבר, כי כשיהודי פשוט אשר משתדל פחות או יותר לעשות מה שצריך מכבד אחרים ועושה להם טובה, אין זה מעורר התפעלות גדולה, כי קל לו לוותר, שהרי הוא מוותר גם בשביל דברים אחרים. מה שאין כן כשיהודי כזה שאינו מוותר אף פעם על סדרי לימודו עוצר את הכל בשביל לכבד את אביו, כי אז זה מעורר התפעלות גדולה ומביאה את הרואים לומר: פלוני שלמד תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו .

דומה הדבר למה שאמרו חז"ל הכל לפי המבייש והמתבייש. כשהאדם מוותר על מנחה בציבור כדי לעזור ליהודי, זה יכול להגיע משתי סיבות. זה יכול להגיע מכך שאין לו שום קושי לוותר על מנחה בציבור, וזו לא הפעם הראשונה שלו ואף לא השניה שעושה זאת גם בשביל דברים אחרים. ויתכן גם שתפילה בציבור חשובה אצלו עד מאוד וזה כבר ארבעים שנה שלא החסיר כזו, אבל כאן מדובר במצוה שאי אפשר לה להיעשות על ידי אחרים, והחליט שהוא מוותר על הקפדתו בת הארבעים שנה.

אף כאן, כשהאדם הפשוט מכבד את אביו ואמו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה - נו, נו. כמה זה כבר עולה לו? אבל **כשאחד שמתאמץ בכל כוחו לעבוד את ה' עושה זאת, אזי זה עושה קידוש ה' עצום.**

הוא אומר: אדם כזה שאינו מסתפק במועט, אלא נוטל את עצמו לידיים ומתחיל לזכך את עצמו בחמישים שערי פרישות, אם הוא נעשה אדם כזה שמשוכן לעמוד בד' אמותיו, אוי מה הבריות אומרות עליו? - "אוי להן לבריות שהולכות במהלך כזה... לא טוב להיות פארפרומט מדי..."

או מקולקלים, **כך יש לו לאדם חוש פנימי להרגיש מה מטיב עמו ומה אינו מטיב עמו. כשהאדם מכבד את זולתו בתור בריה, הוא מרגיש שזה אמת ונכון. לא חנופה, לא שקר, לא נתינת חיזוק למי שאינו נוהג כשורה. כי אם לכבד את מי שיש לו צלם אלוקים. כשהוא נוסע במונית, הוא מכבד את הנהג הגם שאינו בן ברית. כשהוא נמצא באיזה מקום יחד עם אחרים, הוא מנקה אחריו שלא להשאיר לכלוך ומכבד את הסובבים אותו. בראש ובראשונה הוא עצמו מרגיש שהוא בן אדם, הוא עצמו מרגיש שזה אמת, הוא עצמו מרגיש כי משה אמת ותורתו אמת. הן ודאי **שלאחר שאצלו זה ברור כל-כך, זה נעשה ברור גם אצל אחרים הרואים אותו.****

אך מי שמתנהג בשובבות - הוא משאיר לכלוך מסביבו, הוא צועק בקול במקומות ציבוריים, וכן הלאה - הלא זה עוקר את ה'אנכי' שלו עצמו. מסכן! לא טוב לו. אני יכול להבטיח לך שלא טוב לו. לא צריך להיות חכם גדול בשביל לדעת זאת.

עכ"פ הקב"ה קישר את שני החלקים בעשרת הדברות, כדי להודיע לאדם: **כמה שתכבד את אביך ואמך ואת הגדולים ממך, כמה שתתקן את הבין אדם לחבירו שלך, תתחזק אצלך הדברה הראשונה אנכי ה' אלוקיך. זהו מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת.**

הן כך אמר רבא: ראש דברך אמת ניכר רק מסוף דברך. **כדי שהאמת תהיה נטועה בלב האדם עד שיוכל למשושה בידיים, הוא צריך לקיים כבוד את אביך ואת אמך. אם האדם בחדרי חדרים מתנהג כמושחת או כגדול בעלי התאוה, וכשהוא יוצא החוצה הוא מציג את עצמו כצדיק גדול, הוא עצמו מרגיש יותר מכולם שהוא חי בשקר, ולכן הוא טובל יותר מכולם ממה הבריות אומרות עליו.**

לעומת כן, **כשהאדם מצליח לבלום את פיו כשאחד מעליבו, הוא עצמו מתפעל לאחר מכן - "איך הצלחתי להישאר רגוע ולהמשיך לדבר בנחת?",** ואז הוא עצמו קם ואומר: "ראה כמה התורה אמיתית, ראה כמה היא קדושה, ראה כי משפטי ה' אמת צדקו יחדיו. נמצא **שכאשר האדם רוצה לבנות את ה'אנכי' אצלו בלב, עד שיאמר הוא עצמו - "רחמנות על מי שאינו לומד תורה", עליו לדבר בנחת עם הבריות ולכבד כל מי שגדול ממנו...**

איזהו מכובד המכבד את הבריות

אכן לא רק את מי שגדול ממנו צריך האדם לכבד, אלא אף גם את חבריו הוא צריך לכבד, אם כי לפי ערך. אם אמרו לנו חז"ל איזהו מכבד המכבד את הבריות, פירושו של דבר שמי שלא יעשה כן, ירגיש בלבו שאין המצב הגון. כפי שיש לו לאדם חוש ריח להרגיש במאכלים אם טובים הם

מדור תורה לשמה

שיעור ט"ו

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

ב"ר אלטר אהרן ז"ל

לזכות

ידידינו הר"ר ישראל רוזנבוים הי"ו

לרגל שמחת הבר המצוה לבנו היקר שיחי'

יום חמישי פרשת יתרו י"ח שבט תשפ"ג

עצות חז"ל להגיע לתורה לשמה

באימה וביראה ברתת ובזיע

התורה בפרשת יתרו, מתארת את החרדה הגדולה שהיתה בעת קבלת התורה. ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאוד ויחרד כל העם אשר במחנה ... והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאוד (יט, טז-יח). ובמסכת ברכות (כב, א) שנינו: והודעתם לבניך ולבני בניך (ואתחנן ד, ט), וכתוב בתריה (שם פסוק ז') יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב, מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע, אף כאן (כל פעם שלומדים תורה) באימה וביראה וברתת ובזיע.

- מוסיף על הראשונים". וזה לשון ה'מאור ושמשי': ונראה לפרש על פי פשוטו, דהנה ידוע שנתנית התורה הקדושה היה באש וברתת וזיע, כמבואר בכמה מקומות, וזה היה רק בעשרת הדברות לבד, אבל חז"ל למדו בגזרה שוה במסכת ברכות שכל המצות וכל לימוד התורה צריכה להיות ברתת וזיע... נמצא למידין מכאן, שהתורה אינה ניקנית לאדם אלא אם כן לומד באימה וביראה וברתת וזיע, וכל לימוד התורה ועשיית המצוות צריכין להיות וללמוד בהתלהבות גדול, דהיינו ברתת וזיע, כמו שקיבלו אבותינו את התורה על הר סיני.

יקדים תשובה לתלמודו

וממשיך ה'מאור ושמשי': וצריך האדם לפשפש במעשיו היטב ולהרהר בתשובה קודם הלימוד, ולא כמצות אנשים מלומדה. רק שישבר את לבו על מעשיו בעת עמדו

והנה במאור ושמשי תחילת פרשת משפטים כתב בענין הלשון ואלה המשפטים אשר רשי"י הביא "כל מקום שנאמר 'אלה' פוסל את הראשונים, 'ואלה'

ספרי מוסר וכדומיהן, על ידי שהן מעוררין את האדם לתשובה, נקל הוא זאת שילמד באימה ובריאה. אבל כשלומד פלפולי הש"ס והלכות, ובפרט דיני ממונות, מאוד מאוד קשה ללמוד באימה ובריאה. אדרבא, שיוכל לבוא חלילה לידי התפארות ח"ו כשיחדש איזה חידוש בלימודו.

נדבר גלויות לאור דבריו אלה של ה'מאור ושמש': מילא כשאינו מחדש, כי אז יש לו רק חסרון אחד, שאינו לומד באימה ויראה. אבל עכשיו שהוא גם מחדש חידושים, חוץ ממה שאינו לומד באימה ויראה, הוא יכול לנסוע בכיוון ההפוך לגמרי. הוא מתגאה ומתפאר דווקא מפני שהוא יושב ולומד...

מסיים ה'מאור ושמש': **לכן צריך ביותר קודם שישב ללמוד דיני ממונות לעשות תשובה, ויתחרט על חטאיו, וילמוד אותה באימה ויראה וברתת וזיע.** עיי"ש בדבריו שהוא חוזר על זה שוב ושוב שבפרט לפני שמתיישב האדם ללמוד דיני ממונות וכדומה **עליו להקפיד להרהר בתשובה כדי שלא יצא שכרו בהפסדו.**

קיום מצוה דאורייתא

והנה בבאר מים חיים פרשת שמות אנו מוצאים עצה נפלאה, אשר כמה שהיא נפלאה כך היא פשוטה, אלא שאם אין הקב"ה פותח את המוח, אין מכירים את הפשטות, והצדיקים שלמדו תורה לשמה בקדושה ובטהרה, יש שבמילה אחת הם מגלים אותה פשטות. דבריו הם על הפסוק "ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף".

הנה אנו יודעים שיש מושג של לימוד תורה לשמה. הלוואי! האדם מקבל את כל הדברים הטובים כשהוא לומד תורה לשמה. הוא נעשה דבוק בה'. הוא זוכה לדברים

להתפלל או ללמוד, ולקבל עליו לבל יחזור עליהם. כמו שהיה מרגלא בפומיה של אדמו"ר הרב הקדוש רבינו יעקב יצחק הלוי זצוק"ל **מק"ק לובלין** על פסוק (תהלים נ, טז) ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי. זה קאי על מי שלומד תורה ואינו עוזב את דרכיו הרעים ומהרהר עליהם בתשובה קודם הלימוד, **ועל ידי שעושה תשובה קודם הלימוד - הוא לומד באימה ויראה ברתת וזיע.**

הנה האדם שואל: "אני רוצה ללמוד באימה ויראה ברתת וזיע, איך עושים זאת?". כאן בדברי ה'מאור ושמש' מבואר שיש מהלך לזה. **לפני שמתחילים ללמוד, מתיישבים ומהרהרים בתשובה, מתחרטים על החטאים ומבקשים לשנות את הדרכים הרעים, ואז ממילא לומדים באימה ויראה ברתת וזיע.** וכמבואר עוד בדברי ה'מאור ושמש', האדם מחויב לעשות כן. אחרת, הוא נקרא רשע.

נמצא שדברי ה'מאור ושמש' הם גילוי גדול, עצה נפלאה שאנו זקוקים לה מאוד. כי הנה תמיד אנו שומעים מאמרי חז"ל על כך שצריך ללמוד באימה ויראה ברתת וזיע, ושומעים כמו כן סיפורים על צדיקים שלמדו כנתינתן מסיני. אנו מתעוררים בזה, אבל לבנו נכמר - אמור נא מה אעשה כדי שאף אני אלמד כך. אומר ה'מאור ושמש': אני אומר לך בבירור מה האדם צריך לעשות כדי ללמוד באופן זה. **ככל שיוסיף להכיר בשקריותו של מהלך חייו שהתרגל אליו ויתחיל קצת למאס בו ולהתחרט על דרכיו הנלוזים ויעורר בלבו התשוקה לתקן את דרכיו, כך יוסיף ללמוד אח"כ באימה ביראה ברתת וזיע.**

משנה זהירות לעוסקים בדיני ממונות

ממשיך ה'מאור ושמש': וכשהאדם לומד

קודם לימודו לעיין היטב בארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם כאשר מנאום חז"ל **ולראות לקובעם כולם בלבנו וללמוד התורה בכל פרטיהם**, כי אם לא יביט קודם במ"ח דברים הללו לקובעם במעמקי לבבו באמת, לעולם לא יקנה התורה שיהיה לרצון לפני מי שאמר והיה העולם בשלימות, כי כן אמרו והתורה ניקנית במ"ח דברים, ומכלל הן אתה שומע לאו, שבלא מ"ח דברים הללו לא יקנה התורה.

ה'באר מים חיים' אומר: הבה ואדבר ברורות! מי שאין לו את מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, תורה אין לו. מה יש לו, איני יודע. אבל תורה בוודאי אין לו. אכן ברשימת מ"ח הדברים אינם מופיעים הדברים שבני אדם מחשיבים אותם היום כגורמים להצלחה בתורה. לא כתוב בה שצריך מח עילויי, לא כתוב בה שצריך משרה מכובדת, לא כתוב שצריך לשאת דרשות, ולא כתוב שצריך לחבר ספרים. כל הדברים שהמון העם, העולם החצוני, רואה אותם כהצלחה בתורה, אינם מופיעים שם אף לא ברמז. שם מופיעים דברים אחרים, והדברים שמופיעים שם, מורגשים בנשמה, כי הם דברים אמיתיים.

את קולו שמענו מתוך האש

ה'באר מים חיים' מביא כדוגמא מקצת מהדברים המופיעים שם, והם: באימה ביראה בענוה בטהרה בשמחה. וכאילו אומר כך: לאחר ששנינו במסכת ברכות שחייבים ללמוד את התורה באימה ויראה, ולאחר שלימדנו ה'מאור ושמשי' שהדרך להגיע לזה היא על-ידי תשובה קודם התורה והתפילה, עכשיו ראוי שתדעו שתהיה לכן תוצאה נפלאה. זה יקנה לכם את התורה. וכמו כן כל שאר הדברים

הרבה. כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד, אלא כל הרשימה הארוכה מתקיימת בו. מי אינו רוצה ללמוד תורה לשמה? אבל דבר אתי באופן מעשי. אתה יכול לומר לי בדיוק מה לעשות? אמור לי מה לשנות באופן לימודי שעד היום. ובכן, מה ראינו במאור ושמשי? ה'מאור ושמשי' אמר: אני אומר לך בדיוק מה לעשות. **תחזור בתשובה קודם הלימוד ותכניס את עצמך למצב של השתנות**, וכך תקיים את הפסוקים והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוֹקֶיךָ בחורב.

אכן עוד לפני שאנו עוברים אל התוספת של ה'באר מים חיים', כדאי שנגדיר היטב את ה'מאור ושמשי'. ה'מאור ושמשי' אומר כך: נכון שאתה שומע תמיד את המושג לחזור בתשובה קודם התפילה? אמת ששמעת אותו כבר אלפי פעמים וזה כבר לא מרגש אותך? אך ידוע תדע שאתה מקיים בזה מצוה דאורייתא. חוץ מזה שאתה מקיים מצות התשובה, וחוץ מזה שאתה לומד עקב כך יותר טוב, עוד אתה מקיים בזה את המצוה המיוחדת והודעתם לבניך, דהיינו **ללמוד באימה וביראה ברת ובזיע**, כי האופן המעשי לעשותו הוא **על-ידי חזרה בתשובה קודם הלימוד ולימוד מתוך רצון להתקרב על ידו אל ה'.**

מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם

אומר ה'באר מים חיים': כולנו הרי מכירים את המשנה במסכת אבות המונה את מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם. אכן כשיתבונן האדם באותם מ"ח דברים וישתדל לקיימם, רק אז יגיע באופן מעשי ואמיתי לאותה תורה לשמה שאליה אנו שואפים.

וזה לשון ה'באר מים חיים': **וצריך האדם**

בעול עם חברו! אתה ידוע מה זו נשיאות עול? פירושה לקחת אחריות. הוא חושב על חברו, הוא עושה משהו לא נעים כדי לעזור לו, הוא מתפלל עליו. זה אחד ממ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם. האדם יכול לעבוד חדשים ארוכים כדי להגיע לזה. ואז הוא צריך סיעתא דשמיא שיהיה לזה קיום.

לא כל הרוצה את השם יבוא ויטול

אומר ה'באר מים חיים' בלשונו: **ולאלו לבד נראה שצריך הכנה רבה וזריזות יתרה והתחזקות והתאמצות וכפיית התאוה בכל פרטיה, ומכל שכן לעמוד בכולם. ומזה תראה שלא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול להיות נדמה לו שבא לכלל תורה אף במקצתה** (לא קל כל-כך לקבל את התוארים שמתגלגלים היום בחוצות, כמו הגאון, הצדיק, המופלג. אפילו לכנות את האדם בשם הרב אינו דבר פשוט), **כי מאוד רבו תנאיה ופרטיה המצטרכים בהכרח לקנייתה גם במקצת דמקצת.**

הנה כי כן, הדברים פשוטים ואמיתיים. מי הוא אשר יכול להתווכח עם זה? הלא זה שחור על גבי לבן.

אומר ה'באר מים חיים': "אך זאת צריך אתה לדעת. כשאתה עובד על הדברים אחרים, זה מה שיביא אותך ללמוד תורה לשמה באמת." **אכן בוודאי אנו כבר מכינים מדבריו הפירוש למה שאומרים תמיד שיש דרגות רבות בלימוד תורה לשמה.** ככל שהאדם מצליח לדון לכף זכות ולקבל את התוכחות... הוא שומע תוכחה ומקבלה. הוא לא נעשה ברוגז. זה לא אומר שזה לא צובט לו בלב לרגע אחד או ליותר מרגע אחד. אבל הוא אוהב את התוכחות. הוא רוצה להשתפר... מי שאינו אוהב את התוכחות, איך תוכל התורה להיקנות לו?

המנויים במ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, בעומק הבנתם הם אלה שמביאים את האדם לאותו מצב שהיה שרוי בו בעת קבלת התורה. כגון: במיעוט תענוג, במיעוט שחוק, במיעוט שיחה, לב טוב, אמונת חכמים, קבלת יסורים.

כשהקב"ה נתן את התורה לישראל, התורה נקלטה בנפשותם רק מפני שהיו במצב הראוי. בלי כן לא היתה התורה נקלטת בנפשותם. לכן צוה אותם לפרוש מדברים גשמיים שלושה ימים קודם מתן תורה, הכל כדי שהתורה תוכל להיקלט בהם. כשהקב"ה עשה קולות וברקים, לא היה זה כדי להפחידם, אלא מתנה טובה היה זה בשבילם, כי רק כשהאדם לומד באימה וביראה, לימודו מחלחל בו ומצליח להפכו לאיש אחר. ובכן, במסכת ברכות אמרו זאת חז"ל בקצרה שיש ללמוד באימה וביראה ברתת ובזיע, אך במסכת אבות ביארו זאת בהרחבה באמרו שיש מ"ח דברים אשר כולם מסייעים לאדם לקנות את התורה.

אמנם כן, מ"ח הדברים דורשים מן האדם יגיעה מרובה. ה'באר מים חיים' אומר לנו: אדבר ברור אתכם ואראה לכם שהדברים האלה אינם קלים לאימוץ. אמנה רק כמה מהם ותראו. הנה שנים מהם: אוהב את התוכחות ומתרחק מן הכבוד. שנים לוקח כדי לאמץ את שני אלה. הרי מדובר בעבודה פנימית ומעמיקה. וכן כל הרשימה. נושא בעול עם חברו, אינו שמח בהוראה. כל אחד מהדברים חודר עמוק בנפש. האדם להעמיק בנפשו ולגלות היכן טעותו, במה הוא שוגה, ואיפה הוא צריך להשתנות. הוא לא אוהב לשאת בעול. מבחוץ הוא אומר: "אני ממש מרגיש את כאבך. לב אחד מרגיש את הלב השני..." אבל רגע אח"כ הוא הולך ומתנהג על פי רצונו. הנושא

הדברים שהתורה נקנית בהם. מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם הם עצות ומהלכים, ראשית, לבדוק את עצמו היכן הוא עומד. שנית, לטפס על ידם בסולם המדרגות של לימוד תורה לשמה.

האש היא תוצאה של מ"ח הדברים

נבהיר יותר: אין להפריד את מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם שה'באר מים חיים' מדבר עליהם, מלימוד התורה באימה ביראה ברתת ובוזיע שה'מאור ושמש' מדבר עליו, כי בוודאי הם היינו הך. האש היוקדת אצל הלומד תורה לשמה, היא תוצאה של מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם. אילו היה האדם מקיים באמת את מ"ח הדברים והיה לומד תורה, אין ספק שאש היתה מקיפה אותו. על זה הצטערו הצדיקים. אנשים אינם מבינים שכך זה היה צריך להיראות. ועל זה אומר ה'מאור ושמש' שהכאב הגדול ביותר הוא שבני האדם אינם מבינים אפילו שזה חסרון. כולם אומרים: "אכשר דרא! מעולם לא היה כל-כך הרבה תורה כפי שיש היום". הצרה היא שאינם מבינים עד כמה הם רחוקים מלימוד התורה. נכון שיש היום כמות עצומה של תורה, אבל מה עם קנין התורה? התורה רי צריכה להיות קנויה בלב.

אכן בלי דברי ה'באר מים חיים', היה האדם מתקומם ואומר: "למה תדבר כך? אני סבור שהיום כל אברך פשוט לומד תורה לשמה". אמנם כן, כבר דיברנו בשיעורים הקודמים שאין פירושו של דבר שהאברך הפשוט לומד את התורה שלא לשמה הגרועה ביותר. זה לא מוכרח להיות. יש הרבה אברכים עדינים שמבקשים להשתפר וקורעים את עצמם. הרי אנו רואים שהעולם מתקיים, ובלי זה, לא היה מתקיים. צריך בוודאי להחשיב זאת ולזכור

הרי כל התורה היא תוכחות. היא באה ללמד את האדם איך לא להיות בעל גאווה, איך לחשוב על האמת ולא על עצמו. אם אין אוהב את התוכחות, שיחפש לו משהו אחר. הוא בכלל לא נמצא במקום הנכון. כאן באנו לקבל תוכחות.

זה כל-כך פשוט. וה'באר מים חיים' אומר: אלה הם הדברים. למד אותם ותראה איך האדם נעשה יהודי של תורה לשמה, ותבין כמו כן מה זה דרגות בתורה לשמה. פעם היה אחד שנעשה ברוגז על מי שאמר לו תוכחה, והיום הוא כבר מבין שהתוכחה היא דבר טוב גם כן. הנה דרגה היא בתורה לשמה. כשהוא לומד איזה ענין של תוכחה, אם בעבר היה מראה באצבעו על אחרים, היום הוא מראה באצבעו על עצמו. כשהאדם מתחיל קצת לאהוב את התוכחות, הוא מתחיל להרגיש שהוא כשלוך גדול. הוא מתחיל להבין שיש לו דרך כה ארוכה ללכת, שהוא מקווה שיום אחד הוא יקח את עצמו לידיים. הוא מתחיל לתפוס את העולם נכון. הוא מתחיל למאס כבוד, לא מפני שרבו אומר שצריך למאס בו או מפני שמקבלים כבוד אם אומרים לכולם שאין חפצים בו. הוא ממאס בו בלי להוציא גגה מהפה. הוא מרגיש שהוא הולך להקיא מהכבוד מרוב גועל. וכן הלאה לגבי כל הרשימה הארוכה.

סיכומן של דברים

סיכום הדברים עד כה: בברייתא במסכת ברכות ראינו שחיוב הוא ללמוד באופן זה, כפי שהצדיקים מסבירים. ראינו במאור ושמש שהפסיעה הראשונה היא לחזור בתשובה קודם הלימוד. דבר זה הוא בבחינת א"ב למתחיל. וראינו בבאר מים חיים שאוצר נפלא יש איך להגיע לתורה לשמה ולהבין היטב מה יש לו לאדם לעשות והיכן הוא עומד בעולם, וזהו מ"ח

וכמו שפירשו ה**צדיקים** "ולא ישיגוהו משיגי הגוף", שלא ישיגו את הקב"ה אלה שמשגיגים את הגוף, היינו אלה שדברים גשמיים מעניינים אותם. מי ששקוע בתאוה, גופו פועל בכל התוקף ואינו נותן לנשמה להשיג אלוקות. כשהאדם זוכה בזמנים מסוימים להכנס למצב חדש, כגון ביום כיפור או בשמחת תורה כשהוא מרגיש מרום ונעלה לאחר שעות רבות שלא הכניס אוכל לפיו, נשמתו מתחילה לפעול. אבל בימי השגרה בדרך כלל אינו ככה.

לא תוכל להתעלם

ראו זה לשון ה'**יושר דברי אמת**' (אות ד):
לזאת אנשי דורנו אפילו בעלי התורה הגדולים העלימו עין מתנאים אלו הנאמרים במשנה אבות פ"ג וידמו שכבר יש להם כולם או מקצתם, ונדמה להם שהם באמת בעלי תורה ועל ידי זה מלעיגים בצדיקי עולם. אבל באמת **אילו רצו לעיין קצת בתנאים אלו ולעיין בעצמם היטב, יראו שלא זכו אפילו קצת מן הקצת מתנאי קטן שבהם, ובודאי היו שבים אל ה' והיו דורשים דבר ה' איך ומה הדרך ילכו בה.**

כשאומרים לו לאדם לחזור בתשובה קודם הלימוד, הוא שואל: "על מה לחזור בתשובה? אין לי על מה". לפתע עיניו זורחות. הוא נזכר שלפני שבוע הוא נכשל באבק לשון הרע. לא, לא! הסתכל במשנה ואח"כ הסתכל בעצמו, ואז אם יש לך מעט רצינות, תראה שעוד לא התחלת.

על זה עפעפנו יזלו מים

ה'**יושר דברי אמת**' ממשיך: והתנאים הם רבים, אבל **הקטן שבכולם להיות מופשט מתאוות הזמן** במאכל ומשתה ושינה וכו' **ולשבור כוחות הגופניות עד שאפילו בעת המוכרח לדברים הנ"ל, מחמת גודל**

שיש הרבה תורה בדורנו שנלמדת בקדושה ובטהרה. אבל כשאנו חושבים לאן אנו צריכים להגיע בלימוד התורה ומה שצריך באמת להתחולל באדם שהתורה נקנית לו, על זה יש לנו את ה'באר מים חיים' שדיבר אתנו בשפתינו. כי כשמדברים על אש יוקדת, כשמדברים על הבעש"ט ואחיה השילוני, הגם שזה נחמד מאוד, כי מאוד נחמד לספר סיפורים, אין אנו מבינים מה זה נוגע אלינו.

ולא ישיגוהו משיגי הגוף

הנה בדרך כלל מה שאנשים יודעים לומר בענין תורה לשמה הוא רק הדברים הקלים - אם זה לקנטר, זה אסור. אם זה לא לקנטר, הוא כבר כנראה צדיק הדור. או יאמרו מה שכתוב בשל"ה ה'ק' שתורה לשמה פירושה ללמוד על מנת לקיים. יש שיידעו להעתיק גם את דברי הב"ח, אשר דיברנו עליהם בשני השיעורים האחרונים, שבשביל תורה לשמה צריך לקשר פמליא של מעלה עם פמליא של מטה. אבל זה לא מחייב אותם למעשה, כי הם יודעים רק שמדובר בדברים נעלים ונשגבים.

אך ה'באר מים חיים' הסביר לנו בדיוק כיצד נעשה קישור זה בין פמליא של מעלה לפמליא של מטה. הנה גם ה'מאור ושמש' וגם ה'באר מים חיים' מסבירים לנו בהמשך דבריהם ואומרים כך: הסתכל עוד ברשימת המ"ח דברים ותראה שכתוב שם מיעוט תענוג ושהאדם צריך לפרוש עצמו מהבלי העולם הזה שלא יאהב את תאוותיו. מבארים הם שהוא צריך שיוכל להתפשט מכל עניני העולם הזה. ובלשון ה'באר מים חיים': "**כל עיקר כוונת לימוד התורה הוא להתפשט את עצמו מכל בחינות הגשמיות כאשר יוכל**". כי התורה היא אלוקות וכדי להתדבק בה צריך להיות נקי זך ועדין עד שהדברים הגשמיים כבר לא ידברו אליו.

וכתית למנחות. כשמכתתים את האדם, התכלית היא שיאיר ולא שילך למנוחות. זה לא נועד לומר לו: "כמה שידעת עד כה שאינך כלום, מעכשיו תדע שלא זו בלבד, אלא גם רשע אתה". המהלכים הכתובים במשנה ובדברי הצדיקים נועדו לסייע לאדם, כי מי שמסכים לחיות עם האמת, הגם שבתחילה, כשהוא שומע את האמת, הוא מרגיש מרירות, אח"כ נעשה לו נחמד ונעים. הוא יודע על מה הוא צריך לחזור בתשובה, הוא יודע מה דורשים ממנו, והוא יודע מה מוטל עליו לעשות.

לפיכך מנאוהו בפרוטרוט

והנה כאן ישאל הבן: למה לא הספיק לו לתנא לומר שצריך ללמוד באימה וביראה ובלבת אש כפי שהיה בעת מתן תורה? מדוע הוצרך לפרטו במ"ח דברים? הרי זה כאותו שאומר לחבירו: "אם ראית בי חסרון, יכול היית לומר לי שיש בי חסרון, אבל למה אתה צריך להניחו על השולחן ולהסבירו עם כל המפרשים? הירגע נא! הבנתי כבר את הרמז!". למה הוצרכו חז"ל לעשות מיסוד תורה לשמה רשימה ארוכה של מ"ח דברים?

ויש מי שישאל מכיוון אחר: הרי הרבה אנשים מתחילים לעבוד עם המ"ח דברים, והיכן שהוא באמצע הם נתקעים ומחליטים לעבור לענין אחר - "היום הולכים לדבר על חסידות". תן דבר אחד שעליו צריך לעבוד, וזהו זה. מ"ח דברים הרי דורשים עבודה ארוכה מדי, בעצם עבודה של כל החיים...

אכן התשובה פשוטה מאוד. **עצם הדבר שמפוררים את המושג לפירוים קטנים, זה מה שנותן האפשרות לאדם לאחוז באחד מהם ולומר: "עכשיו אני עובד על זה. ברור לי שאני עוסק עכשיו בזה. אני לא**

התלהבות לבו לתורה ולעבודת השי"ת למען שמו באהבה, לא ייחשב אצלו התענוג עוה"ז של אותו הדבר. כמו אם אדם שמח במשא ומתן שהרויח, שאינו מרגיש אז כלל בתענוג קטן של אכילה (כי הוא מלא התלהבות מהכסף הרב שהרויח). וזהו במיעוט תענוג, ואינו אומר במעט תענוג, רק במיעוט, כי למעט אין צריך לומר (כי פשוט הוא שצריך למעט בתענוג וכלי זה שום דבר לא מתחיל), רק **אפילו ההכרח ימעטנו, דהיינו שירבה תענוג וחשקות דביקות אלוקות בלבו ע"י התורה,** עד שיכבה זה **כשרגא בטיהרא,** ואם יהיה לו מעט תענוג, אזי יהיה בזה כמו שאמרו חז"ל (פסחים כה, א) הנאה הבאה לאדם בעל כרחו. והעיקר שיהיה לא אפשר ולא מכוון, ואפילו אפשר שרי, רק העיקר לא מכוון, כידוע הדין. וזה הכל בענין המותר לאכול ולשתות, ומוכרח בו. **זהו התנאי הקטן, והלואי שנאחו באפס קצהו ממנו.** קל וחומר התנאים המבוארים במשנה, באימה וביראה בעונה ובשמחה, אינו מגיס לבו וכו' כי מי זה פתי שיאמר בלבו שיש לו אימה בעת לימודו, היכן הוא אימתו ופחדו לפני מי ומפני מה הוא הפחד, ועל זה עפעפינו יזלו מים בראותינו המשנה איך אנו רחוקים מאוד מן האמת כגבוה שמים על הארץ ויותר מזה. ולמה לא נודה על האמת בינינו לבין בוראינו יתברך, ואף לפני כל נשפיל עצמינו כאזוב בראותינו וביודעינו חסרוננו וכו' על זה נאמר ולרשע אמר וגו' שתורתינו נמאסת חז"ל בפני השי"ת, ואין להאריך בזה כי הוא ידוע לכל. עכ"ל הטהור.

אכן **הדיבורים האלה** לא נועדו לשבר נפש האדם עד שלא ירצה ללמוד יותר. הם **נועדו לעזור לאדם לחזור בתשובה קודם לימודו.** שיראה שחור על גבי לבן על מה ולמה הוא צריך לחזור בתשובה. הנה בענין זה שגורה אמרת העולם - כתית למאור

לתמייתהתן. פתח את הרשימה ותתחיל לבדוק היכן אתה אוחו בכל אחד ממ"ח הדברים.

כוחה של ענוה וביטול

הדבר מוכיח גם ענווה אשר נצרכת ביותר למי שרוצה לקנות את התורה. כשהאדם רואה שיש רשימה כל-כך ארוכה של דברים, ושהוא עדיין עומד באחד מהם ומנסה עכ"פ לזכור אותו, הרי הוא פועל מתוך ענוה וביטול.

משל לדבר: ראובן רוצה להתעשר. מה הוא עושה? עושה השקעות. לווה ומגלגל, מגלגל ולווה, תוך שהוא מבטיח תשואות גדולות. למעשה החובות הולכים ותופחים ללא הרף, עד שיום אחד הסיפורים שהוא מוכר מפסיקים לפעול את פעולתם, וכעבור תקופה קצרה הפרשה מתפוצצת בקול רעש גדול באופן מכוער ביותר...

שלושה חדשים לוקח לו עד שהוא מתעשת וחוזר לעצמו, ואז הוא יוצא לבדוק עם מה נשאר ומגלה שיש לו איזה נכס כאן נכס שם, הכנסה מכאן הכנסה משם. אבל אין הוא רואה איך הללו יחלצוהו מסכבו, הרי כל הנושים כולם צועקים יחד במקהלה שהם רוצים את כספם וביזיונותיו גדולים ועצומים ואיך הקומץ ישיבע את הארי.

ובכן אם יהודי כשר הוא, וזה כולל גם את חלק הביטול לה', ובדרך כלל מי שנמצא במצב כזה, יש לו את הכלים לזה, שהרי הוא מרגיש אבוד לגמרי, ויש לו את כל הכלים להתפלל נכונה ולחזור בתשובה נכונה, וגם את חלק ההשתדלות, והיינו להיעזר בעסקנים שמבינים בזה ויודעים איך לטפל בזה. לדאבון לב הדבר מצוי כך שיש הרבה עסקנים שיש להם כבר נסיון במצבים כאלה ויודעים היטב מה צריך לעשות. אבל

ממהר ללכת אל הדבר השני. אני מבין שדבר זה שאני אוחו בו דורש עבודה ארוכה ועמוקה, אך איני מרפה כי אני יודע שזהו אחד מקניני התורה".

מצוה גוררת מצוה

וכעת נבאר יותר: ה'שפת אמת' (פרשת בא) מסביר ביסוד מצוה גוררת מצוה, שכאשר האדם אוחו בקצה החבל, הוא אוחו בזה את כולו, כי כך צמצם הקב"ה את קדושתו כדי שיהיה לנו במה להיאחו. זהו היסוד. הקב"ה עשה מדרגות וצמצום והסביר בפרטות. אוהב את התוכחות זה דבר אחד. עוד דבר הוא שהוא מתרחק מן הכבוד. אינו מגיס לבו, אינו שמח בהוראה, מיעוט תענוג, מיעוט שיחה, מיעוט שחוק, מיעוט דרך ארץ. הדברים נמנו בפרוטרוט כדי לעזור לאדם לאחוז באחד מהם וללכת לאט. כשהאדם עובד לאט, הוא עובד באופן יסודי. מדי פעם הוא בודק את עצמו בענין זה בכמה מצבים. הוא בודק לראות אם הוא מתקדם בו. אין הוא ממנהר. הוא אומר כך: "אני מתקשר בהקב"ה, והקב"ה אינו רוצה שזה יהיה מקופיא". יש שהאדם אומר כמתרגש - "תורה לשמה... תורה לשמה..." מה אתה מתכוון כשאתה אומר תורה לשמה? אתה רציני או לא. אם אתה רציני, קח לך בבקשה את הרשימה ותתחיל לעבוד.

מתנה נפלאה היא רשימה זו. בלעדיה היינו יכולים לרמות את עצמנו כל החיים. מי אומר זאת? ה'יושר דברי אמת' אומר זאת. הוא מסביר לנו איך להסתכל על מ"ח הדברים. הוא אומר לנו: עד היום לא הבנת מדוע אינך גדול הדור. לא הבנת. שאלת: "איני מבין, הרי אני יושב ולומד ומתנהג כהלכה. פעם גם כיוונתי פירוש המילות באהבה רבה. כך זכור לי..." עכשיו יש לך אפשרות לקבל תשובה מניחה את הדעת

עוד מצב. אביו מצליף בו. הוא עדיין בתוך שרוי בתוך הכאב ואביו מוכיח אותו ללא רחם - "איפה האחריות שלך? ביזית את כל המשפחה!". --- "הנה כאן אני יכול לקיים אהוב את התוכחות". הוא מתחיל לשים לב למצבים השונים, ואומר כל פעם: "הנה זה קנין לתורה, זהו קנין לתורה".

גולל חושך מפני אור

עלינו לזכור שאותו אור של הנוגע בתורה לשמה, אותו אור נפלא שממלא את האדם בשמחה עצומה, אינו ניתן לתיאור. הוא חזק בהרבה מכל מה שהאדם טעם אי פעם. האדם הרי חי בצמצום נורא. ממש כמו ילד קטן - "זה נקרא הצלחה, זה לא נקרא הצלחה... רצוני להיות כמו פלוני שהוא מוצלח גדול..." הכל הבל. **כשהאדם יוצא מאותו צמצום ומתחיל לראות שיש עולם גדול של קדושה ותענוג, אזי הוא מבין שעד היום הוא שיחק בעולם טיפשי עם ילדים קטנים בני גילו - "היה לי בית קטן ונקרא הייתי בפי חבריי מוצלח גדול..."** והוא מתחיל לצחוק מעצמו. **הקב"ה מראה זאת לאדם, כדי שיראה מה קורה לו כשהוא מתחיל ללכת עם האמת.** זהו היסוד הנפלא של מצוה גוררת מצוה ושל שכר מצוה מצוה.

כשהאדם מתחיל עם אחד ממ"ח הדברים להתבונן בו ולהתקדם בו, הוא מרגיש אור של מצוה, ואותו אור מושך אותו ומסייע לו להתקדם עוד. וכבר אמרו חז"ל הבא ליטרה מסייעין אותו, וככל שהאדם מוסיף ליטרה, מוסיפין לסייע אותו. ובכן, אסור לשכוח את הדברים האלה. **צריך ללמוד אותם שוב ושוב, ועצם הלימוד וההתקדמות בהם, מצילה את חיינו לחיות יותר עם אור האמת, ועושה נחת רוח לשכינה.**

יש חדשות טובות. אכן כן, זה ממש פלאי פלאים. אותם בני אדם שעשו את הדברים הנכונים. לא ברחו ולא ניסו לשקר או להכחיש, אלא עשו מה שצריך והתחילו להחזיר מעט מעט לפי רשימה שערכו למי יותר דחוף להחזיר ומי יכול להמתין. עברו שנתיים שלוש וגילו שהסיפור נמצא מאחוריהם. מעל לדרך הטבע ממש.

מהיכן זה נובע? מאותה ענוה - אני הולך לעשות מה שלא נעים לי. הוא מוכר קרקע או מוכר את דירתו והוא פותח רשימה ומתחיל לדבר עם הנושים ולעשות אתם הסדרים. בדרך כלל זה בבחינת על מנת שתעלה לרקייע. אף אחד לא יכול לתת לו עכשיו חמשה מיליון דולר, ואף מהבנק אינו יכול לקבל הלוואות, כי בדרך כלל הוא מסובך גם אתם וכל חשבונותיו כבר מעוקלים. אך ענווה זו וביטול זה וההליכה עם האמת שהיא חותמו של הקב"ה, עוזרים לו להגיע רחוק מאוד למעלה מדרך הטבע.

עוצרים את הגלגל

ואל הנמשל: מי שלומד את מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם ומתבונן בהם ואח"כ מסתכל על עצמו כדברי הי"ושר דברי אמת', קורה לו מה שקורה לאותו אחד ביום שהתפוצצה הפרשה. הוא מתחיל לראות שהכל היה דמיון אחד גדול. לא היה שם שום דבר אמיתי. הוא רק גילגל וגילגל ומכר סיפורים והכל עורבא פרח. עכשיו שהוא שבור ורצוץ ועפעפיו יזלו מים כלשון הי"ושר דברי אמת', זהו הזמן ללכת אל העסקנים. שיוותר על הנוחות שלו, יכיר במצבו, יתחיל מההתחלה וילך לאט. וכך הוא מתחיל להחזיר חובות, והקב"ה מסייע. הוא מתחיל בדבר אחד. מזדמן לו איזה מצב ומיד הוא נזכר: "הנה כאן אני יכול לקיים נושא בעול עם חברי". ואז מזדמן לו

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת משפטים אור לכ"ה שבט תשפ"ב

השמירה שהאדם מקבל מהמצוות ומההתחזקות באמונה

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו

בסוף הפרשה, לאחר כל הדינים והמשפטים, נאמר (כג, ג): **וְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּי.**

כתב האוה"ח הק': **טעם אומרם ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ולא אמר וכל אשר אמרתי אליכם תשמרו** (שפירושו שאתם תשמרו ותקיימו אותם), **יכוין לומר על דרך אומרם ז"ל כי מנין מצוות עשה הם רמ"ח כנגד רמ"ח אברים של אדם** (מכות כג, ב), **ושם"ה לא תעשה הם כנגד שם"ה גידיו** (זוהר ח"א קע, ב), **והוא מה שרמז שלא יאמר אדם אקיים כך וכך מצוות ויספיקו לשמירתי. לזה אמר ובכל אשר וגו' פירוש בכל המצוות יהיו נשמרים, ובחסרון אחת מהן, תחסר השמירה לאותו אבר המכוון לה.**

ושם אלהים [אחרים לא תזכירו] וגו'. בא לומר כשם ששמירת כל המצוות תועיל לכל אדם למנין אבריו ושם"ה גידיו, כמו כן יש שמירה לכללות האדם בכפירת עבודה זרה (כשהאדם כופר בעבודה זרה, יש לו שמירה כללית לכל אבריו), **שכל הכופר**

בעבודה זרה כמודה בכל התורה. (והנה לפי זה יש לכאורה סתירה בדבר, בתחילה אמרנו שבחסרון אחת מהמצוות תחסר לו לאדם שמירה לאותו אבר המכוון לה, ועכשיו אומרים שבכפירה בכפירת עבודה זרה יש לאדם שמירה כללית. על זה ממשיך האוה"ח הק') **ויחזק בשומר ועושה כל אשר תמצא ידו עשות** (פירוש: על האדם להתחזק הן בסור מרע והן בעשה טוב בכל המצוות הבאות לידו) **ויהיו נשמרים באמצעות כפירת עבודה זרה כל איבריו וגידיו הגם שלא עשה המצוה ההיא ולא באה לידו העבירה ונשמר ממנה** (כלומר, כל האברים האחרים שהמצוות המכוונות להן לא נזדמנו לו, או כמו כן כל המצוות שאין בידו לקיימן כגון המצוות ששייכות לכהנים או לזמן הבית, ישתמרו על-ידי כפירת עבודה זרה). **ודוקא מן הסתם** (כלומר, דווקא מצוות כאלה שלא נזדמנו לו לאדם, כפירת עבודה זרה ממלאת את תפקידן לשמור את האברים המכוונים להן), **אבל אם מבטל להדיא קצת מהמצוות** (שנזדמנו לו), **לא יהיה נשמר באותו אבר המכוון לאותה מצוה שמבטל לצד כפירתו בעבודה זרה.**

יעשה לו שמירה

ע"כ דברי האוה"ח הק' ועלינו ללמוד אותם היטב מרישא לסיפא. תחילה לכל

לא קרה אסון. אבל הכאב נמשך יום או יומיים עד שהוא חוזר לאיתנו. כל פעם שיהודי רואה דבר כזה קורה, חוץ ממה שהוא צריך להתחזק באמונה בהשגחה פרטית ולומר גם זו לטובה, הוא צריך גם להזכיר לעצמו שלא היתה לו שמירה, היה חסר לו סיעתא דשמיא. כשחסר לו לאדם סיעתא דשמיא לרגע אחד, זה מה שקורה לו, פעם עם האברים שלו עצמו ופעם עם אבריו של אחד מבני משפחתו.

נתבונן בזה עוד קצת: ממה נובעים ההיזקות, בין אם האדם עצמו ניזוק, בין אם הוא עושה דבר מה שאינו כהוגן? הלא הם נובעים מכך שהסטרא אחרא אורב לו. הן כן כתוב **בתהלים** "מצדך אלף ורובה מימינך", וצריך לזכות שיתקיים "אליך לא ייגש". הם מסתובבים סביב האדם וממתינים לרגע שיוכלו לתפוס אותם ברשתם. צריכים אם כן שמירה גדולה שלא להיזק מהם.

והנה בעולמות העליונים, שם אין הסטרא אחרא שולט. רק כאן בעולם הזה נתן לו הקב"ה שליטה, כי עולם הזה הוא עולם חשוך ורובו רע. ולעומת כן, נתן הקב"ה לעולם הזה דבר שאינו קיים בעולמות העליונים, והוא מה שנקרא מצוות. אור התורה, אור האלוקות, קיים בכל העולמות. אבל לקחת דבר גשמי או לעשות פעולה גשמית ולעבוד בכך את ה', זהו דבר הקיים רק בעולם הזה. והיינו כי זה לעומת זה עשה האלוקים. המצוות הן אלה שמשמרות אותו מפני הסטרא אחרא וגרורותיו.

כל מצוה קובעת

ובכן, ככל שהאדם מבין יותר שהוא זקוק לשמירה, כך הוא מבין יותר כמה נחוצה לו כל מצוה. ההבנה מחלחלת לו

עלינו להבין את הפסוק. הנה רשימת המצוות שבפרשת משפטים היא רשימה ארוכה, ועליה אומרת התורה: ובכל אשר אמרתי אליכם - תשמרו. פירושו: על-ידי שתקיימו את כל המצוות שנתתי לכם - תהיו שמורים בכל אבריכם. ולכל אותם אברים שלא תזדמן לכם המצוות המכוונות להם, בשבילם יספיק לכם לכפור בעבודה זרה, ושם אלוהים אחרים לא תזכירו לא יישמע על פיך.

הנה הדבר הראשון שאנו רואים מדברי האוה"ח הק' (דבר שהוא ידוע לנו אך לא תמיד זכור לנו) הוא שאנו צריכים שמירה. האדם בזה העולם צריך שמירה גדולה לכל אחד מאבריו. משני פנים הוא צריך שמירה. האחד, שהאברים, אשר הם כלים לעבודת ה', לא ייזקו. ולמשל, עיני האדם, אשר נועדו לראות מה שצריך, צריכות שמירה בכל עת. העינים הרי עדינות מאוד וכל דבר יכול לפגוע בהן ולהכהות את ראייתן רח"ל. וכן הוא לגבי כל אחד מהאברים והגידים. שלא נדע מצרות. האדם עצמו לא חלי ולא מרגיש כמה אברים יש לו בפנים אשר יכולים להיזק בקלות רח"ל. כשהוא מרגיש, זה כבר סימן לא טוב.

ועוד הוא צריך שמירה שאבריו לא יזיקו. למשל, פי האדם, חוץ ממה שהוא צריך שמירה שלא ייזק, לבל יינטל ממנו כח הדיבור, הוא גם צריך שמירה שלא להזיק, שלא יאמר דבר האסור. כשאין לו לאדם שמירה, מצבו גרוע.

חוסר סיעתא דשמיא

צריך להתבונן בזה הרבה, כי פעמים הרבה האדם רואה שהוא או חבירו נכשל באחד מאבריו. זה יכול להיות בפיו, זה יכול להיות בעינים, וזה יכול להיות בידיים וברגליים. הוא מעד וידי או רגליו נחבלו.

יותר ויותר, כך מתגלה בו האדם. ולכן הולכים לצדיקים יראי ה' כי אצלם רואים מהו אדם בצורתו האמיתית. עכ"פ זהו היסוד שהאדם צריך לשמור ולקיים את כל המצוות בלי יוצא מן הכלל. וכשהאדם חי ככה, הוא מרבה לעסוק בתשובה, והוא יותר משתוקק ונעשה יותר מוכן לעשות דברים קשים, כי הוא מבין שהוא זקוק לכל מצוה ומצוה, ושם הוא לקוי באחת מהן, הוא חסר בעצם מהותו.

הנה ה'חפץ חיים' הביא בהקדמת ספרו מדברי מהר"ח ויטאל זיע"א ששלמותנו תלויה בקיום תרי"ג המצוות, וכתב שמסיבה זו כל עוד בית המקדש בחורבנו חסר לכל אחד מאתנו בשלמותו, כי איננו יכולים להקריב את הקרבנות ולקיים את כל המצוות התלויות בבית המקדש. הווי אומר: זה לא רק שהשכינה בצער ולא רק שהאומה הישראלית אינה נמצאת על אדמתה, אלא כל יהודי בעצמו חסר לו בעצם מהותו וכלי שאינו מתוקן הוא לקבלת הקדושה. ומפני כך זקוק האדם בזמן החורבן לשמירה יותר חזקה. ואמנם דבר זה יש בכוחו לעורר את תשוקת האדם שיוכל לקיים את כל המצוות, כי אז תהיה מהותו שלמה ותהיה לו שמירה יותר חזקה.

מה יעשה אדם ויחיה

על זה כתב האוה"ח הק': מה יעשה האדם אם אינו נמצא בזמן הבית ואינו יכול לקיים את כל המצוות התלויות בבית המקדש? או מה יעשה האדם אם הוא שוכב במיטת חליו ורוצה לקיים מצוות אך הדבר נמנע ממנו? או מה יעשה האדם אם אין לו כסף ומחמת כן אינו יכול לקיים מצוה מסוימת? התשובה היא: יעסוק יותר במצוות האמונה לאבד את הא-ל נכר שנמצא בלבו. יעקור מלבו הרגשת כוחי ועוצם ידי, יעקור מלבו את הגאווה שבאה מחוסר האמונה

במוח שאינו יכול להרגיע את מצפונו במה שהוא משקיע במצוה מסוימת, כאותו האומר: "אני עוסק במצוות גמילות חסדים הרבה ודי לי בזה". הרי יש דברים אחרים שאינך עוסק בהם, כגון ברכות הנהנין. מצוות גמילות חסדים גדולה וחשובה עד מאוד, ואדרבה, עליך לחזק את אמונתך בה יותר ויותר. אין לך מושג איזו שמירה היא גורמת לך. שמירה מנזקים רוחניים, שמירה מנזקים גשמיים. אבל כמו שאתה מבין שאתה זקוק לגמילות חסדים, כך תבין שאתה זקוק כמו"כ לשאר המצוות. ואפילו אתה יודע שיש לך הרבה מה לתקן, הרי השלב הראשון כשבאים לתקן, הוא לרשום במחשבה: זה וזה צריך תיקון.

וכן כתב האוה"ח הק' על הפסוק (עקב ח, א) כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות, שאם יש לו לאדם מצוה אחת שאינו מקיימה כראוי, חסר לו משמירתו, ולא רק משמירתו אלא גם מעצם מהותו. אפשר לראות זאת מעצם זה שהמצוות מכוונות כנגד האברים והגידים, כי הלא תדע שאם אבר אחד או גיד אחד חולה, כל האדם סובל מכך. אכן הדבר מעורר תמיהה, למה אם אבר אחד אינו פועל כהוגן, זה צריך להשפיע על כל האדם? והתשובה היא שהאדם אינו אוסף של דברים נפרדים, אלא האברים והגידים כולם בונים את קומת האדם השלימה, עד כדי כך שאם האדם התעוורר ר"ל, הוא חשוב בכך כמת. למה? כי מעתה אינו דבר זה שנקרא אדם חי. אדם חי הוא צירוף. הצירוף של היכולת לראות ולשמוע ולדבר וכו' עושה את האדם, וכשאחד מהם חסר, הוא איבד את צורתו.

השתוקקות לאור

אמנם כן, מי שמתנהג בסכלות, אין רואים בו את האדם. ככל שהאדם מוזדק

יכול להיות אצל רבו בשבת. רוצה היה להיות בשבת שירה אצל רבו וליהנות מזיו אורו, אבל אינו יכול. והנה עד כה ידענו מאמר **חז"ל** "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה". אך האוה"ח הק' אומר לנו ככה: אם תהיה במקום זה שאתה נמצא בו ותשיש ותשמח עם האמונה בה', ולא תתלונן על גזירת הבורא כמשמעות הכתוב ושם אלהים אחרים תזכירו ולא יישמע על פיך, אזי אמונתך תשלים את המצוות החסרות לך ותביא לך את אורן.

וסיבת הדבר היא כי שורש כל המצוות הוא אנכי ה' אלוקיך, והם רק הענפים היוצאים ממנו, וכשאי אפשר לקיים את הענפים, חוזרים לקיים את השורש. זה מה שהאוה"ח הק' אומר: כל המצוות הבאות לידך, אתה מחויב לעשותן, והאמונה לא תבוא במקומן. רק לגבי המצוות שאינך יכול לקיים, תתחזק באמונה ואז תראה שתקבל את אורן ותגיע לשלמותך, וכשתקבל את אורן, ממילא תהיה לך שמירה מעולה לכל אבריך וגידיך.

באנכי ה' אלוקיך, יעקור מלבו את הכעס שנובע מחוסר אמונה, וכן הלאה.

אכן זוהי אחת מהסיבות שצריך לתקן תמיד את כל העניינים האלה הנובעים מחוסר אמונה, כי האמונה היא זו שמשלימה את שמירת האדם כשהוא נמנע מלקיים חלק מהמצוות. אומרים לו לאדם: "תקיים מה שאתה יכול, ומה שאינך יכול, תשלימו על-ידי חיזוק האמונה והבטחון".

יש שהאדם משתוקק להקריב קרבן ולזכות לאורו. הוא משתוקק לעלות לרגל, הוא משתוקק להקריב קרבן פסח. כפי שהצדיקים ויראי ה' היו משתוקקים תמיד - "הלואי והייתי יכול להקריב קרבן פסח ולקיים יראה יראה... הלא אז הייתי משתנה לגמרי לטובה..." ידוע ידע שאם הוא מתחזק קצת באמונה, הוא מקריב בזה קרבן פסח וזוכה לאורו.

והדבר נותן חיזוק גדול למי שמצטער מאוד מפני שהוא שוכב במיטה ואינו יכול ללמוד, או אינו יכול להתפלל במנין. או כעין זה מפני שמחמת עניני משפחה אינו

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ליל שישי פרשת תרומה אור לב' אדר א תשפ"ב

הרה"ק רבי ישראל מגור זיע"א ה'בית ישראל'

ב' אדר תשל"ז

באהבה ללמוד ולהתפלל בהתלהבות
ולעשות ממנו עובד ה'.

ידוע שהיה מסתובב בשווקים וברחובות
בשעות הלילה ומוודא שאין פרץ ואין
יוצאת ואין צווחה ברחובותינו. סיפר לי
יהודי מה שחזו עיניו. מקום אחד היה
שהנערים היו מתאספים שם באישון ליל
והתקלה מובנת. כשנודע הדבר לבית
ישראל, קבע שם את מושבו. כל לילה,
בשעה שתים, היה מגיע לשם, מתיישב על
הספסל ופוקד את הגבאים שלא יתנו
לשהות שם כי אם את החפצים להתברך.

דאגתו על טהרת בני ישראל

מפורסם הדבר שבפורים אחר הצהריים
היה תמיד אפוף יראה גדולה, ומאידך,
בערב יום כיפור היה שמח שמחה גדולה.
פעם שאל אותו אחד לפשר הדבר, ונהפוך
הוא, הרי פורים הוא זמן שמחה וערב יום
כיפור הוא זמן של יראה. השיב לו ה'בית
ישראל': בערב יום כיפור כשכולם אפופים
יראת חטא, רגוע אני ושל, ולבי מלא
שמחה. אך בפורים אחר הצהריים, אז אני
דואג מאוד ממה שקורה ברחובות...

שמוני נטרה את הכרמים

נעסוק בס"ד בעבודה אחת מעבודות
הצדיק אשר כל אחד יכול להתחבר אליה
ולנגוע עכ"פ בקצה שלה. ידוע ומפורסם
שבכל אותן שנים מאז הסתלקות אביו ועד
יומו האחרון, נטר היה ה'בית ישראל' את
עיר הקודש והמקדש ופועל בכל עת להציל
עוד נשמה ועוד נשמה. מחפש היה את
הנשמות בתוך הציבור החרדי שהתחילו
להתדרדר במדרון המוביל שאולה, מקרבן
אליו דואג להן באהבה ובמסירות אין קץ,
ומחזירן אל דרך המלך, ובאופן זה הוקמו
אלפי משפחות המנהלות את חייהן בדרך
ישראל סבא.

עלינו להבין שאנחנו אלה שנהנים
מפירותיו, שהרי מדובר במשפחות משלנו.
הורינו וזקננו נהנו לאורו באשר העמיד את
הדת על תלה וגידל וטיפח את בחורי
ישראל אשר הגיעו לאחר השואה
כשיהדותם רופפת והוא הפיח בהם רוח
חיים, החזיקם ועודדם, והראה להם כיצד
להתעלות ולהיהפך לבעלי מדרגה. כח
שנמצא אצל הצדיקים, לקחת אדם ששומר
תורה למחצה לשליש ולרביע ולדרוש ממנו

דירה באותו בנין. בערב ראש השנה פגש אותו חסיד את הבחור, ומשגילה לו הלה שהוא מגיע ממשפחה שורשית של חסידי גור, הפציר בו החסיד שיבוא עמו אל הרבי. בתחילה ניסה להשתמט, אבל החסיד לא הרפה ממנו, עד שנכנע.

בשולחן הטהור של ליל ראש השנה הוא הגיע לבית הכנסת ונעמד להסתכל. כשראו כמה חסידים שהוא רוצה להסתכל, הציעו לו לעלות על המדרגות של הבימה ויוכל לראות טוב יותר. כיון שעלה, מיד הבחין בו הרבי. נעץ בו את עיניו היוקדות והראה עליו באצבעו. ובאותו רגע תקפה אותו חרדה גדולה ולא יכול היה להניע את אבריו. כעבור זמן קצר נגמר השולחן הטהור ומיד ניגש אליו חסיד אחד ומסר לו את פקודת הצדיק שייכנס אליו לחדרו.

רוצה היה לו להרים את רגליו ולעשות פליטה, אבל הרגיש שסגרו עליו מכל צד. בלית ברירה נכנס לחדרו של הרבי. בהיותו לבדו עם הצדיק בחדרו, תפסו הצדיק בשתי ידיו ושאל אותו לשמו ולשם אביו והבחור ענה. אז שאל הבחור את ה'בית ישראל': "מה זה להיות חסיד גור? רצוני לדעת, מה זה להיות חסיד גור?". השיב לו ה'בית ישראל': "ולהיות יהודי אתה כבר יודע מה זה?". כך שוחחו זמן רב על דא ועל הא, ולקראת סיום, אמר לו ה'בית ישראל': "רצוני שתבוא אלי ביום כיפור בהפסקה שבין מוסף למנחה ואז נשוחח שוב". אמר לו הבחור: "את האמת אומר לך. קשה לי מאוד לצום ביום כיפור". העלה ה'בית ישראל' חיוך על שפתיו ואמר לו: "הרי בחור צעיר וחסון הנך, וכי קושי יש לך לצום יום אחד?! אתה יודע מה? אתן לך ברכה שתצום בנקל". לימים סיפר הבחור שכזה צום קל מעולם לא היה לו. הוא לא הרגיש שום רעב ושום חולשה במשך כל היום באותו יום כיפור.

מעשה זה מבטא את המהות של ה'בית ישראל' שהיה מסור כל כולו לכלל. והדבר מפליא. אכן כן, הצדיקים יש להם חידושים. מי אמר לו לעשות כן? הן טרוד היה בתורה ועבודה וברעיית צאן מרעיתו על כל טרדותיהם, מה היה חסר לו לדאוג לנשמות ישראל שלא נימנו על קהל עדתו? אכן, לבו של הצדיק אמר לו כמשה רבינו בשעתו: "יש כאן שה אובד. לך אחריו, השקוהו מים ושאהו על כתפך". וכבר הבאנו בענין זה מהרה"ק **רבי שמחה בונים מאטוואצק** זיע"א שאמר: לכאורה יש לשאול על משה רבינו: איזה מהלך הוא לעזוב את כל הצאן ולרוץ אחרי גדי אחד? הרי תפקיד יש לו לרועה לשמור את כל הצאן! והתשובה היא שמשה רבינו ידע את הסוד שאותם שנמצאים באחדות, אינם זקוקים כל-כך לשמירה, כי הם מתחזקים יחד, איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק. מי שנמצא לבד, הוא זה שזקוק לשמירה גדולה. אחריו צריכים ללכת ולהיות עמו...

אכן הדבר בא למדנו כמה אנו צריכים להשתפר בזה. כאשר אנו מוצאים נשמה כזו אשר הולכת ומתנתקת ממקור יניקתה, ולדאבון לב רבים כאלה יש, הגם שהם עדיין לבושים עם כל השמונה בגדים... להביט בה קצת ולראות כיצד להטיב לה ולהחזירה אל דרך המלך.

מוציא יקר מזולל

הנה לפנינו סיפור אחד מתוך מאות סיפורים דומים. בחור אחד שהגיע ממשפחה של חסידי גור, התקלקל ונתרחק לגמרי מדת אבותיו. דירתו היתה בתל אביב החילונית, אך פעם לקראת ראש השנה התארח אצל כמה חברים פורקי עול בבנין אחד בירושלים, והנה התגלגלו הדברים בהשגחה פרטית ואחד מחסידי גור שבא לשהות בצל רבו בראש השנה, שכר ג"כ

מסירות נפש להשיב בנים תועים

לוקח היה הרבה על כתפותיו. אומר היה לאנשים כסדר: "אם אתה לוקח את עצמך בידיים מעכשיו, אני נוטל על עצמי את כל העוונות חטאים ופשעים שלך". מדובר בצדיק לבית גור-קאצק שהאמת עמדה אצלם בראש ולא השתעשעו בבדיחות ובתארים, כך שאין לחשוש בו שהתכוון להערים עליהם, אלא באמת קיבל על עצמו את כל הטעון תיקון ובלבד שיחזרו בתשובה מכאן ואילך. כמה הדבר מחייב אותנו בראותנו איך הפקיר את עצמו לאחיו מישראל...

ביתו מופקר לכל

הרה"ח ר' **משה לודמיר** זצ"ל מספר: בשנת תשי"ז ואני בחור צעיר, נסעתי לעיה"ק צפת ת"ו, וה'בית ישראל' שהה אז שם, והנה כשהגעתי, מלבד מה שהייתי תשוש מטלטולי הדרך (כידוע שבאותן שנים הנסיעה מירושלים לצפת לא היתה קלה), הייתי גם רעב מאוד ולא היה לי מה להכניס לפה. משראה אותי המשמש בקודש של ה'בית ישראל' ברעבוני, הביא לי אוכל כיד המלך משולחנו של הרבי. שאלתי אותו: "מי נתן לך רשות ליתן לי סעודה חשובה כל-כך משולחנו של הרבי?". אמר לי: אם אתה שואל, אענה לך. הרבי אמר לי פעם: אתה חושב שהכנסת אורחים היא מצוה קלה?! נראה לך שקל לו למי שהכין ארוחה לו ולבני ביתו ואח"כ הגיע אורח, לקחת את הכל וליתן לאורח?! ובכן, אתן לך עצה ואגלה שכך אני נוהג בביתי. העצה היא להפקיר את כל מה שבבית לאורחים. כל הנכנס למטבח, יכול לקחת מכל הבא ליד. ואף לך אני אומר - מה שאתה רוצה אתה יכול לקחת מביתי ולתת לאורחים. והוסיף הרבי ואמר לי: אם תרגיל עצמך להכניס אורחים בביתי, תוכל אח"כ להכניס אורחים בביתך. **זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן**

ביום כיפור בהפסקה הגיע הבחור לבית מדרשו של ה'בית ישראל', ובמשך שתי שעות שוחחו יחד בעניני דעלמא. אח"כ אמר לו ה'בית ישראל': "רצוני שתתחייב לי בתקיעת כף שמעתי ואילך לא תחלל את השבת ותניח תפילין כל יום". הבחור התחיל להתחבט, אך ה'בית ישראל' לא הרפה ואמר לו: "אם תבטיח לי, אני אבטיח לך כנגד זה שתזכה לבנים ובני בנים יראים ושלמים ויהיו לך חיים טובים". והוסיף: "זו ההזדמנות האחרונה שלך. אם לא תבטיח לי עכשיו, איני יודע אם תוכל אי פעם לעלות על הרכבת... עלה עכשיו על הרכבת..." הבחור הבטיח. אז אמר לו ה'בית ישראל': "רצוני שתבוא אלי במוצאי פורים".

לימים, כשהבחור כבר היה יהודי שומר תורה ומצוות חסיד בלב ונפש, סיפר שבאותו חצי שנה שבין יום כיפור לפורים, התייסר ביסורי נפש קשים ומרים, כי צריך היה להתנתק מכל ההרגלים שלו, אבל כל העת עמדה לנגד עיניו צורתו של הרבי שהזמין אותו אליו במוצאי פורים. כשהגיע אליו במוצאי פורים, ה'בית ישראל' קיבל אותו בחיץ גדול, ושאל אותו במה יוכל לעזור לו. הוא השיג לו מקור פרנסה ותמך בו מכל צד. אכן הבטחתו של ה'בית ישראל' נתקיימה, והיהודי הקים משפחה לתפארת, ולו בנים תלמידי חכמים מרביצי תורה בישראל.

כשהלכו לאמת את הסיפור אצל זקני החסידים וביקשו לברר באיזו שנה זה היה, אמרו: זוכרים אנו ששנה אחת בליל ראש השנה נגמר השולחן הטהור הרבה יותר מוקדם מהרגיל. מעולם לא הבנו מה קרה אז. עכשיו נודע הדבר. כיון שה'בית ישראל' הבחין באותו בחור שלא הכירו, עלה בלבו שאם לא עכשיו, מי יודע אם תהיה לו שעת כושר נוספת. עצר את הכל בבת אחת, אמר גוט יו"ט לחסידים, ונכנס עם הבחור לחדרו להשיבו אל חיק אביו שבשמים.

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינוני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
מקווה קהל חסידים	רחוב ריש לקיש 19 ד'2	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
מקווה קאמארנא	רחוב מרים הנביאה רמה ג'2	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
בית המדרש אמשינאו	רחוב אביי רמה ד'1	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל	
סופר מילר	רחוב אור החיים	
מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-	
בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הגס רובע ז	אשדוד
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	
בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הגס	
ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12	
היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבצלזא רובע ג	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל	אלעד
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
חנות 'שאבעס'	רחוב בית יוסף 70	
בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון	מודיעין
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	עילית
קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם	גבעת זאב
	050-4174-636	צפת

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

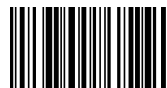
מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	
4909 13th Ave	Kosher Discount	
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	וויליאמסבורג
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעיד	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	
127 wallabout st	ביהמ"ד קראלי	
50 Division Ave	Central Market	
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה ד'נאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריוקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	לינדן
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	
	ע"י המקוואות	מאנרא
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz terrace	ביהמ"ד בעלזא	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520